

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

Disputatio XXIII. Solidissimæ retiones pro solius judicij reflexi certi de
objectivâ practicâ probabilitate veritatis opinionis sufficientiâ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

tres sententias referens dicat: Prima opinio, & tertia non sunt dicendæ opiniones, sed hæreses in Conciliis ab Ecclesiâ damnatæ. Ecce S.D. opinionem ab hæresi distinguit; quod & nos docuimus dicendo, damnatos ab Ecclesiâ Hæreticorum errores, non tantum non esse opiniones probabiles, sed ne quidem esse opiniones, sed hæreses. Si autem omnis aliena in materiâ Fidei inter Catholicos incertâ est semper error, immo ita est falsa, ut non sit probabilis illi, cui opposita propria est probabilior, ut aliqui Neoterici Probabilioritæ docent, (quod tamen esse evidenter falsum fatetur vel ipse Fogarinus

Fogar.

recto subjective probabiliori de veritate propriæ. Plura de existimatione, quàm de opinio-
ne alienâ habere debemus, dabit M. Sylve-
ster in Sum. v. Contentio, & M. Purnus in
Artil v. Magistri, & Guimen pag. 402. mihi
satis est S. Augustini exemplum, de quo P.
Vasqu. i. p. disp. 89. cap. 4. dixit: Vnus pro
multis mihi semper erit Augustinus; nam in
materiâ de Gratiâ non aliter, quàm Sol inter
minora Sydera, inter ceteros Ecclesiæ PP.
fulget Augustinus, ait P. Vasqu. cap. 1. Igi-
tur S. Aug. de se loquens lib. de Dona Per-
sever. cap. 22. scribit: Neminem velim sic
amplecti omnia mea, ut me sequatur, nisi in
iis, in quibus me non errare perspexerit;
nam præterea nunc facio libros, in quibus
Opuscula mea retractanda suscepit, ut nec
me ipsum in omnibus me secutum fuisse de-
monstrem. Ecce quâ moderatione de se lo-
quatur, approbans licitum sequi tam suam,
quàm oppositam opinionem, nisi perspexerit
aliquis, id est, clarè noverit, eam esse erro-
rem.

DISPUTATIO XXIII.

*Solidissimæ rationes pro solius iudicij reflexi certi de objectivâ præ-
dictâ probabilitate veritatis opinionis sufficientiâ.*

SECTIO I.

*Prima ratio ex perfectissimo Mariane mentis, &
voluntatis intelligendi, & operandi modo.*

§. I.

Deipara exemplum in incertis.

SUMMARIUM.

*Admirabilis doctrina P. Suar. n. 1.
Ex summâ Deiparæ prudentiâ infert P. Suar.
Deiparam numquam definitè de re incertâ ju-
dicasse, n. 2.
Infert Deiparam ad solum iudicium reflexum
tunc appellasse, n. 3.
Et quidem ad solum reflexum de probabilitate,
num. 4.
Longè prudentius est ad solum reflexum appella-
re, quàm ad directum, n. 5.
Solum iudicium de objectivâ probabilitate satis
est juxta P. Suar. ad prudenter operandum,
num. 6.
Implicat lex obligans in incertis ad iudicium di-
rectum, ib.*

*Trahit P. Suar. exemplum Beatorum, qui solo
reflexo contenti sunt, n. 7.
Lex obligans ad iudicium directum est contra
prudentissimum Deipara, & Beatorum mo-
dum, n. 8.
Ex dictâ doctrinâ formo insolubile argumenti. 9.
Immunitas intellectus Mariani ab omni errore
salvari non potest, nisi suspensio iudicio directo
de veritate, & concepto solo reflexo de proba-
bilitate, ib.
Omne iudicium, etsi moraliter certum, esse possit
materialiter falsum, n. 10.
Ex eo quod Deipara numquam erravit, non in-
fertur, quod omnia sciverit, n. 11. 12. 13.
Revelationes fictitiæ non sunt admittendæ, ib. &
n. 14.
Deipara à solo iudicio reflexo, suspensio omni di-
recto, regulata fuit immediate ad honestissi-
mas operationes, n. 15.
Perfectissimus operatur, qui nititur soli reflexo de
probabilitate, quàm qui vel soli directo mora-
liter certo de veritate; vel huic simul cum iu-
dicio reflexo de objectivâ certitudine certita-
tis, n. 16. & 17.*

Nov

Non datur essentialis connexio inter veritatem, & certitudinem moralem, n. 18.

Plura moraliter certa sunt falsa. Exemplum Concilij Africani, ibid.

Satis ut imprudenter formidare possum de veritate, ut est in re, iudicij moraliter certi, n. 19.

Omne iudicium inevidens naturale, non autem supernaturale, potest esse falsum, n. 20.

N. 1.
P. Suar.

PATER Suar. cuius nullam dedit operam inter DD. Societ. re-
calatos disp. 22. mentionem feci,
ut plenam manu afferrem quæ ad
rem nostram tradit, hæc habet
tom. 2. in 3. p. disp. 19. sect. 6. quibus ad rem
concludendam, nec nobilius aliquid afferri
potest. Disputans igitur, quomodo Deipara
in Filij sui inter notos questione nec ma-
terialiter errarit, respondet: *Quia B. Virgo*
plenum habuit dominium suarum passionum,
summamque prudentiam absque ulla inordinato
motu, potuit facile, numquam definitè, judicare
de rebus incertis, sed vel suspendere iudicium,
vel judicare hoc esse probabile, aut verosimile,
aut apparens, vel aliquid huiusmodi. Hæc enim
existimatio sufficit ad prudenter operandum; &
qui non vult se exponere periculo errandi, si per-
fectè denominatur suis actibus, cum hac mode-
ratissime iudicat; adeo ut ipsi etiam Beati de his
rebus, quas certo non norunt, non aliter iudi-
cium ferant, nisi Divinâ revelatione instruan-
tur, quos in hac perfectione imitaram esse B. Vir-
ginem credibile est, cum & facile potuerit, &
melius, & perfectius hoc sit. Hæc ad verbum
Doctor piensissimus, & sapientissimus, bre-
vissimâ periodo rem nostram tum exemplis,
tum rationibus digerens.

N. 2.
P. Suar.

Ecce 1. ex pleno Deiparæ in suas passio-
nes dominio, & ex summâ ejusdem pruden-
tiâ, & ex omnimodâ cujuslibet motus in-
ordinati carentiâ, Exim. Doctor deducit
tum quod Deipara numquam definitè de re-
bus incertis iudicavit, tum quod tale iudi-
cium directum facillimè suspendere potue-
rit. Ergo obligare, ut quis antequam opere-
tur, directum temper formet de rebus in-
certis iudicium, sive subjectivè probabile,
sive subjectivè probabilis, sive moraliter
certum, (quorum quodlibet potest esse in
re falsum) tantum abest, ut summam pruden-
tiam, & plenum in proprias passiones do-
minium, & omnis inordinati motus exem-
ptionem sapiat, quin sapit saltem non sum-
mam prudentiam, si non sapit impruden-
tiam; & exiguum in proprias passiones do-
minium, & animi inordinationem indicat.

N. 3.
P. Suar.

Ecce 2. idem Ex. Doctor exponit mo-

dum, quo prudentissima Virgo in rebus in-
certis gerere se potuit; nempe suspendendo
iudicium; (intellige directum) quodlibet
enim, etsi probabilis, aut moraliter certum,
quia potest esse materialiter falsum, à Vir-
gine excludit, appellando ad solum reflex-
um, vel de probabilitate, vel de verosimi-
litudine, vel de apparentiâ, vel de aliquo
huiusmodi. Ergo appellatio ad solum iudi-
cium reflexum de objectivâ probabilitate,
verosimilitudine, aut apparentiâ, non tan-
tum non est illicita, quin est animi ab omni
inordinato motu immunis, sui que ipsius
compotis, necnon summæ prudentiæ testi-
ra, & argumentum.

Ecce 3. quod Ex. Doctor non dicat, vel N. 4.
judicare hoc esse probabile, verosimile, ap-
parentius; sed dicat, quod Deipara facile po-
terat numquam definitè judicare de rebus
incertis, sed vel suspendere iudicium, vel
judicare hoc esse probabile, aut verosimile, vel
apparens, vel aliquid ejusmodi: ergo, juxta P.
Suar. ut Deipara prudentissimè se gereret,
& operaretur, latis illi erat iudicium de ob-
jectivâ probabilitate, verosimilitudine, ap-
parentiâ, aut aliquo huiusmodi; non autem
necesse erat Deiparæ iudicium de objectivâ
probabilitate, aut maiori verosimilitudine,
aut apparentiâ: ergo appellare ad solum
iudicium reflexum certum de objectivâ
probabilitate veritatis, suspensio in rebus in-
certis omni iudicio directo, etsi probabilio-
ri, & moraliter certo de veritate, est sum-
mæ prudentiæ specimen, & fastigium.

Ecce 4. juxta mentem Ex. Doctoris, sum-
me prudentiæ est appellare potius ad solum
reflexum certum de objectivâ veritatis pro-
babilitate iudicium, quàm formare direc-
tum de veritate iudicium, etsi subjectivè
probabilis probabilissimum, aut moraliter
certum; quia eo ipso quod circa rem incer-
tam versetur, quodlibet est subjectum erro-
ri: non ita iudicium reflexum, cujus ob-
jectum est evidens probabilitas: ergo in casu,
quo quis stet inter duo iudicia, unum direc-
tum, subjectivè moraliter certum, aut
probabilis; aliud reflexum certum, & evi-
dens de objectivâ, etsi minori probabilitate,
longè prudentius se gerit, qui in incertis
suspendit omne directum, etsi subjectivè
moraliter certum, quia potest esse in re fal-
sum, & unice appellat ad solum reflexum
evidens de objectivâ, etsi minori, probabi-
litate; quàm qui omittit reflexum, & ap-
pellat ad directum. Immo longè prudentius
se gerit, qui omittit semper iudicium direc-
tum, etsi subjectivè moraliter certum, quia
potest esse falsum, formato unice iudicio re-
flexo

flexo evidenti de probabilitate; quàm qui simul, & semel concipit tum reflexum evidens de objectivâ probabilitate, aut morali certitudine veritatis opinionis; tum directum subjectivè moraliter certum; aut probabilius de veritate opinionis: ille enim nulli se exponit periculo; hic autem semper se exponit periculo errandi materialiter; cum omne iudicium, quantumcumque moraliter certum, nisi certitudo criatur ab evidentiâ, (tunc autem non erit purè moraliter certum, sed erit evidens) possit esse materialiter, seu in re falsum.

N. 6. Ecce 5. quòd, juxta Ex. Doctorem, *hac P. Suar. existimatio sufficiat ad prudenter operandum*, id est, solum iudicium evidens de objectivâ probabilitate sufficiat ad prudenter operandum. Hoc autem P. Suar. adeo verum putat, ut dicat, quòd *qui non vult se exponere periculo errandi, si perfectè dominatur suis actibus, cum hac moderatione judicet*; nempe, ne quis periculo erroris se exponat, si perfectè se gerere velit, contentus esse debet solo iudicio reflexo evidenti de objectivâ probabilitate; hoc enim est cum animi moderatione judicare: ergo tantum abest, ut lex aliqua detur, aut dari possit, obligans nos ad formandum semper directum, etsi moraliter certum, de rebus incertis iudicium; & tantum abest, ut hoc iudicium directum, etsi probabilius, sit elicitive, & intransitive prudens, quin totam prudentiam P. Suar. refundit in solum evidens de objectivâ probabilitate iudicium: & ea lex, quia absque ullâ necessitate obligaret nos ad sepe materialiter errandum, esset absona, & veritati, & prudentiæ opposita, & ex inordinato animi motu procedens.

N. 7. Ecce 6. quòd Ex. Doctor, ut suam doctrinam inconcusse stabiliat, ad Beatorum mentem omnis materialis erroris incapacem recurrit; ait enim, Beatos in rebus incertis, de quibus nullam habent revelationem, non aliter iudicium ferre; nempe, suspendere semper omne iudicium directum, quantumvis subjectivè moraliter certum, & probabilius, (eò quia omne tale potest esse materialiter erroneum) & appellare ad solum evidens reflexum de objectivâ veritatis iudicij directi probabilitate, aut probabilitate: ergo suspendere omne directum in rebus incertis, etsi probabilissimum iudicium, & concipere solum reflexum de objectivâ veritatis probabilitate iudicium, est juxta honestissimum Beatorum, & Deiparæ operandi morem.

N. 8. Ecce 7. quòd P. Suar. concludat, tum P. Suar. quòd Deipara Beatos imitata sit in suspen-

sione iudicii directi, quoties res, honestas, aut veritas est incerta, & in solius reflexi evidentiæ de objectivâ probabilitate rei, honestatis, aut veritatis, & licentiæ; tum quòd iste modus suspendendi incertum iudicium directum, & concipiendi solum evidens reflexum de objectivâ probabilitate, sit melior, & perfectior: ergo quidquid Nestorici contra nos intentent, obligando, ne quis operetur, nisi concipiat iudicium directum in incertis, etsi illud sit subjectivè probabilius, aut moraliter certum, quia omne tale est capax erroris materialis, est contra perfectum Deiparæ, & Beatorum operandi modum; & quidquid nos asserimus de sufficienti solius iudicii evidentiæ reflexi de objectivâ probabilitate honestatis, aut non peccati, ne quis formaliter peccet, aut ut quis formaliter honestè operetur, est juxta perfectum iudicandi, & operandi Beatorum, & Deiparæ morem.

Premissa hæc in selectum Ex. Doctoris N. 9. textum Glossæ, & paraphrasi, procedo ad formandum argumentum, illudque modo iudice insolubile; & in quo omnes Theologi, & Divinæ Scripturæ Interpretes conveniunt, & quod laudaturi sunt omnes, quibus immunitas Mariani intellectus ab omni materiali errore in amore est. Decet ergo omnes Deiparam nullo nunquam ne quidem materiali errore purissimam mentem suam contaminasse, non minus ac nulli materiali culpâ voluntatem suam infecisse, aut corpus suum materiali sorde fcedasse. Sed nisi licitum sit suspendere omne directum iudicium, probabile, probabilius, probabilissimum, aut moraliter certum de veritate opinionis directæ, (sive ea veritas sit speculativa, sive practica, seu honestas actus, & objecti) & operari ex solo iudicio reflexo de certâ probabilitate, aut probabilitate, quantumvis in lineâ probabilitatis supremâ, & moralis certitudinis metas attingente de veritate opinionis directæ, nequitiam excellens mentis Marianæ privilegium salvari potest: ergo nisi licitum sit ex solo iudicio reflexo de certâ probabilitate, aut probabilitate, aut certitudine morali veritatis opinionis directæ, suspenso omni prorsus iudicio directo subjectivè probabiliori, aut moraliter certo de veritate ejusdem opinionis directæ, nequitiam ex cellsum Marianæ mentis privilegium, seu immunitas ab omni materiali errore salvari potest. Maiorem puto inconcussum; satis enim superque est ad perimendam omnem dubitationem communissimus TT. & Divinæ Paginæ Interpretum calculus; necnon infinita

infinita propemodum Deiparae dignitas immo innata mortalium erga Deiparae privilegia inclinatio. ^{N.} Minor probatur; quia duplex tantum occurrit tam insigne privilegium defendendi modus: Vel fingendo obviā, & trivialem rerum omnium, quae infra evidentiam jacebant, Divinam revelationem factam Deiparae; adeo, ut quoties aliquid Deiparae non erat evidens, etsi illi esset moraliter certum, aut probabilius, aut probabile, immitteret Deus revelationem, & infallibili supernaturali lumine manifestaret, quae pars esset vera, an quae videbatur moraliter certa, an quae improbabilis; an quae probabilior, an quae minus probabilis; etenim omnis, & sola evidentia naturalis, aut illustratio supernaturalis indispensabiliter, & essentialiter connectitur cum veritate ut est in re; nulla autem probabilitas, quantumvis summa, nullaque certitudo moralis connectitur indispensabiliter, & essentialiter cum veritate ut est in re: & ideo, etsi teneat consequentia ab evidentia, & revelatione ad veritatem, ut est in re: ex. gr. est evidens; aut est revelatum, ergo est verum in re; attamen non semper tenet consequentia à morali certitudine, & probabilitate, quantumvis summa, ad veritatem ut est in re; non enim semper valet, est probabile, probabilissimum, aut moraliter certum, ergo est verum in re. Vel dicendo, quod circa omne objectum in-evidens, & non revelatum, etsi appareret probabilius, aut moraliter certum, Deipara suspenderit semper omne iudicium directum, etsi subjectivè probabilissimum, aut moraliter certum de veritate: etenim omne tale iudicium directum, etsi moraliter certum, esse poterat materialiter falsum, ut experientia, & ratio quotidie evidenter testantur; sed primum dici non potest; ergo dici debet. secundum: ergo non tantum licitum est, quin perfectissimus operandi modus, & unicus pro tuenda ab omni materiali errore immunitate mentis, est suspendere omne de re in-evidenti, & non revelatū iudicium directum, etsi probabilius, aut moraliter certum; & ex solo reflexo certo iudicio de probabilitate, aut probabilitate, aut objectivā certitudine morali veritatis opinionis directae dirigi ad honestē, aut saltem ad non inhonestē operandum. ^{N.} Quod vero recurrere non possimus ad fictitium perennium supernaturalium revelationum fluxum, patet 1. quia absque ullo prorsus fundamento, & non nisi arbitrariē perennis ille Divinarum revelationum fluxus fingeretur; nullibi enim, nec in PP.

nec in Apostolica traditione, nec in Ecclesiastica definitione, immo nec in supremā Deiparae dignitate; ullum apparet, aut reperire est dictarum revelationum vestigium; tanto magis, quod praexcellens Mariana mentis privilegium aliter tueri possumus. ^{N.} Patet 2. quia tantum abest, quod Scriptura Divina dictis perennibus revelationibus favcat, quin illis adversatur: etenim Scriptura nos docet, quod Deipara ignoraverit, ubi Filius latēret; si autem hoc ignoravit, consequenter plura alia minoris momenti, & sibi minus pertinentia ignorasse quoque dicendum est: ergo hypothesis earum revelationum, quoties res in-evidens erat Deiparae, est prorsus commentitia. ^{N.} Patet 3. quia aliud est, quod Deipara numquam materialiter erraverit; hoc autem ultro libenter fatemur: aliud quod Deipara omnia noverit, ita ut nihil ignoraverit; hoc autem ab omnibus negatur: sed si perpetuus ille de omni re non evidenti revelationum fluxus admittatur, eo ipso conceditur Deiparae non tantum non errasse materialiter, sed etiam omnia sibi occurrentia directē scivisse: ergo &c. ^{N.} Patet 4. quia perennes illae de omni re non evidenti, hic, & nunc Deiparae occurrenti, revelationes sunt contra statum operandi humanum, cui Deipara, etsi longè praestantiori, & inassequibili modo se accommodavit: ergo non nisi ex puro libito ea revelationum hypothesis fingitur. ^{N.} Si ergo ficta prorsus est ea revelationum series de omni re non evidenti tunc Deiparae occurrenti, superest, ut alter tantummodo modus immunitatem Marianae mentis ab omni prorsus materiali errore tuendi à nobis eligibilis sit; nempe quod Deipara circa omne objectum naturale sibi non evidens, etsi sibi probabilius, aut moraliter certum, suspenderit semper omne iudicium directum, etsi subjectivè probabilius, aut moraliter certum, nè ullo materiali errore inquinaretur; & nè operationem tunc à se eligendam omitteret, appellaret ad solum iudicium reflexum certum de objectivā probabilitate, aut probabilitate, aut moralit certitudine veritatis opinionis, seu iudicii directi; ita ut ab hoc solo iudicio reflexo de objectivā certitudine morali, aut de probabilitate veritatis opinionis, seu iudicii directi à se suspensi, Deipara proximè, & immediate regulata fuerit ad honestissimam volitionem operis exequendi: ergo ne quis formaliter peccet, & ut quis honestissime formaliter operetur, tantum abest, ut necessarium semper sit iudicium directum subjecti-

subjectivè probabile, probabilius, probabilissimum, aut moraliter certum de veritate iudicii directi opinativi; & tantum abest, ut tale iudicium directum opinativum censere debeam absolute verum; quin satis est solum iudicium reflexum certum de objectivâ probabilitate, sive æquali, sive maiori, sive minori, aut de objectivâ certitudine morali veritatis iudicii directi, suspenso omni prorsus iudicio directo. Immo adeo satis est solum iudicium reflexum certum, & evidens de objectivâ probabilitate, aut probabilitate, aut morali certitudine veritatis opinionis directæ, & honestatis ab eâ opinione directâ dictatæ, ut longè perfectiori modo operaturus sit, qui unice nititur, & regulatur à iudicio reflexo certo de objectivâ probabilitate, aut probabilitate veritatis, & honestatis ab opinione directâ dictatæ, quam qui vel habet solum iudicium directum subjectivè probabilius, aut moraliter certum, quo directè iudicat opinionem, & honestatem ab opinione assertam esse veram: vel simul, & semel habet tum iudicium directum subjectivè probabilius, aut moraliter certum, tum iudicium reflexum evidens de objectivâ certitudine morali, aut probabilitate veritatis opinionis directæ, & honestatis ab hac assertæ.

N. 16. Porro, quòd longè perfectius operetur, & intelligat, qui omne iudicium directum inevidens etsi moraliter certum de veritate opinionis directæ, & honestate ab hoc iudicio directo assertâ suspendit, *nixus unice soli iudicio reflexo evidenti non tantum de objectivâ certitudine morali, aut maiori, vel æquali probabilitate veritatis opinionis directæ, & honestatis ab hac assertæ; sed etiam nixus soli iudicio reflexo evidenti de objectivâ probabilitate etsi minori veritatis opinionis directæ, & honestatis ab hac assertæ;* quam qui habet, vel solum iudicium directum subjectivè moraliter certum, aut probabilius; vel simul habet utrumque, nempe tum directum subjectivè moraliter certum, aut probabilius; tum reflexum certum, & evidens de objectivâ certitudine morali, aut probabilitate veritatis iudicii directi, & honestatis ad hoc assertæ, est mihi luce clarius, & prorsus indubitabile. Etenim directè assentiens, etsi ex motivo sibi probabiliori, aut moraliter certo, potest per illud iudicium directum sibi moraliter certum errare materialiter; omne enim iudicium purè naturale non evidens potest non esse verum; & non nisi evidens, aut supernaturale inevidens est semper essentialiter verum: ergo omne tale iudicium directum, etsi probabi-

lissimum, & moraliter certum de veritate, & honestate objecti, quo iudicatur objectum esse honestum, & verum esse, quòd sit honestum, esse potest materialiter falsum.

¶ Contra nullum iudicium evidens reflexum de probabilitate etsi minori, & æquali, aut de probabilitate, & certitudine objectivâ morali veritatis iudicii directi, & materialis honestatis objecti ab eo iudicio directo assertæ potest esse materialiter falsum. Sed longè perfectius cognoscit, adeoque etiam operatur, qui suspendit omne iudicium, quod potest esse materialiter falsum, & unice appellat ad iudicium, quod non potest esse materialiter falsum, quàm qui vel concipit solum directum, quod esse potest materialiter falsum; vel concipit utrumque, nempe tam reflexum, quod non potest esse materialiter falsum, quod potest esse materialiter falsum: ergo longè perfectius cognoscit, adeoque etiam operatur, qui unice, & proxime dirigitur ad sine peccato formali, aut ad honestè formaliter operandum, à solo iudicio evidenti de certitudine objectivâ morali, aut de probabilitate, immo de æquali, aut minori objectivâ probabilitate veritatis iudicii directi, & materialis honestatis objecti ab hoc assertæ, quàm qui dirigitur, vel à solo iudicio directo, etsi subjectivè probabiliori, aut moraliter certo de veritate sui ipsius, & de materiali honestate objecti à se asserti; vel regulatur tam ab hoc iudicio directo, etsi subjectivè moraliter certo, quàm à reflexo evidenti de objectivâ morali certitudine, aut probabilitate veritatis iudicii directi, & materialis honestatis ab hoc iudicio directo assertæ.

¶ Notet autem Lector, me non dicere, N. 18. quòd omne iudicium probabilius, aut moraliter certum sit materialiter falsum; sed dico, quòd omne tale iudicium esse potest materialiter falsum, ut experientia, & ratio, & axioma testantur, nempe plura falsa esse probabiliora veris. Sicut ergo plura minus probabilia, immò improbabilia sunt in se vera; ita contra plura probabiliora, aut moraliter certa sunt in se falsa. Sic iudicium imprudens, & temerarium, & improbabile lepe est in re verum; sicut etiam opinio tenuiter probabilis, aut non probabilis sepe est in re vera. Ratio horum est, tum quia, ut docui disp. 5. nulla datur essentialis connexio inter veritatem ut est in re, & probabilitatem etsi summam, immò certitudinem moralem: tum quia experientia aperit, quòd plura habita ita prudentissime vera in re, ut non nisi per summam temeritatem de eorum veritate, ut est in re, dubitari possit, lucellu

s. Cyp. cessu temporis apparuerunt falsa, ut exemplum Concilij Africani, cui S. Cyprianus praefuit, palam facit: tum quia non nisi evidētia, aut supernaturalitas essentialē habent cum veritate, ut est in se, connexionem: ergo omne iudicium naturale, et si moraliter certum, si ad evidētiā non ascendat, sed infra eam jaceat, potest esse materialiter falsum.

N. Rursus notet Lector, quod cum dico, quod omne iudicium et si moraliter certum, & multo magis omne probabilius, & omne aequē, aut minus probabile, possit esse materialiter falsum, non dico, quod de ejus falsitate possim prudenter dubitare; satis enim est, ut imprudentissimē dubitare possim; nam, ut docui *disp.* 18. sola evidētia omnem etiam imprudentem dubitationem excludit; pura autem moralis certitudo, & multo magis probabilitas, five maior, five aequalis, five minor, unicē excludit prudentem tantum veri dubitationem.

N. Demū notet Lector, quod dum dico, quod omne iudicium inevidens possit esse materialiter falsum, loquor tantum de iudiciis naturalibus, non de supernaturalibus; etenim actus Fidei Divinae est inevidens, nec tamen esse potest materialiter falsus, eo quia ratione supernaturalitatis unitur essentialiter cum vero, ut est in re; & ideo *disp.* 18. & in *tr. de Fide* docui, quod essentialis connexio cum veritate ut est in re, non nisi ab evidētiā, aut a supernaturalitate derivetur; adeoque omne iudicium naturale inevidens potest esse materialiter falsum; nullum autem iudicium vel naturale evidens, vel supernaturalē non evidens potest esse materialiter falsum; illud, quia est evidens; hoc, quia est supernaturalē: ergo omne iudicium naturale non evidens et si moraliter certum potest esse materialiter falsum.

§. II.

Ponderatur iterum praexcellens Deipara in sibi non evidētibz, & non revelatis, intelligendi, & operandi modus.

S U M M A R I U M.

Triplicem statum Deipara considero, n. 21.

Deipara plerumque suspendit iudicium directum, et si moraliter certum, n. 22.

Et simul obligari potuit ad actum virtutis, n. 23.

Explico, n. 24.

Exemplifico, ibid. & n. 25.

Modus syllogizandi Deipara in incertis, ibid.

Medium impossibilitatis immunitatem intellego.

Tom. III.

flus Mariani ab omni errore est obligatio iudicij directi incerti, & huius suspensio est medium eam defendens, n. 26. 27.

Nil solidius ad nostrum intentum, quam colloquium Deiparae cum Gabriele Archangelo, n. 28.

Non illicō assentitur directē Angelo, n. 29.

Aliae reflexiones, ibid. & n. 30. 31.

Sed revertamur ad Deiparam, ejusque N. privilegium roboremus, ut & nostrae conclusionis veritas elucescat, & vivax imitandi Deiparam; ejusque in intelligendo, & operando perfectionem, in nobis studium accendatur. Triplicem itaque Deiparae statum considero. Primus a sui exordio ad Divini Verbi Maternitatem, quo tempore plerumque inter coetaneas sibi puellas in Templo vixit. Alter a Divini Verbi Maternitate ad Filij sui mortem, quo tempore plerumque inter Scribas, Phariseos, Hypocritas, aliosque nefarios homines vitam duxit. Postremus a Filij sui morte ad sui Assumptionem, quo tempore tum inter Apostolos, eorumque Discipulos, tum inter cujusvis generis, nationis, & morum homines, nunc audiendo, nunc respondendo commorata est.

In hoc triplici statu, & in quolibet eorum N. Deipara plures audit, plures allocuta est, & cum pluribus collocuta, prout necessitas ferebat. Quāro modo, an Deipara directum semper formaverit iudicium de veritate, aut falsitate rei sibi non evidētis, & a se audite; et si eam tamquam veram testarentur pietiores, & sapientiores sui temporis viri, & ea videretur Deiparae probabilissima, aut moraliter certa? Ex. gr. an Deipara directē crediderit omnia, quae tamquam vera asserebant Divi Anna, Joachim, Joseph, immo Puellae ad Dei cultum dedicatae, quibus Deipara convivebat? Si affirmatur, contra est; quia vel fingendum erit in relatis Divis, & Puellis privilegium, quo numquam materialiter falsum, sed semper materialiter verum locuti sint. Vel si aliquando materialiter falsum locuti sint, (ut passim contingit etiam Novi Testamenti Doctoribus, quantacumque sapientiā, & sanctitate florentibus) dicendum erit, quod Deipara directē crediderit illud ipsum materialiter falsum, atque adeo purissimam mentem suam materiali errore polluerit. Hoc autem est contra hypothēsim admittam ut indubitatam.

Si verō dicatur, quod Deipara nullam N. rem inevidentem directē crediderit, et si ea ab integerrimē sanctitatis, & sapientiae viro, ut Viatorem decet, tamquam moraliter certa

Z

asserere.

assereretur, contra est; quia saepius instare poterat operatio aliqua virtuosa à Deipara ponenda, siue ea ab obedientia, quâ suis Parentibus tenebatur, confuleretur, aut juberetur, siue ab aliquo Antiquæ Legis Doctore, ut obligatoria proponeretur, siue à charitate, misericordia, aut aliâ virtute dictaretur; ergo ea operatio ab aliquo iudicio regulanda erat; sed non à directo, hoc enim poterat saepe esse materialiter falsum; ergo à solo iudicio reflexo evidenti de objectivâ certitudine morali, aut probabilioritate, aut probabilitate veritatis, & honestatis rei dictæ.

N.
24.

Explico. Poterat Diva Anna Deiparæ præcipere, ut quaereret D. Joachim, quem D. Anna certò moraliter putabat, etsi falso, esse in hoc, aut illo cubiculo. Poterat Puella aliqua dicere Deiparæ consanguineam suam graviter ægrotare. Poterat hic, aut ille, fictus pauper, habitus vulgò ut verè pauper, testari, etiam addito juramento, in eam suam. Cur non? Quæro modò à quo iudicio Deipara ad honestam, sibi quæ à Matre suâ imperatam Patris sui quæstionem regularetur? A quo ad honestam consanguineæ suæ, assertæ ut infirmæ, visitationem? A quo ad honestam viro, vulgò habito ut pauperi, elemosynæ largitionem? Quæro, inquam, à quo iudicio regulata fuerit Deipara ad honestam eorum operum volitionem, quæ certò moraliter assererentur directè, & in se vera, & ut materialiter honesta in se, cum tamen, ut suppono, non essent? Non à iudicio directo; etenim Deipara errasset materialiter iudicando Patrem suum esse in tali cubiculo, in quo non erat: & consanguineam ægrotare, quæ tamen non ægrotabat; & talem hominem esse pauperem, qui tamen verè pauper non erat: hæc, inquam, directè iudicando, Deipara errasset materialiter: ergo à solo iudicio reflexo evidenti de probabilioritate rei à Divi Annæ, & à Puella, & à plerisque assertâ, ad honestatem eorum operum volitionem regulata fuit. Ita enim Deipara secum discurrebat: Mihi est evidenter probabile, probabilius, vel moraliter certum, quòd verum sit, & honestum id, quod D. Anna, quod puella, quod alij mihi indubitanter visi tamquam cordati, & prudentes, testantur, & consulunt: sed D. Anna testatur Divum Joachim in tali latere cubiculo, & consulit ut eum quæram; Puellæ testantur consanguineam meam graviter laborare, & consulunt visitationem ut honestam; & plerique testantur, & habent pro vero paupere hunc hominem, & consulunt elemosynam ut honestam: er-

go est evidenter probabile, aut probabilius, aut moraliter certum, quòd sit in re verum, & quòd sit materialiter honestum, quæstio Patris in tali cubiculo, visitatio consanguineæ, & opitulatio talis viri.

Ecce non dicit Deipara: Meus parens est in tali cubiculo; mea consanguinea pæcet ægrota; hic homo est pauper: similiter non dicit, quæstio Patris in tali cubiculo, visitatio meæ consanguineæ infirmæ, opitulatio huius pauperis sunt operationes in re materialiter honestæ; neutrum horum dictum quia objecta eorum iudiciorum sunt in re difformia ipsi iudicijs directis; tum quia operationes illæ supponunt falsum; ergo non sunt in re materialiter honestæ; ergo Deipara de his operationibus, & de illis objectis nihil directè iudicat. Sed quòd dicit Deipara est: Mihi est evidens, quòd sit probabile, aut probabilius, aut moraliter certum, quòd meus parens sit in tali loco: Mihi est evidens non tantum esse formaliter honestum, sed etiam esse probabile, probabilius, aut moraliter certum, quòd quæstio Patris in tali loco, ut à meâ Matre imperata, sit materialiter honesta: Mihi est evidens esse probabile, probabilius, aut moraliter certum meam consanguineam ægrotare; & mihi etiam est evidens non tantum esse formaliter honestam, sed etiam probabile, probabilius, aut moraliter certum esse, quòd visitatio consanguineæ à Puellis fide digna assertæ ut ægrote sit materialiter honesta: Mihi est evidens esse probabile, probabilius, aut moraliter certum talem hominem esse verè pauperem; & mihi est evidens non tantum esse formaliter honestam, sed etiam esse probabile, probabilius, aut moraliter certum, quòd sit materialiter honesta opitulatio pauperis vulgò crediti verè pauperis. Hæc autem iudicia reflexa supra objectivam certitudinem moralem, probabilioritatem, aut probabilitatem rei assertæ ut in se veræ, & operationis assertæ, ut in se honestæ, sunt evidentiâ, & apta proximè, & immediatè regulare volitionem formaliter honestissimam, & probabiliter, aut probabilius etiam in se honestam, nempe querendi Patrem, visitandi ægrotum, juvandi pauperem.

Confirmo 1. Si Mariana mentis ab omni materiali errore immunitas salvari medio naturali potest, salvari debet, nam in hanc immunitatem omnes T.T. & Expolitores conspirant. Rursus si medium eam immunitatem impossibilitans vitari potest, vitari debet; sed medium impossibilitans Marianæ mentis ab omni materiali errore immunitatem est obligatio asserta à Philaleto, P. Elia, P. Phil.

P.D.

P. Thyr.
P. Mun.

P. D. Thyrsio, P. Munice, iudicandi semper directè tamquam in re verum, & in re honestum omne id, quod probabilius, aut certò moraliter apparet in re verum, & in re honestum; etenim hæc obligatio iudicandi semper directè esse in re verum, & honestum id, cuius veritas, & honestas apparet probabilior, aut moraliter certa, est obligatio errandi sæpe materialiter circa veritatem, & honestatem, ut sunt in re; nam omne probabilius, aut moraliter certum potest esse materialiter falsum: ergo hæc obligatio, aut lex iudicandi semper directè de rebus juxta probabilitatem, aut moralem certitudinem veritatis, & honestatis earum, est medium Marianæ mentis ab omni materiali errore immunitatem prorsus labefactans, immò impossibilitans.

N.
27.

Econtra: Sed medium naturale, quo eadem Marianæ mentis immunitas salvari semper facillimè potest, est suspensio omnis iudicii directi, etsi moraliter certi, & recursus ad iudicium reflexum evidens de objectivâ probabilitate, probabilitate, aut morali certitudine veritatis, & honestatis objectivæ, quod iudicium reflexum evidens sit regula formalis, & proxima volitionis, & operationis honestæ; ergo hæc suspensio omnis iudicii directi non evidens, etsi moraliter certi, aut probabilioris; & præsentia solius iudicii reflexi evidens de objectivâ certitudine morali, aut probabilitate, vel probabilitate veritatis, & honestatis materialis, seu objectivæ, à iudicio directo affirmabilis salvari debet in Deiparâ; non tantum, ut ejus ab omni materiali errore immunitatem tucamur, sed etiam, ut simul defendamus, à quo iudicio Deipara in operationibus non evidenter honestis regulata fuerit ad formaliter honestas volitiones eorum actuum certò moraliter, aut probabilius, materialiter, seu objectivè honestorum.

N.
28.

Confirmo 2. ex Colloquio Deiparæ cum Gabriele Archangelo, quo nil præstantius ad nostrum intentum. Ut enim S. Gabriel mirabili salutatione Virginem exceperit, dicens: *Ave gratiâ plena, Dominus tecum: Benedicta tu in mulieribus, turbata est Maria, quidque hæc salutatio portenderet, pavida consideravit; adeo, ut Gabriel cordatam mentis Virginæ suspensionem suspiciens opus haberet eam animi perplexitatem, & timorem excutere, subdens: Ne timeas Maria, invenisti enim gratiam apud Deum: Ecce concipies in utero, & paries Filium, & vocabis nomen ejus Jesum.* Nec tamen prudentissima Virgo his contenta præbuit assensum; quin Ange-

Tom. III.

lumfroget, edisseret, *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco;* cui Angelus imponeret, superventurum in eam Spiritum S. & virtute Altissimi obumbrandum. Immo post hæc trahit in exemplum, tum quod conceptus ab Elilabeth in senectute sit filius, tum quod nihil apud Deum sit impossibile. Tandem his omnibus auditis, & perpenfis, Virgo directè assentitur: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.*

Ponderanda nunc à me sunt singula. Primum, qualiter prudentissima Virgo, non cum homine, sed cum Angelo Tutelari suo se gerat. Non illico directè assentitur Angelo loquenti, & rei ab eodem assertæ, cum ex se non esset evidens, etsi Virgini longè probabilius esset, tum quod alloquens erat Angelus ei non ignotus; (nam familiari, ut piè creditur, gaudebat ejus confortio) tum quod res dicta erat vera; non enim poterat prudenter suspicari falsitatem in re ab Angelo assertâ: & tamen nec Angelo, nec rei ab eodem assertæ assentitur directè; quin omnem prius assensum directum suspendit. Secundo non contenta hac iudicii suspensione, Virgo reflexè considerat, qualis esset hæc salutatio; nec salutationi ipsi, quamvis ab Angelo missæ assentitur directè, ut veræ, eo quia evidens non erat; quin si stemus his, quæ S. Lucas habet, nullatenus ex Euangelio constat, quod Virgo directè assensu fuerit salutationi ut veræ; de hoc enim nec verbum in Euangelio. Tertiò, excusso animi timore, Deipara reflexè iudicat sibi probabilius, aut moraliter certum esse, quod res ab Angelo promissâ sit vera; nempe nasciturum ex se Dei Filium; nec tamen adhuc absolute directè assentitur rei ab Angelo promissæ; quin ut ei directè assentiri possit, novâ interrogatione Angelum sollicitat: *Quomodo hoc fiet?* Quarto perpenfis noviter adductis ab Angelo motivis, tunc tantum directè assentitur rei ab Angelo dictæ; nempe quando vel habuit evidentiam, qualem plures TT. in Prophetis asserunt; vel si evidentiam non habuit, attamen evidenter cognovit credibilitatem revelationis, & obligationem credendi directè, quod ita est evidenter credibile, ut sit moraliter certum esse dictum à Deo. Neque enim evidentia rei revelatæ, & revelationis expectanda est, ut utramque fide Divinâ credamus, quin evidentia rei revelatæ, & revelationis tolleretur à fide obscuritatem ut dixi de Fide; ergo cum res, de quâ Angelus agebat cum Deiparâ, esset materia fidei, seu credenda fide Divinâ, non poterat Deipara velle evidentiam, sed satis ut haberet evidentiam tantæ credibilitatis

Zij

revela-

revelationis, & rei revelatae, ut deinde teneretur directè assentiri rei revelatae.

N.
30.

Secundum est, qualiter Virgo se gerat, & quidem in re, de qua, salva libertate fidei, evidentiā haberi non poterat; quamvis ea non minus, quam ab Archangelo sibi noto assereretur ut vera. Etenim auditā salutatione turbatur, immò circa veritatem salutationis ab Angelo assertae suspendit iudicium directum. Similiter anceps haeret, & sine omni iudicio directo circa futuram Divini Verbi suo in utero Incarnationem, quin Angelum loquentem interpellat; nec Divini Verbi Incarnationi directè assentitur, nisi postquam Incarnatio fide Divinā credenda fieret eidem Deiparae eā evidentiā evidens, quā fidei Divinae libertati compatibilis est; nempe evidentiā credibilitatis, revelationis, & rei revelatae, non autem evidentiā revelationis, & rei revelatae; hæc enim evidentiā revelationis, & rei revelatae non stat cum libertate fidei Divinae.

N.
31.

Tertium est, quod si tantā maturitate, & omnis iudicii directi suspensione, tum circa revelationem, tum circa rem revelatam Deipara processit, quamvis neutiquam de veritate rei à suo Angelo sibi dictae posset prudenter formidare: immò, quod caput est, si omne iudicium directum circa salutationis veritatem suspendit; non enim constat, eam directè credidisse: rursus, si circa Verbi Incarnationem, cuius directum assensum supernaturalem, & voluntatis obedientiam, Angelus Dei nomine à Deipara unice, & præcipue præstolabatur, & exigebat; si, inquam, circa Incarnationem Deipara tanto tempore suspendit assensum directum, quotisque superventurus Spiritus S. & virtus Altissimi obumbratura promitteretur; nec non quousque conceptio sterilis Elisabeth in exemplum traheretur; immò ad infinitam Dei potentiam, cui nihil impossibile est, appellaretur, adeo ut Deiparae satis non fuerit vel moralis certitudo de veritate rei ab Angelo assertae, ut directum circa Incarnationem conciperet assensum supernaturalem; quin omnia exigit, quæ necessaria sunt, ut actus fidei Divinae liberae supernaturalis, & verus prudentissimè eliciatur, rogo quā animi maturitate, & iudicii directi suspensione in rebus ex se non evidentibus, & longè inferioris momenti, assertis, non ab Angelo comprehensore, sed ab hominibus viatoribus ex se rudibus, & ad falsitatem pronis, & quorum directus assensus necessarius non est, procedere debuit Deipara? Ergo velle, quod ut quis sine peccato formali, aut honeste formaliter operetur, necessarius semper

sit assensus directus, quoties rei veritas, aut honestas est moraliter certa, aut probabilior, aut probabilis, ita ut satis se solo non sit iudicium reflexum evidens de morali certitudine, aut probabilioritate, aut probabilitate veritatis, & honestatis materialis, videtur ex diametro opponi modo, quo Deipara, tum cum Angelo, tum cum hominibus procedit, quoties res erat de objecto non evidenti, nec exigebatur supernaturalis assensus fidei Divinae, sed iudicium naturale.

SECTIO II.

Illustratur novo exemplo perfectissimus intelligendi, & honestissimus Deiparae operandi modus per iudicia reflexa evidentiā de probabilitate, aut probabilioritate veritatis, & honestatis materialis.

§. I.

Auditur P. Terillus, & rejicitur Palanci.

SUMMARIUM.

P. Terilli doctrina, quod probabilitas excuset Parentes, ne Jesum citius quaerant, n. 32.

Exclamatio Palanci, n. 33.

Allego fusiuss mentem P. Terilli, n. 34.

Unice opponi potest P. Terillo, quod exemplum non respondeat questioni, n. 35.

At, exemplum est evidenter contra Palanci, & suadet sufficientiam solius iudicii reflexi, ut quis honeste operetur, n. 36.

Exemplum est etiam ex alio capite contra Palanci tuentem, quod probabilitas sit via perditionis, n. 37. & 38.

CRedideram novum esse argumentum N. ex Deipara sumptum, quæ ut honeste operaretur, soli nitebatur probabilitati obiectivæ; at deinde illud à P. Terillo p. 22. de Consc. n. 201. obiter insinuat in alio sensu legi; ait enim vir in paucis doctus: Non est dubium, quod magna Christum D. servandi, & colendi obligatio urgebat Deiparam, & ejus Sponsum: & tamen hos sola probabilitas à peccato excusavit, quando ipsis Hierosolymam redeuntibus, puer Jesus mansit in Hierusalem; ut enim habetur Lucæ 2. Existimantes eum esse in comitatu, cernerunt iter diei, & requirebant eum inter cognatos, & notos. Ecce (inquit P. Terillus) integrum diem progressi sunt absque amantissimo Jesu; peto autem, quid illos excusavit, quominus illum citius quaererent? Non aliud, quam probabilitas, quod esset in comitatu; hæc enim probabilitas fundabat iudicium

dicium bonâ fide prudenter conceptum, quod non obligarentur eum quærere: ergo probabilitas excusabat ab obligatione naturali eum citius quærendi. Hæc P. Teril.

N. Contra quem insurgit Palanco. *qu. 29. n. 60.*

33. & petit à P. Terillo, an probabilitas minor, Palanco. vel æqualis, quod esset in comitatu, unita maiori, vel æquali probabilitati, quod eum Hierosolymæ reliquerint? An probabilitas maior, quod esset in comitatu? Si secundum; argumentum non est ad rem, quia unice probat probabilioritatem excusare. Si primum; quis non miretur Terillum intrepide velle asserere, Deiparam ita parum curasse de SS. puero Jesu, ut cum maiori, vel æquali probabilitate, quod esset in comitatu, illum amissum relinqueret? O qualia dicuntur, ut honestetur Probabiliorista! Hæc Palanco, qui concludit: Indevotum, si non impium, est credere, quod Deipara cum maiori probabilitate, quod Jesus maneret Hierosolymis, quæsierit illum in comitatu.

N. Mirabar, quod iste Probabiliorista non vociferaretur, & stentoreâ voce ad familiares sibi exclamaciones, quæ pueros aut rudēs terrere possunt, non doctos, non appellaret. Ego antequam argumentum ex modo, quo Deipara ad sui Filij questionem processit, delumptum urgeam, defendere duxi P. Terillum. Probat per integram questionem, quod opinio dictans usum partis minus tute, & directè minus probabilis esse licitum, sit authenticè probabilior oppositâ; & post plurimos à se allegatos trahit Deiparæ, ejusque Sponsi exemplum, qui solâ probabilitate ducti, quod Filius esset in comitatu, persecuti sunt iter, & eum inter notos quæsierunt; quem cum inter eos non invenissent, regressi sunt Hierosolymam:

P. Teril. ergo (infert P. Terillus) probabilitas, quod amantissimus Jesus esset in comitatu, excusavit Deiparam, ejusque Sponsum ab obligatione citius eum quærendi; non enim certo credebant eum esse in comitatu, nam errassent; ergo tantum probabiliter; ergo hæc probabilitas fundavit judicium bonâ fide prudenter conceptum, quod eum quærere non obligarentur. Hæc P. Terillus.

N. Dicit Palanco, eam non fuisse probabilitatem, sed probabilioritatem; nam illis probabilibus; aut unice probabile erat, Jesum esse in comitatu, & ideo iter persecuti sunt, eumque inter cognatos, & notos quæsierunt. Fateor ita esse; at quid inde contra P. Terillum, quod multo magis contra Palancum, & alios Probabilioristas non sit? Nam hoc tantum est contra Terillum, quod trahat exemplum, quod titulo questionis non

Tom. III.

respondet; quæstio enim est, an sententia asserens licitum usum partis minus tute, & directè minus probabilis, sit authenticè probabilior? Et postquam hoc asseruit, trahit exemplum Deiparæ, & Sponsi, qui putantes Jesum esse in comitatu, quæsierunt eum inter notos; hoc tamen non putarunt minus probabiliter, sed probabilius, & ideo non sunt secuti partem directè minus probabilem, sed probabiliorē: & propterea exemplum non est ad rem; hoc enim unice opponi potest Patri Teril. At quod Palanco, & alijs Probabilioristis opponi potest, est

Primò, quod ex hoc Deiparæ, & Spon- N. si exemplo evidenter inferatur, necessarium 36. non esse judicium directum de veritate, ut honestè operemur, sed satis esse reflexum evidens de probabilioritate, nam Deipara suspendit hoc judicium directum, etsi sibi subjectivè probabilius, aut unice probabile; *Filius meus est in comitatu*, aliàs errasset; ergo unice concepit judicium reflexum de probabilioritate veritatis ejus judicij directi, *Filius meus est in comitatu*; & ex eo solo judicio reflexo evidenti de probabilioritate veritatis dicti judicij directi, regulata fuit Deipara & Sponsus ad honestam pueri Jesu inter cognatos quæstionem: ergo ut quis honestissimè operetur, nullum est necessarium judicium directum de veritate materiali, & honestate objectivâ actionis, & objecti, sed suspensio omni de ipsdē judicio directo, satis est solum judicium reflexum evidens de veritatis, & honestatis materialis probabilioritate: ergo si Palanco clamat contra P. Terillum, quod protulerit exemplum, non ad rem; multo magis clamare potero, & omnium voces concitare in Palanco, & Probabilioristas tuentes, nos non posse honestè operari sine judicio directo de veritate materiali rei, & materialis honestatis actus, & objecti; ita ut satis se solo non sit judicium evidens reflexum saltem de probabilioritate veritatis materialis judicij directi, seu opinionis, & materialis honestatis actus, & objecti.

Secundò idem Deiparæ exemplum etiā N. ex alio capite stat contra Palancum, quate- 37. nus *qu. 29. n. 22. 26. 27.* aperte asserit, viam Palanco non tantum probabilitatis, sed etiam probabilioritatis esse viam perditionis; & tamen Deipara, ut expressè asserit Palanco *ibid. n. 60.* per integrum diem non meminit, nisi quod *Puer Jesus esset in comitatu*. Quæro autem, an hoc judicium fuerit Deiparæ certum, an tantum probabilius, an tantum probabile? Primum dici non potest, quia illud judicium erat falsum; ergo non erat omnino certum;

Z iij

certum;

certum; ergo ad summum fuit unice probabile; ergo probabilitas non est via ad perditionem. Addo sibi contradicere, si enim contra P. Terillum dicit, exemplum non esse ad rem, quia Deipara, non probabiliter, sed probabilius putavit Filium esse inter notos, quomodo probabilitatem vocat viam perditionis? quod si ita est, amabo ut dicat mihi, an hoc sit pium, vel potius impium somnare de Deipara; & sic habet, quod

P. Terill.

Palanc.

N.

38.

Palanc.

Tertio ex alio quoque titulo idem Deipara exemplum stat contra Palancum, quatenus simpliciter rejicit iudicium reflexum supra directum; & tamen nisi velimus, quod Deipara materialiter errarit eo iudicio directo sibi unice probabili, *Filius meus est in comitatu*, non potest aliter defendi Marianæ mentis ab omni materiali errore immunitas, nisi dicendo, quod suspenderit illud iudicium directum, *Filius meus est in comitatu*, nam erat falsum, & unice appellavit ad hoc reflexum: *Est mihi evidenter probabilius, aut unice probabile, quod Filius meus sit in comitatu*: quo iudicio reflexo evidenti de probabilitate Deipara directa fuit ad honestam Filij inter cognatos quaestionem: ergo si Deipara exemplum non est ad rem pro quaestione, quam tunc tractat P. Terillus; attamen summe ad rem est pro nostra conclusione, quâ dicimus, necessarium non esse iudicium directum de veritate rei, ut honestè operemur, sed satis esse reflexum evidens, saltem de probabilitate; quæ tamen omnia Palanco inficiatur.

P. Terill.

Palanc.

§. II.

Qualiter Deipara imminente Filij sui Partu, & Passione se gesserit?

SUMMARIUM.

Doctores obligantes ad iudicium semper directum, n. 39.

P. Suar. ait, certam esse sententiam, immò oppositam pias aures offendere, quod Deipara nunquam errarit materialiter, n. 41.

Eiusdem rationes, n. 42.

Qualiter P. Suar. solvat objectionem, quod Patres existimarent Filium esse in comitatu, n. 43.

P. Suar. asserit, tum quod iudicium de probabilitate sit satis, tum quod Deipara conceperit reflexum de probabilitate. Virumque nos tuemur, illud necesse ut prudenter, hoc ut

prudenter operemur, quo modo Deipara operata fuit, ibid.

Obligare, ut directum semper seramus de incerta iudicium, est obligare, ut erremus, & ne eam summam prudentiam operemur, n. 44.

Deipara, Beati, & viri, quo prudentiores sunt, & perfectio dominio gaudent, eo frequentius solo reflexo contenti sunt, n. 45. 46. 47.

Iudicium de objectivâ, est minori probabilitate debet esse certum, ibid.

Longè minus errari potest circa probabilitatem, quàm circa probabilitatem, aut veritatem. Cur? n. 48.

Plures actus virtutis operata est Deipara tempore passionis, directa a solo iudicio reflexo, n. 49. 50. 51. 52.

Satis ut prudenter, etsi non prudentius operemur, solum reflexum de minori probabilitate, confuso reflexo de maiori, n. 53.

TAndem, quidquid sit, an exemplum à N. P. Terillo propositum sit satis ad suum pro- rem; hoc scio fortè non probare, prout ab illo trahitur, nostrum præfens intentum. Dici enim potest, quod quamvis argumentum ex Deipara exemplo rectè probet satis esse probabilitatem subjectivam, attamen non probat satis esse probabilitatem objectivam, de quâ nunc disputamus. Quare idem Deipara exemplum, quod P. Terillus trahit, ut probet sufficientiam probabilitatis subjectivæ, ego illud idem traho, ut probem satis esse objectivam probabilitatem; & quidem puto argumentum esse profus insolubile ab illis Probabilioristis, qui negant satis esse ad honestè formaliter operandum, iudicium evidens reflexum, non tantum de æquali, aut minori, sed nec de maiori objectivâ probabilitate. Hi autem sunt valde pauci; nempe P. Eliz. P. D. Thyr. P. Eliz. P. D. Munief. Candidus, & Palanco; nam reliqui Probabilioristæ in hoc nobiscum sentiunt, quod necesse non sit semper iudicium directum de veritate; sed satis esse reflexum de objectivâ probabilitate: etsi à nobis in hoc alio dissentiant, quod velint requiri saltem iudicium evidens de maiori; non autem satis esse de minori, aut æquali objectivâ probabilitate; eo modo, quo ad rectè operandum, iuxta illos, non satis est iudicium subjectivæ requæ, aut minus probabile, sed necessarium est iudicium subjectivè probabilius de veritate materialis objecti; per nos autem satis est iudicium directum subjectivæ æquæ, aut minus, certò tamen practicè probabile.

Ut ergo oculis pateat contra P. Eliz. Candidum, P. Munief. Palancum quæ. 5. n. 136. Palanc.

P. D.

p. Thyrs. P. D. Thyrsium *diff. 8. cap. 2. & diff. 9.* docentes necessario semper praequiri iudicium directum de materiali veritate rei, & de materiali honestate objecti, & actus ponendi, antequam adhæreamus opinioni minus tutæ, nec satis esse iudicium reflexum, etsi de probabilitate objectivâ veritatis opinionis, & honestatis actus, & objecti; adeo ut modus dirigendi conscientias, & resolvendi casus per solam opinionum probabilitatem, præcindo, an sit vera, vel falsa opinio, quam quis sequitur, sit contra D. Thomam: ut, inquam, oculis pateat non esse semper necessarium iudicium directum subjectivè probabile, aut probabilius de veritate opinionis, & de materiali honestate actus, & objecti, sed satis esse evidens reflexum de objectivâ probabilitate veritatis materialis opinionis, & materialis honestatis objecti, & actus: (dixi, de objectivâ probabilitate, five sit maior, five æqualis, five minor perinde mihi est in præsentia, nam unicè contra relatos Probabilioristas impugno necessitatem iudicii directi subjectivè probabilioris, five deinde hoc suspensio requiratur reflexum evidens de objectivâ maiori, five satis sit de æquali, aut minori probabilitate) ut, inquam, confitet non esse necessarium ullum in rebus incertis iudicium directum, quomodocumque subjectivè probabile, de veritate opinionis, & honestatis actus, & objecti ab eâ assertæ, sed satis esse iudicium reflexum evidens, quod probabile, aut probabilius sit opinionem practicam esse in re veram, & dari in re honestatem ab eâ in actu, & objecto assertam, transcribam copiosius, quod Eximius Doctor de Deipara in statu vig sciendi, & sapientiæ, scholasticè disputans scitè tradit.

N. Igitur *rom. 2. in 3. p. diff. 19. sect. 6.* quarritan in Deiparâ fuerit aliqua ignorantia, five positiva, id est error, five negativa, id est carentia scientiæ debitæ ejus statui? Et quidem loquendo de errore, quem vocat ignorantiam praviæ dispositionis, ait: *In intellectu Beatissime Virginis numquam fuit error, nec ignorantia praviæ dispositionis. Hæc conclusio apud me est certa, & contraria pias aures offendere videtur, eamque supponere videntur omnes Authores, qui tribuunt Virgini bonum iustitiæ originalis ab initio sanctificationis sue: expresse vero id docuit D. Barthol. de Medina.*

M. Med. N. Probat autem 1. quia Deiparæ communicata fuit omnis perfectio status innocentiae; (ijs exceptis, quæ corpori passibili, & mortali repugnant) hoc enim decebat ejus dignitatem: sed error dedecet perfectionem status innocentiae; ergo dedecet Deiparam. Se-

cundò, quia error est poena peccati: ergo cum Deipara nullam contraxerit culpam, ita neque hanc poenam, præsertim cum error indecentiam, & spirituales imperfectiones contineat. Tertio, quia Deipara habuit plenum dominium suarum potentiarum, & summam prudentiam absque ullo inordinato motu; ergo poterat facile numquam definitè judicare de rebus incertis, sed vel suspendere iudicium, ponderet Lector hæc verba, necnon sequentia) vel judicare hoc esse probabile, (non dicit probabilius) aut verosimile, vel apparens, aut aliquid hujusmodi. Hæc enim existimatio sufficit ad operandum prudenter: (ecce iudicium de objectivâ probabilitate sufficit ad operandum prudenter, etsi non prudentius) & qui non vult se exponere periculo errandi, (ecce quam opposito modo P. Suar. procedat, nam ut prudenter operemur, docet satis esse, ut iudicem hoc esse probabile; immò, quod ferè numquam definitè judicare de rebus incertis, sit summa prudentia. At Probabilioristæ, contra quos certamus, obligant ad definitum iudicium in omni re incertâ semper formandum, quoties operandum est; quod non est nisi obligare, ut trahamus caput erroribus plenum) si perfectò dominetur suis actibus, cum hac moderatione judicat, adeo ut ipsi etiam Beati de his rebus, quas certo non norunt, non aliter iudicium ferant, nisi Divinæ revelatione instruantur, quos in hac perfectione imitatum esse B. Virginem credibile est, cum & facile potuerit, & melius, & perfectius hoc scire.

Deinde ut objectionem solvat, quomodo N. Deipara ab errore immunis fuerit, cum Luc. 43. dicatur, *Existimantes illum esse in comitatu*: ergo Deipara erravit credendo Filium esse in comitatu. Respondet 1. P. Suar. ea verba per Synecdochem intelligi posse, quatenus Evangelista numerum pluralem ponit pro singulari, dicendo Parentes putasse illum esse in comitatu, quia S. Joseph ita existimavit, non autem Deipara. Reverà tamen huic responsioni non adhæret, quia Patres exponunt historiam, ut sonat, & sentiunt Deiparam ignorasse, ubi Filius lateret: & ita subdit ea verba exponi posse, quod Christi D. Parentes existimarent eum esse in comitatu, non simpliciter judicando ita esse, iudicio falso, & erroneo; sed solùm judicando id accidere potuisse: & ex signis, & circumstantijs occurrentibus, id fuisse verosimilius; quod iudicium verum erat, & sufficiens ad illa omnia, quæ ab Evangelistâ narrantur. Hæc P. Suar. Ecce asserit, tum quod iudicium de probabilitate satis sit ad prudenter operandum: tum quod Deipara conceperit iudicium de probabilitate, quod utrumque

nos docemus; quia Deipara non tantum prudenter, sed prudentius operata est, & ideo concepit iudicium non de sola obiectivâ probabilitate, quod satis est ad prudenter operandum, sed de obiectivâ probabilitate, quod necesse est ad prudentius operandum.

N.
44.

His positis, ita arguo: Omnis qui nullo inordinato motu rapitur, quin pleno suarum potentialium dominio, summâque prudentiâ gaudet, numquam definit de re sibi incertâ iudicat: ergo ab opposito, omnis, qui definit de re sibi incertâ iudicat, necesse est, ut aliquo inordinato motu rapiatur, & non gaudeat pleno suarum potentialium dominio, nec summâ prudentiâ: ergo velle, immò obligare, ut in rebus incertis (qualia sunt omnia, quæ nostro iudicio, probabiliori, probabiliori, aut moraliter certo subiacent) definit de illis iudicemus, est velle, immò obligare, ne cum summâ prudentiâ iudicemus, & ne nostris potentijs plenè dominemur, & ut inordinatis animi motibus rapiamur: ergo tantum abest, ut iudicium directum subjectivè moraliter certum, aut probabilius de veritate materiali opinionis minus tute, & de materiali obiecti, & actus honestate, ab eâ assertæ, necessarium sit, antequam juxta eam opinionem operemur; & quod modus reflexus dirigendi conscientias, & resolvendi casus per certam obiectivam probabilitatem, aut probabilitatem veritatis opinionis, præcindendo, an opinio, de quâ tractatur, aut quam quis sequitur, sit vera, an falsa, sit contra S. Thomam, quin est juxta summè perfectum modum, quo Deipara, & Beati in rebus incertis se gerunt, & operantur; & est juxta supremum exquisitæ prudentiæ fastigium.

N.
45.

Etenim Deipara, & Beati, & viri perfectiores, quia pleno suarum potentialium dominio potiuntur, numquam definit iudicant de rebus sibi non evidentibus, etsi sibi moraliter certis, aut probabilioribus, ne se errandi periculo exponant. Ita Deipara non iudicavit definitè, *Filius est in comitatu*, quâvis sibi probabilius foret ibi esse; immò si ita iudicasset, errasset materialiter; sed suspensio eo iudicio directo, concepit reflexum evidens, & verum, *Probabilius mihi est Filium esse in comitatu*; & ab hoc solo iudicio reflexo evidenti de probabilitate, regulata, & directa fuit ad summè honestam Filij in comitatu questionem: ergo ne quis formaliter peccet, immò ut quis formaliter honestissime operetur, nullum prorsus est necessarium iudicium directum subjectivè probabile, probabilius, aut moraliter certum

de veritate obiecti incerti, seu inevidentis: ex. gr. ut quis licet die festo pingat, non est necessarium hoc iudicium directum, etsi subjectivè probabilius, aut moraliter certum, *Licet pingere die festo*; sed eo suspensio, satis est solum iudicium reflexum evidens de obiectivâ probabilitate, aut probabilitate, licentiæ pingendi die festo: ex. gr. probabilius, aut probabile mihi est, quod licet die festo pictura: quod iudicium reflexum est evidenter verum, & me dirigit immediate ad honestam volitionem pingendi die festo; eo modo, quo Deipara a iudicio reflexo de probabilitate Filij inter notos directâ fuit ad summè honestam Filij inter notos questionem.

Confirmo 1. ex laudatâ Ex. Doctrinâ do. N. étrina. Existimatio fundata in certâ probabilitate, aut probabilitate sufficit ad prudenter operandum; & qui non vult exponere se periculo errandi, si perfectè suis actibus dominetur, cum hac moderatione iudicat: ergo obligare, ne quis opinionem sequatur, nisi eam iudicet veram, & ad ferendum semper iudicium directum de honestate, aut non honestate rei, nec evidenter honeste, nec evidenter inhoneste, est obligare, ut quis apertis oculis, & scienter exponat se periculo errandi, & ut quis non iudicet cum moderatione: ergo ne quis se exponat periculo errandi, si perfectè suis actibus dominatur, debet cum hac moderatione iudicare; id est, suspendere semper debet omne directum circa rem non evidentem iudicium, quia etsi probabilius, immò moraliter certum, potest esse in re falsum; & unicè formare debet reflexum, vel de probabilitate, vel de probabilitate obiectivâ honestatis actus, & obiecti. Dico, vel de probabilitate; hoc enim evidenter evincit ratio Patris Suar. nam errandi periculum est in iudicio directo; ergo si hæc duo extrema ponderentur; num melius sit formare iudicium directum subjectivè probabilius de obiecto incerto; an melius sit illud iudicium directum suspendere, & unicè formare iudicium reflexum evidens, non de maiori, sed de minori probabilitate materialis honestatis incertæ; longè prudentius est, unicè formare iudicium reflexum de probabilitate obiectivâ, etsi minori, honestatis materialis incertæ; & reflexè illi soli certæ probabilitati, etsi minori, assentiri; quàm formare iudicium directum, etsi subjectivè probabilius, de incertâ honestate materiali actus, & obiecti, & huic directè assentiri.

Ratio est evidens; quia reflexè assentientia do soli probabilitati obiectivæ, etsi minori, non

non habeo, nisi iudicium certum, & evidenter verum, nam, ut suppono, ipsa probabilitas objectiva, etsi minor, est mihi certa, & evidens; assentiendo autem directè ipsi objecto proposito mihi probabilius ut honesto, non habeo nisi iudicium subiectivè probabilius, adeoque semper incertum, & sæpe erroneum; immò semper me expono periculo errandi materialiter, quamvis ex graviiori fundamento; nam quodlibet iudicium, etsi probabilius, aut moraliter certum, potest esse in re falsum: ergo nostra sententia negans necessarium esse, ut quis directè assentiatur ipsi incertæ honestati objecti, ad hoc ut honestè operetur; & affirmans satis esse, ut quis reflexè assentiatur ipsi evidenti, & certæ probabilitati objectivæ, etsi minori, honestatis actus, & objecti, ad hoc ut quis honestè operetur, liberat ut plurimum a periculo erroris, & satis est ad prudenter operandum; immò nisi quis velit voluntarie errare, debet cum hac moderatione iudicare: ergo bene P. Terillus ex Deiparæ exemplo, & multo magis additis rationibus, quas ex P. Suar. ponderavimus, intulit licitum sequi non tantum opinionem magis, sed etiam minus probabilem. Qui enim assentitur probabilitati objectivæ, etsi minori, vix unquam errat, nam volumus, quod ea minor probabilitas objectiva esse debeat certa, & evidens, ut quis iuxta eam opere-

N.
43.

tur. Dixi, vix numquam errasse; nam probabilitas est longè notior, quàm veritas, immò ex eâ hanc inferimus; atque adeo licet aliquando accidat, ut aliqua opinio putata certò probabilis, non sit probabilis, (si tamen hoc est possibile, ut servatis iisdem circumstantiis de probabili, fiat non probabilis) & sic erremus materialiter circa probabilitatem, sive maiorem, sive minorem; attamen longè minus erramus circa probabilitatem minorem, quàm circa maiorem; nam magis certa solet esse probabilitas, quàm probabilitioritas; & quoties probabilitioritas est certa, toties probabilitas est certa, præcendendo, an sit maior, vel minor: & longè minus erramus circa probabilitatem, sive sit maior, sive æqualis, sive minor, quàm circa veritatem; quot enim, & quanta nobis sunt certò probabilia, quæ tamen nobis non sunt certò vera? Ergo omnibus pensatis, qui prudenter iudicare vult, & non se exponere periculo errandi, & perfectissimum Deiparæ in objectis sibi non evidentibus iudicandi, & operandi modum assequi, debet suspendere omne iudicium directum, etsi subiectivè probabilius, circa licentiam, aut

non licentiam actus, & objecti; quoties neutra pars est evidens; & debet unice reflexum formare iudicium evidens de probabilitate, aut probabilitate licentiæ actus, & objecti, & sub hoc solo certo iudicio reflexo dirigi ad honestè operandum; immò adhuc perfectius operaturus erit, si præcindat ab eo, quod ea probabilitas licentiæ sit maior, æqualis, aut minor: in tali enim iudicio reflexo præcisivo nullum est erroris periculum, cum probabilitas tunc sit certa; potest autem non esse adeo certa probabilitioritas, nam plura necessaria sunt, ut aliquid sit certò probabilius, quàm ut sit certò probabile præcisivè: & sub tali, & à tali iudicio certo, & evidenter vero de probabilitate (& præcendente an sit maior, æqualis, aut minor) honestatis actus, & objecti, dirigi potest ad honestè operandum.

Confirmo 2. Non tantum certum est, quod pueri Jesu inter notos, ubi non erat, inquisitio fuerit respectu Deiparæ honestissima, sed etiam, quod lacrymæ, dolor, & Materna compassio, & omnia, quæ talis Mater tali Filio exhibuit, fuerint honestissima; sed plura ex illis operata est Deipara sub solo iudicio reflexo supra probabilitatem, sive maiorem, sive minorem, veritatis ab hoc, vel illo testatæ, præcendendo à veritate rei testatæ: ergo, ut nos quoque honestè operemur, satis erit reflexum supra probabilitatem, aut probabilitioritatem, sive intrinsecam, sive extrinsecam, iudicium, præcendendo à veritate rei, ut est in se, & ab honestate, ut est in se, assertà à tali intrinsecà, vel authenticà probabilitate, aut probabilitioritate. Maior est evidens: consequentia est sana: Si enim Deiparæ, ut honestissime operaretur, satis fuit solum reflexum supra veritatis probabilitioritatem iudicium, suspensio omni directo, etsi probabiliiori, circa veritatem, ut est in se; multo magis hoc ipsum nobis, qui respectu Deiparæ vix aliquid sumus, satis erit.

Minor probatur; quia nemo dubitare potest plurima falsa, quasi in re vera, narrata fuisse Deiparæ; ex. gr. dum pro partu imminente hospitium sollicitabat, plures cum veritate, plures cum falsitate, dicere potuerunt Deiparæ, non esse locum in hoc aut illo diversorio; respondere autem, quod Deipara omnibus, aut aliquibus, aut nulli crediderit, non est nisi dicere, vel quod materialiter errarit, vel quod certò noverit, qui in re verum, qui in re falsum loquerentur, vel quod duobus contradicentibus assensum fuerit: ergo dicendum, quod Deipara suspende-

N.
49.

N.
50.

suspenderit tum hoc iudicium directum, *Non est locus in diversorio*, ne se exponeret periculo errandi; & quod reflexum de probabilitate, quod in tali domo esset, quod in tali non esset locus, iudicium assumpserit. Ecce Deipara ab hoc iudicio evidenti reflexo supra probabilitatem, aut probabilitatem veritatis, *Non est locus in diversorio*, dirigebatur ad ulteriorem honestam diligentiam comparandi sibi alium locum: ergo ut Deipara honeste operaretur, satis ei fuit iudicium evidens reflexum de probabilitate, aut probabilitate dictę veritatis materialis, *Non est locus in hoc diversorio*; nec necesse fuit, ut ei propositioni assentiretur directe.

N. 51. Similiter ex probabilitate, aut probabilitate eius veritatis, *Non est locus in diversorio*, dirigebatur ad honestam omissionem ulterioris instantię, ad quam alias Materna erga Filium pietas urgebat, ut in illud diversorium colligere se posset; & ad honestam ulterioris instantię omissionem directa fuit ab hoc iudicio reflexo, *Probabilis mihi est, vel non esse locum in tali diversorio; vel si est, hospitem mihi illum negaturum*. Quod si dicamus Deiparam ex signis, & conjecturis, & ex inurbano cauponis cum pauperibus modo iudicasse, ut poruit, *Probabilis mihi est locum esse in tali diversorio, etsi campo hoc neget*, ab hoc iudicio reflexo evidenti directa fuit Deipara, tum ad honestam lacrymarum profusionem, tum ad teneram Filii nascituri compassionem, tum ad iterandas prout potuit instantias, suspensio semper hoc iudicio directo, etsi probabiliori, quia incerto, *Est locus in hoc diversorio*.

N. 52. Denum plura omitta facio, & hos Neotericos rogo, ut mecum amaram Christi D. Passionem recolant. Nemo dubitabit, narratum saepe fuisse Deiparę aliquid falsum, sive quoad numerum, ex. gr. ejus Filium centenis mille flagris, aut mille tantum, barbarę exceptum fuisse; vel quoad locum, ex. gr. ejus Filium per tales vicos ad Calvarium deducendum; vel quoad qualitatem, ex. gr. occultando verum tormenti genus, pro more mulierum, ne Deiparam ulterius exacerbarent, aut more plebis Judaice addendo novam poenarum speciem, ut eò amplius Deiparam cruciarent. Nemo, inquam, dubitabit, hæc, & alia similia, ut in dies videre est, quoties famosus Reus inusitata morti destinatur, narrata fuisse Deiparę; eamque, ne materialiter erraret, suspensisse semper omne directum de objecto sibi non evidenti iudicium, & ad sola reflexa evidentia, cadentia supra rei assertę probabilitatem appellasse, & ab his directam fuisse ad ubiores

lacrymas, & ad teneriorem compassionem si reflexę iudicavit, Probabilis mihi est Filium meum tot ictibus exceptum; vel ad minorem, Probabilis mihi est, non esse tot ictibus exceptum: ergo si Deipara, quam Deus in omnis prudentia, & honestatis Prototypo mortalibus proposuit, ne se ullo erroris materialis periculo exponeret circa ea sibi incerta, quę de amantissimo Filio suo narrabantur, etsi una sibi viderentur probabiliora, alia æquę, aut minis probabilis, si, inquam, Deipara suspendebat semper iudicia directa, & ad reflexa sibi evidentia appellabat, & ab his ad honestissimas operationes, tempori, loco, & circumstantiis proportionatas dirigebatur; cur nobis, qui tantum a Deiparā ditamus, ut honeste, & prudenter operemur, satis quoque non erit solum ipsum iudicium evidens reflexum de probabilitate materialis veritatis, & honestatis objecti, & actus, suspensio semper omni in re incertā iudicio directo de materiali honestate, & veritate objecti, & actus?

Immo, cur satis non erit, saltem ut prudenter, & honeste, si non ut prudentius, & honestius, operemur, ipsum solum iudicium reflexum certum de probabilitate veritatis, & honestatis materialis, præcendendo, an probabilitas sit maior, æqualis, aut minor, quinimodò ipsum solum reflexum certum de minori probabilitate honestatis, & veritatis iudicium? Etenim omne directum de re inevidenti iudicium, etsi sit moraliter certum, aut probabilis de veritate, & honestate materiali, potest semper esse falsum, & est logicę incertum quoad veritatem, ut est in re: e contra nullum reflexum, etsi de minori probabilitate veritatis, & honestatis iudicium, quia suppono certum, & evidens esse, potest esse falsum: ergo longè melius est solum reflexum evidens de minori probabilitate honestatis concipere iudicium, & sub eo operari, quatenus est certum, & evidens de minori probabilitate, nec in eo potest esse error, quàm obligare homines, ut ante omnem operationem concipiant semper iudicium directum, etsi moraliter certum, aut probabilis de honestate, aut inonestate, quod semper est logicę incertum, & semper erroris periculo subiectum, & sæpe erroneum; hoc enim est obligare homines, ut scienter errent, cum sciant, quod omne iudicium moraliter certum, aut probabilis, sit errori obnoxium.

SECTIO III.

Secunda ratio, ex Angelis, ex Beatis,
ex Adamo.

§. I.

Modus, quo Angeli in statu vie circa objecta sibi non evidentia judicaverunt, & operati sunt.

SUMMARIUM.

Doctores tuentes voluntatem peccare non posse absque prævio in intellectu defectu, n. 54.

DD. negantes, ibid.
Mens P. Suar. n. 55.

Ait omnes docere, quod nullus in Angelis ante peccatum præcesserit error speculativus, n. 56.

Ait Angelos ante peccatum facile potuisse vitare omnem errorem circa contingentia, suspendendo omne iudicium directum, & appellando ad solum reflexum de probabilitate, n. 57. 58. 59.

Suspendere in incertis iudicium directum, & soli fidere reflexo de probabilitate, sapit modum operandi Angelorum ante peccatum, n. 60. 61.

Lex de ferendo iudicio directo circa rem incertam supponit peccatum, & est omnino imperfecta, n. 62. 63. 64.

Nulla datur lex obligans operari minus prudenter, n. 65.

Offendo ad hominem contra Probabilioristas repugnare, ut operemur sub iudicio directo probabiliori, n. 66.

Si alterutra lex esset necessaria, an vetans sub solo reflexo operari, an vetans sub solo directo operari, standum esset pro lege vetante sub solo directo operari. Cur? n. 67.

Neutra tamen datur, ibid.

Offendo qualiter Angeli in statu vie ante peccatum, circa contingentia facile potuerint non errare, & honeste operari, n. 69. 70.

6. & alij; alteram, quæ negat necessarium aliquem prævium in intellectu defectum; & citat Henricum, Scotum in 2. dist. 6. qu. 1. Gabriel. Ocham. P. Val. tom. 2. disp. 6. qu. 8. qu. 1. & 2. & tom. 1. disp. 4. qu. 14. qu. 3. P. Molinam 1 p. qu. 63. art. 3. membr. 5. qui trahit Divinam Scripturam, Divum Aug. & Aristotelem.

Ut autem scientificè, & methodicè procedat, agit prius P. Suar. cap. 4. & 5. de defectu speculativo; & cap. 6. de practico. Defectus speculativus est defectus intellectus speculativi; practicus est defectus intellectus practici. Porro cap. 4. n. 8. asserit, quod ad peccatum nullus requiratur defectus speculativus, seu quod nullus in intellectu speculativo defectus debeat necessariò precedere peccatum. Probat; quia prima ratio culpæ non est ipsa ignorantia, etsi supponatur, quod culpabilis sit; sed est voluntas eam temerè admittens, & cum ea operans.

Deinde n. 9. ait, omnes pro certo habere, N. quod nullus in Angelis ante peccatum præcesserit, immò nec precedere potuerit error speculativus, seu cognitio difformis rei cognitæ: & quidem loquendo de objectis necessarijs, quod Angeli sive in purâ naturâ, sive in statu gratiæ errare circa ea non potuerint, vel saltem vitare potuerint omnem errorem, immò nec in eum cadere potuerint, nisi ex aliquâ culpâ, patet; quia de objectis necessarijs, tam naturalibus, quam moralibus, Angeli habent evidentem cognitionem; ergo circa ea sunt ab omni errore exempti.

Loquendo autem de objectis contingentibus, vel de secretis cordium, vel de rebus supernaturalibus, etsi aliqua difficultas sit, quatenus Angeli ante peccatum non habuerunt evidentiam de illis, adeoque videantur potuisse circa ea errare, nam solis conjecturis nitebantur; ergo videtur quod circa contingentia futura, & cordium secreta decipi potuerint.

Attamen cap. 4. n. 11. ait: Nihilominus asserendum etiam est in his materijs, non solum potuisse Angelum facile omnem errorem ante peccatum cavere, sed etiam non potuisse in eis decipi sine aliquo peccato, ita ut deceptio ad peccatum potius sequeretur, quàm antecederet. Declaratur in primis de futuris contingentibus, & occultis cordium. Quia in his facile est Angelis circa cordium cogitationes, vel contingentia futura non errare; quia possunt (intendat Lector) non ferre definitum iudicium de re ipsâ, sed tantum de apparentiâ, vel probabilitate, in quâ non possunt errare, quia cum eviden-

N. Pater Suar. lib. 7. de Angelis cap. 4. querit, utrum in intellectu Angelico ante peccatum præcedere potuerit defectus? Ait autem hoc dubium decidi non posse, nisi prius in generali decidatur, an necesse sit, ut ante omne peccatum præcedat prius aliquis error in intellectu; error, inquit, voluntarius, seu qui vitari possit, assumendo cognitionem ei errori oppositam, quâ assumptâ vitaretur peccatum? Duplicem autem trahit sententiam; unam, quæ affirmat voluntatem peccare non posse absque prævio in intellectu defectu; & pro hac stat S. Thom. 1. p. qu. 63. art. 3. ad 4. & art. 5. & 1. 2. qu. 77. art. 2. Caiet ibid. Ferrarien. contra Durand. Gentes lib. 3. cap. 110. Alenf. Capreol. Scot. P. Vafq. Durand. P. Vafq. 1. 2. disp. 128. cap. 5. &

evidentiâ, & certitudine de *modali propositione* judicant, & quamvis possent pro sua libertate de rebus ipsis judicare absolute, atque ita interdum errare, id non facerent sine aliqua culpa saltem levi, quia illa determinatio sine actu liberæ voluntatis esse non posset; talis autem actus sine aliqua culpa saltem levi non haberetur; (ecce juxta Ex. Doctorem judicium directum determinatum de re incertâ est imprudens) illa verò culpa errorem præiret, quia consisteret in ipsa voluntate sic judicandi, quæ ipsum judicium præcederet, quia illa determinatio judicii nisi ex determinatione voluntatis fieri potest. Hæc ad litteram Ex. Doctor.

N. Demum n. 12. loquendo de rebus supernaturalibus, ait: Denique in alio modo credendi incertâ, quæ ordinem naturæ superent, non cogitur errare Angelus, nec potest nisi per voluntarium judicium errare; tale autem judicium errori expositum vitare debet Angelus in omni materiâ, (N. B.) cum facile possit; & ideo si errat ferendo *absolutum* judicium in materiâ supernaturali sibi non revelatâ, mediâtè, vel immediâtè, voluntariè errat. Hæc prudentissimus Doctor.

N. Ex cujus doctrinâ multiplex colligo argumentum. Primum est: Nullus Angelus in statu viæ ante peccatum, sive ille status viæ sit puræ naturæ, sive gratiæ, potuit circa objecta contingentia, qualia sunt cordium secreta, aut circa objecta supernaturalia errare, absque eo quod prius peccaret, quam erraret, ait P. Suar. ergo nullus Angelus in statu viæ ante peccatum, absolutum tulit, aut ferre potuit de rebus inevidentibus judicium, ut sunt omnia objecta contingentia libera: ergo suspensio omnis judicii directi, esto moraliter certi de veritate rerum inevidentium, & appellatio ad solum evidens reflexum de probabilitate veritatis earundem rerum judicium, tantum abest ut imperfectionem sapiat, quin est perfectio conveniens naturæ Angelicæ in statu viæ ante peccatum.

N. Secundum est: Quia Angeli ante peccatum potuerunt facile nullum definitum, & absolutum de re inevidenti ferre judicium, sed unice ferre judicium reflexum evidens de propositione modali, nempe de probabilitate veritatis ejusdem rei inevidentis; ergo si absolutum potuerunt facile suspendere, & modale facile elicere, illud suspenderunt, nè errarent; hoc elicerunt, ut sine errore judicarent: ergo suspensio judicii absoluti de veritate rei inevidentis; & formatio judicii modalis reflexi evidents de probabilitate veritatis ejusdem objecti inevidentis, est

æmulatio perfectionis convenientis Angelo ante omne peccatum.

Tertium est: Quia lex obligans ante operationem ad ferendum judicium absolutum 62. de veritate, aut honestate rei inevidentis, est lex obligans ad errorem; nam omnis error est effectus, aut poena culpæ præcedentis; & ideo nullus Angelus ante peccatum potuit, juxta P. Suar. definitè judicare de rebus incertis, ne erraret: ergo implicat talis lex obligans ad ferendum semper judicium absolutum de veritate rei inevidentis.

Confirmo 1. quia lex de ferendo judicio N. absoluto circa objectum inevidens præsupponit necessario peccatum, nam error respectu intellectus Angelici est poena peccati; ergo talis lex, vel non datur, ut mihi certum est; vel si datur, est lex prorsus imperfecta, & supponens peccatum tamquam causam erroris.

Confirmo 2. quia determinatio absoluti N. circa objectum inevidens judicii non est, nisi à motu voluntatis inordinato, ut idem P. Suar. loquendo de Deiparâ ab omni errore immuni docuit; & nos ejus doctrinam *scilicet anteced.* illustravimus; immo hic plus docet, nam absolute asserit, quod determinatio absoluti circa objectum inevidens judicii præsupponat necessario aliquid in voluntate peccatum saltem leve; & ideo negat, quod Angeli viatores ante peccatum potuerint determinatum ferre de veritate contingentii judicium: sed nulla dari potest lex obligans me ad peccatum, etsi veniale, aut ad inordinatum animi motum sequendum: ergo nulla dari potest lex obligans me ante omne opus ferre determinatum de veritate operis judicium.

Quartum est: Quia, juxta P. Suar. & N. meam doctrinam hic §. 3. 4. 5. non repetendam, etsi non sit contra naturæ lapsæ imperfectionem, formare judicium probabile, aut probabilius de re incertâ, attamen in præfenti non disputamus, quin asserimus tale judicium directum formari posse; sed disputamus, an *teneamur* tale judicium directum ante omnem operationem formare; hanc autem obligationem à Probabilioristis assertam, mordicus hic negamus. Quare suppositâ hæc lege ab Adversariis assertâ, ita arguo ex P. Suar. Nulla datur lex obligans minus prudenter operari, quoties possum prudentius operari: ergo cum judicium directum, etsi probabilius, de honestate materialiter incertâ, comparatum cum reflexo evidenti de Probabilitate honestatis materialis, sit minus prudens, & quidem adeo minus prudens, ut, juxta P. Suar. statum Deiparæ, P. Suar. Angelo-

Angelorum, & Adami ante peccatum dedecet, etsi non dedecet statum nostræ naturæ per peccatum lapsæ, nequit dari lex obligans ad illud: ergo licet homo concipere possit tale iudicium directum, quod relativè ad reflexum evidens est minùs prudens, attamen ad illud obligari nequit.

N. 66. Confirmo ad hominem. Est Probabilistarum principium, quod omne minùs prudens relativè ad prudentius, non sit prudens; hoc enim principio probant non licere minùs probabilem: ergo cum iudicium directum probabilius de honestate materiali sit semper incertum, & relativè ad reflexum certum de probabilitate honestatis materialis sit minùs prudens, eo ipso supposito eorum principio, omne iudicium directum probabilius non erit prudens: sed nemo obligatur operari sub iudicio non prudenti: ergo posito eorum principio, nemo tenetur ad iudicium directum: ergo tantum abest, ut detur lex, aut necessitas formandi iudicium directum, quin cum eorum principio implicat. Addo, quod si directum probabilius comparatur cum modali reflexo, patebit quod directum sit semper incertum de suo objecto, seu de honestate materiali; & ad summum sit ethicè verum, & prudens: contra reflexum est semper certum de suo objecto, seu de probabilitate honestatis materialis; & est logicè verum, & prudens etiam de veritate speculativà: ergo si certò prudenter, & non tantum putativè, sed etiam speculativè operari velimus, tenemur potius sub solo modali semper speculativè vero, & certo operari, quam sub directo, ad summum prudenter ethicè, non prudenter speculativè vero. Hoc multo magis urget eos Probabilioristas, qui de necessitate prudentiæ volunt esse veritatem logicam, nec satis practicam.

N. 67. Ex his patet, quod si resolvendum esset quæ lex detur, an lex vetans sub solo iudicio reflexo evidenti de probabilitate honestatis materialis operari; an lex vetans sub solo directo de honestate materiali operari; tantum abest, ut dicendum esset, dari legem vetantem sub solo reflexo iudicio de probabilitate honestatis materialis operari; & obligans operari semper sub directo de materiali honestate; quin si aliqua ex illis daretur, (nulla tamen datur) dicendum necessario esset, dari legem obligantem operari sub solo iudicio reflexo evidenti de probabilitate honestatis materialis; & vetantem si ve sub solo, si ve unito cum reflexo, vetantem, inquam, operari sub iudicio directo, etsi subjectivè moraliter certo de materiali

Tom. III.

honestate operationis, quia omne tale iudicium esse potest in re falsum, & supponit peccatum, saltem leve, & sapit imprudentiam.

Dices P. Suar. loqui de errore speculativo; Neotericos autem loqui de obligatione iudicandi directè de veritate rei, antequam quis operetur, adeoque de praxi: ergo doctrina allata ex P. Suar. non est ad rem.

Sed contra 1. quia P. Suar. non tantum removet omnem errorem speculativum, sed etiam omnem practicum ab Angelis viatoribus ante peccatum; ipsdemque rationibus probat Angelos ante peccatum nullius erroris capaces fuisse; & ut ostendat, qualiter Angeli in statu viæ ante peccatum gerere se poterant circa objecta sibi non evidentia, absque eo quod errarent, declarat modum fuisse, suspendere omne de re inevidenti iudicium absolutum, & ad solum reflexum evidens de probabilitate ejusdem rei inevidentis iudicium appellare; hoc autem est idipsum, quod nos pro viribus tuemur: ergo allata doctrina est prorsus ad rem; nec ovum ovo similis, ac nostra sententia doctrinæ P. Suar.

Contra 2. quia ostenso modo, quo Angeli ante peccatum in statu viæ se gerebant circa objecta non evidentia, ea intelligendo, facillimum est ostendere qualiter ex solo iudicio reflexo evidenti de probabilitate procedere poterant ad honestè operandum. Fac enim ut Angelus in statu viæ perseverasset aliquo tempore in gratiâ; poterat unus iudicans evidenter probabile, quod alter esset peccaturus, procedere ad imperandam honestam volitionem consilij, ut alteri cognito certò probabiliter peccaturo succurreret. Ecce in hoc casu à solo iudicio reflexo de probabilitate peccati futuri dirigeretur ad honestissimam volitionem consilij. Immo fac ut Angelus certò probabiliter iudicaret se peccaturum, nisi omitteret colloqui cum altero. Ecce in hoc casu ex certo iudicio de probabilitate sui peccati orituri ex confabulatione dirigi poterat ad honestam omissionem ejusdem confabulationis.

§. II.

Modus quo in statu Patriæ Angeli, & Beati iudicent de objectis sibi incertis.

SUMMARIUM.

Considero Angelos, & Beatos in Patriâ, n. 71. Cur Divina essentia dicatur Speculum voluntarium? n. 72.

Est indubitatum Angelis, & Beatis novas accedere

Aa

dere

dere illuminationes, n. 73.

Plura futura contingentia libera Angeli, &

Beati non nisi probabiliter cognoscunt, n. 74.

Status questionis, n. 75.

Nullus datur error in mentis Beatorum, ibid.

Hinc oritur difficultas, qualiter objecta futura libera cognoscant, n. 76.

Platellius, & P. Echeverria docent, Beatos non

nisi modaliter de incertis judicare, non dire-

cte, & ideo nunquam errare, n. 77. 78.

Idem ait P. Suar. n. 79.

Hinc inferitur tantum abesse, ut non liceat dubia
resolvere tantum modaliter, & sub solo moda-
li operari, quin talis resolvendi modus competit
statui beatifico, n. 80.

Si non est illicitum imitari modum operandi
Angelorum in statu Patria, nostra doctrina
de solius reflexi iudicii sufficientia est verissi-
ma, n. 81.

Ostendo qualiter Angelus Tutelaris moveatur ex
solo modali iudicio ad honeste succurrendum
suo Clienti, n. 82. 83.

An Angeli cognoscant certo cordium secreta? n.
84. 85.

Ferrariensis ait, veram beatitudinem differre a
falsa ex parte intellectus, n. 86.

Cur in hac vita dari nequeat perfecta beatitudo?

Respondet S. Thom. quia excludit omne ma-
lum, & ignorantiam, n. 87.

Explico quomodo verum sit, quod Beati proce-
dant conjecturaliter, n. 88. 89.

Salvari nequeunt hec duo in Beatis, quod mate-
rialiter errare nequeant, & quod plura in-
certa cognoscant, nisi dicatur, Beatos soli ju-
dicio modali de probabilitate nisi, suspensio om-
ni iudicio directo, n. 90.

N. 71. Consideravi Angelos in statu viae ante
peccatum circa objecta ipsis non evi-
dencia, sive ille status esset purae naturae, si-
ve gratiae: modo considerandi veniunt An-
geli, & Beati, ut sunt in Patria, qualiter in
judicando, & operando se gerant circa ob-
jecta ipsis non evidentia.

N. 72. Certum 1. est, quod Angeli, (loquor
semper de bonis) & Beati Deum intuitivè
videant, ut est in se, aliàs beatitudine non
fruerentur; an autem omnia objecta creata,
& creabilia, an aliqua tantum, & quae ex
illis in Deo cognoscant, non est res hujus
instituti, praesertim cum Theologi in hujus
dubij resolutione non nisi conjecturaliter
procedant; uni limitantes, alij extenden-
tes eorum objectorum notitiam juxta pro-
portionem status gloriae, quem possidet Bea-
tus: Ut enim, ait D. Thom. in 3. p. qu. 10.
cuiuslibet Beato convenit videre omnia ad se
spectantia: Cum autem Beati inter se adeo

differant; hinc etiam eorum visio, & ideo
Divina essentia intuitivè a Beatis videtur, dici
solet Speculum voluntarium: Speculum, quia
tenus Beati non minus clarè vident in Deo
ea objecta, quam in se ipsis: voluntarium,
quatenus à Dei libito pendet suam essentiam
plus, aut minus manifestare Beatis. Vide Magi-
strum in 2. dist. 11. S. Bonav. in 3. dist. 5. S. Thom.
4. Ferrar. lib. 3. contra Gent. cap. 59. P. Suar.
tom. 1. in 3. p. dist. 26. sect. 4. Magistrum in 2. p. dist.
6. n. 249. M. Conet. tom. 1. tr. 2. dist. 1. art. 7. & alios passim.

Certum 2. Angelos, & Beatos praeter ea, N.
quae in Verbo cognoscunt, plura extra Ver-
bum, vel mediâ revelatione vel notitiâ evi-
denti, sive intuitivâ, sive abstractivâ, cog-
noscere, ita ut capaces sint augere, aut mi-
nuere notitiam; & vel ignorare, quod antea
noverant, vel noscere, quod antea ignora-
verant. Novas enim Angelis, & Beatis ac-
cedere illuminationes, & notitias est indu-
bitatum ex Daniele cap. 10. & ex die iuda-
cij illis incerto, alijsque pluribus eis occul-
tis.

Certum 3. non omnia, quae Angeli, & Beati N.
extra Verbum cognoscunt, cognoscere eviden-
ter, sed plura non nisi conjecturaliter, sive
virtualiter tantum, sive formaliter discurrant,
quod perinde est: etenim plura objecta sunt
illis occulta, nec enim omnia illis revelan-
tur; ergo horum evidentiam habere ne-
queunt; ergo ea non nisi conjecturaliter
cognoscunt. Lege TT. citatos, & Cardin.
de Aguir. tom. 1. in S. Anselm. dist. 8. ubi
negat, quod objecta supernaturalia possint
evidenter cognosci à lumine intellectus crea-
ti. Porro, quae conjecturaliter cognoscunt,
sunt futura contingentia libera, seu quae à
libera procedunt voluntate; haec enim non
nisi conjecturaliter inferunt, & semper ma-
nent illis incerta, eo modo, quo medicus
(ait P. Comptonus tom. 2. tr. 7. dist. 9. n. 76. P. Cyp.
ex S. Thom. 1. p. qu. 57. art. 3. & art. 4. & S. Tho-
mas Caetano ibid.) ex pulsatione tactus, im-
punctione urinae, & ex alijs indicij præcognos-
cit sanitatem infirmi. Cum autem Angeli
diuturnâ observatione fiant, quae objecta
ut plurimum hominum voluntates inclina-
re soleant, & quae ad tentationes, & occu-
siones subsequantur, praedicta futura con-
jectantur. Neutiquam autem Angelus per
suae naturae vires, secluso Divinae revelationis
lumine, certo, & infallibiliter, & ut in se sunt,
præcognoscere potest futura contingentia li-
bera, & cordium secreta, ait S. Thom. l. c.
ut omnibus TT. extra dubium est: igitur
ea non nisi conjecturaliter, seu probabiliter
cognoscere possunt, ita ut illis maneat sem-
per

per incerta ipsa veritas : et si de secretis cordium aliter senserit Scotus in 2. *dist. 9. qu. 2.* & Mastr. in 2. *dist. 2.*

N. Hinc oritur dubium, cujus resolutio erit recens, & irrefragabilis pro nostra conclusione ratio, qualiter Angeli boni, & Beati se habeant in statu beatifico circa objecta ipsi occulta? vel enim illis directè assentiuntur, ex. gr. dicunt, Petrus in tali occasione peccabit? hoc autem dici non potest; sic enim capaces essent erroris, qui intellectum statu beatifico gaudentem dedecet;

P. Vasq. quidquid dicat P. Vasqu. *tom. 1. in 1. 2. in Indio verb. Beati*, (quem tamen indicem sæpe evolutum reperi falsum) ubi ait, *Beatos errare posse circa aliquas veritates creatas*; hoc tamen nullatenus placet: vel non assentiuntur directè, sed reflexè, & modaliter? tunc autem ostendendum erit, qualiter Angeli, & Beati de probabilibus judicent.

N. Confirmatur; quia si dicatur, quòd Angeli, & Beati nulli objecto, circa quod conjecturaliter procedunt, assentiuntur directè, ex. gr. quo anno casurus sit iudicii dies, quo die Petrus moriturus, quo Pontifices in D. Petri Cathedrâ sessuri, & similia, quæ omnia sunt contingentia, & vel à solâ Dei libertate, vel etiam ab humanâ libertate dependentia: si, inquam, dicatur, quòd Angeli, & Beati circa hæc objecta sibi non evidentia omnem semper directum, seu absolutum de veritate assensum suspendant, & unicè ad modale certum, & evidens de veritatis probabilitate, aut probabilioritate iudicium appellent, hoc pacto: Probabile, aut probabilius est diem iudicii anno A, casurum: Probabile, aut probabilius est Petrum die A, moriturum: Probabile, aut probabilius est centum Pontifices in D. Petri Cathedrâ sessuros: Probabile, aut probabilius est Paulum in tali occasione peccaturum: eo ipso sequitur, quòd Angeli, & Beati libera contingentia non judicent probabiliter, seu conjecturaliter, sed illa judicent evidenter; nam omnes illæ modales sunt evidentes: ergo falsum erit, quòd Beati, & Angeli plura, quæ extra Verbum cognoscunt, non nisi conjecturaliter cognoscant. Vel si hoc verum est, eo ipso necessarium erit admittere in Angelis, & Beatis iudicium absolutum, seu directum subiectivè probabile, aut probabilius, ut salvetur, qualiter circa ea objecta contingentia libera conjecturaliter procedant.

N. P. Platelius in sua totius Cursus Theologici accuratissimâ Synopsi brevissimè rem totam dirimit *cap. 6. §. 2. de Angelorum scientiâ n. 378.* dicens: Angeli non possunt

Tom. III.

falli in ijs, quæ cognoscunt evidenter; possunt tamen in alijs: bonos tamen ab omni errore immunes reddit status beatificus, cui repugnat omnis miseria, & defectus; unde non judicant de probabilibus absolute, sed solum modaliter de ipsâ probabilitate. Hæc P. Platel. qui in terminis dicit, quod nos; nempe Angelos bonos errare non posse, & ideo de probabilibus non judicare absolute, seu directè; sed modaliter, seu reflexè de probabilitate.

Id ipsum apertè docet P. Doctor Echeverria in Universit. Complut. Primariæ Cathedralæ Theologiæ Moderator, vir omni virtutum, & doctrinæ numero absolutus; qui *disp. 6. de Angelis cap. 3. n. 23.* hæc habet: Angeli, & Beati non judicant de probabilibus absolute, sed tantum modaliter de ipsâ probabilitate. Sicut S. Thom. *1. p. qu. 58. S. Th. art. 4.* docet de compositione, divisione, & discursu, quòd intellectus Angeli compositionem, & divisionem enuntiationum intelligat, sicut & ratiocinationem syllogismorum. Intelligit enim composita simpliciter: & mobilia immobilitè: & materialia immaterialiter. Quod est, ait P. Echeverria, reflexè evidenter cognoscere, ut objectum, probabilitatem objectivam, & formalem eorum, quæ sunt directè probabilia: seu certò, & evidenter, nec solum probabiliter agnoscere, quòd tale objectum, & iudicium directum sit probabile: & citat se ipsum in *Tract. de Consc. & Opin. prob. ubi de conscientia directâ, & reflexâ, & de iudicio practico*; & P. Terillum. In idem ipsum, quantum colligere potui, venit alter ejusdem celeberrimæ Universitatis Complutensis, Magister, & Doctor, P. Vincentius Ramirez, vir acutissimi ingenij, & summe studiosus; hic enim ne quidem in dubium vocare audeat nostram doctrinam, adeo ejus ingenio hæc veritas arridet. Quod signum mihi est nostram doctrinam esse luce clariorem, cum tam celebres Magistri, qui tamquam veritatis oracula coluntur, in eam sponte veniant.

Demum id ipsum ante omnes docuerat P. N. Suar. loco à me §. *antec.* ponderato. Si enim omnem errorem ab intellectu Angelorum in statu viæ ante peccatum, & negat eos ulli objecto probabili directum præstitisse assensum; quinimmo nec potuisse ulli eorum absolute assentiri, sed tantum modaliter; quanto magis hoc dicet de Angelis in statu beatifico, quòd cuique objecto probabili non nisi modaliter, seu per iudicium reflexum evidens assentiuntur ipsi probabilitati veritatis, numquam tamen per ullum iudicium absolutum, seu directum subiectivè

Aa ij

pro

probabile, aut probabilius ipsi veritati?
 N. 80. Hæc doctrina supposita ut certâ, nempe quod omnis error statum beatificum Angelorum, & Beatorum dedecet, ita arguo: Certum ex omni bonâ Theologiâ est, quod Angeli, & Beati plura probabilia extra Verbum cognoscant, qualia sunt omnia contingentia libera, & cordium secreta; sed hæc non cognoscunt ferendo absolutum, seu directum de illis objectis iudicium, sic enim sæpe materialiter errarent; ergo non nisi modaliter, contenti solo iudicio reflexo evidenti de probabilitate veritatis eorum objectorum: ergo tantum abest, ut non liceat resolvere dubia modaliter, seu solum reflexe per probabilitatem, & operari sub solo iudicio modaliter de probabilitate veritatis incertæ, quin talis intelligendi, & operandi circa objecta probabilia modus est dos status beatifici competens Angelis, & Beatis in Patriâ.

N. 81. Confirmo 1. Imitari modum intelligendi, & operandi Angelorum, & Beatorum non potest esse illicitum: sed modus intelligendi, & sub eo operandi Beatorum, & Angelorum circa objecta probabilia est suspendere semper omne iudicium absolutum, esto subiectivè probabilius, imò moraliter certum; & unice appellare ad iudicium modale evidens de objectiva probabilitate ejus objecti probabilis: ergo talis modus suspendendi semper omne iudicium directum, etsi moraliter certum, circa objecta probabilia, & appellandi unice ad modale reflexum evidens de probabilitate eorum objectorum non potest esse illicitus; quin est summè prudens, licitus, & perfectus, & tapit modum intelligendi, & operandi status beatifici.

N. 82. Confirmo 2. Potest Angelus Custos concipere iudicium evidens modale de probabilitate, quod suus Clientis sit in tali occasione lapsurus, hoc pacto: *Est mihi evidenter probabile, aut probabilius, quod meus Clientis sit in tali occasione casurus*; suppono autem casurum non esse: in hoc casu movetur Angelus ad peculiarem tutelam Clientis sui, cogniti à se probabilius casuri, qui tamen casurus non est: modò quæro, an Angelus iudicet honestum esse succurrere suo Clienti casuro; an verò iudicet tantum honestum esse succurrere suo Clienti cognito à se evidenter probabilius casuro? Non primum, illud enim iudiciū est falsum: ergo etiam materialis honestas est falsa; si enim falsum est, quod suus Clientis sit casurus, falsum quoque est, quod sit honestum succurrere suo Clienti tunc casuro: ergo secundum: ergo Angelus tunc ad

honestam succurrendi volitionem procedit, non sub iudicio absoluto de materiali honestate actus secundum se, & ut est in se; si enim Clientis non est casurus, honestas supponens eum casurum est ficta, & falsa; sed procedit ad honestam formaliter succurrendi volitionem sub solo iudicio reflexo evidenti de probabilitate; quod Clientis sit casurus: ergo si Angelis licet suspendere omne iudicium absolutum de materiali veritate rei, & de materiali honestate actus, & appellare ad solum modale evidens de probabilitate veritatis materialis honestatis actus, & sub solo illo iudicio reflexo honestè formaliter operari; cur hominibus ad errandum valde propensis, ut sibi ab omni errore temperent, non licebit suspendere omne absolutum iudicium de materiali veritate rei, & de materiali honestate objecti, & actus, & concipere solum modale evidens de probabilitate materialis veritatis, & honestatis objecti, & actus; & sub hoc solo iudicio reflexo honestè formaliter operari?

Confirmo 3. Celebris est comminatio An-N. gelica, *Curavimus Babylonem, & non est sanata; derelinquamus eam*. Ecce Angeli à cognitione certâ de non sanitate Babylonis processerunt ad honestam ulterioris assensu ommissionem: ergo etiam poterit Angelus certò probabiliter iudicans suum Clientem peculiaribus suis favoribus restitutum, ex motivo, quod culpa non fiat gravior, velle omittere eam particularium favorum donationem. Sanè in hoc casu Angelus ad honestam negationem eorum favorum, non regulatur à iudicio absoluto, quod suus Clientis sit peccaturus, sed à solo modaliter de probabilitate, quod sit casurus: ergo si Angelis licet honestè formaliter operari, five positivè, five negativè sub solo iudicio certo reflexo de probabilitate honestatis materialis actus, aut ommissionis actus; cur hoc non licebit hominibus eò magis ad errorem pronis, quò plus à naturâ, à prudentiâ, & à statu beatifico Angelorum, & Beatorum distant?

Confirmo 4. ex Mastr. in 2. disp. 2. q. 8. N. ubi quærens, an Angelus naturaliter cognoscatur, aut saltem cognoscere possit cordium secreta, ait n. 231. quod omnes Theologi concedant posse ex quibusdam signis externis cogitationes aliorum, & affectus internos, cognitione conjecturali, & dubiâ. Dubium tantum est de cognitione certâ, & intuitivâ naturali, si cordis secreta nullo modo externius prodantur. Et q. 9. n. 302. ait, nullum absurdum, immò maximè consentaneum naturæ Angelicæ, quòd, per se loquendo, nec fallere,

P. Arria. fallere, nec falli possit, ut tenet P. Arriaga, & P. Becanus *qu.* 14. & alij, sed solum per accidens. Ex qua doctrina iterum arguo: Non potest salvari hæc cōgruitas, quod Angeli circa libera contingentia nec fallere, nec falli possint, nisi recurratur ad iudicium reflexum; si enim eliciant directum, eo ipso circa sibi occulta fallere, & falli possunt: ergo hæc naturæ Angelicæ perfectio, quod circa sibi occulta nec fallere, nec falli possint, non salvetur nisi per iudicium reflexum evidens de probabilitate rei contingentis; siquidem eorum naturæ evidentia rei liberæ contingentis non congruit.

N. Confirmitur 5. quia si verum est, quod Angeli ex perfectione propriæ naturæ, nec falli, nec fallere possint, ut dixi ex Mastr. *n.* 299. & ex aliâ parte, si vera est Scoti sententia apud Mastrum *l.c.n.* 16. (non autem 216. ex errore Typographi) docentis malum Angelum arguitivè tantum, & non directè novisse mysterium Incarnationis, non possunt hæc duo combinari, nempe, quod arguitivè tantum, & quod sine errore cognoscant, nisi recurratur ad iudicium reflexum evidens de objectivâ certitudine moralis, aut probabilitate, suspensio directo. Quod idem dico de alijs mysterijs Prædestinationis, Reprobationis, & similibus. Quæ enim, quomodo mali Angeli non errarint, etiam quando peccaverunt? quomodo contingentia cognoscant? non per iudicium directum evidens, quia illis non convenit scire libera; ergo per probabile; sed hoc dici non potest, nam sæpe materialiter errarent, quod est contra hypothesim; ergo per solum evidens reflexum. Vide Mastr. *l.c. disp.* 2. *qu.* 10. & *disp.* 3. *qu.* 2.

N. Confirmitur 6. ex Ferrar. *lib.* 3. contra Gentes *cap.* 26. dicente, quod vera beatitudo differt a falsâ ex parte intellectus; ergo sicut voluntas Beatorum, & Angelorum nequit vellet, quod directè cognoscitur ut materialiter malum, ita nec eorum intellectus tendere in id, quod cognoscitur capax falsitatis, seu materialiter errare; sed si de contingentibus, & incertis iudicarent absolute, tenderent sæpe in materialiter falsum, & materialiter errarent; ergo Angeli, & Beati nequeunt iudicare absolute de objectis incertis, sed tantum modaliter, concipiendo iudicium evidens reflexum de probabilitate objectorum incertorum.

N. Confirmitur 7. ex S. Thom. *1.2. qu.* 5. *art.* 3. ubi probat dari non posse perfectam in hac vitâ beatitudinem, quia cum beatitudo sit perfectum, & sufficiens bonum, omne malum excludit, & omne desiderium implet; in hac autem

vitâ non potest omne malum excludi; multis enim malis præsens vitâ subiacet, quæ vitari non possunt, & ignorantia ex parte intellectus; ergo, juxta S. Thom. beatitudo excludit omnem errorem materiale: sed admissio, quod detur lex naturalis obligans iudicare absolute de materiali veritate rei incertæ, visæ subjectivè probabilioris, aut moraliter certæ, non excluditur, immò sæpe includitur error materialis: ergo vel beatitudo non excludit omne malum etiam intellectuale; vel si excludit, ut certum est, implicat lex obligans iudicare absolute de objectis incertis.

Ad rationem dubitandi, & ejus confirmationem paulò antè allatam, dico, quod adhuc negato in Angelis, & Beatis iudicio absolute subjectivè probabili, aut probabiliori; & posito solo modali evidenti de probabilitate, aut probabilitate veritatis formalis iudicii directi, & materialis veritatis objecti, salvetur, qualiter Angeli, & Beati conjecturaliter procedant circa objecta sibi non evidentia; quatenus etiam dictum propositionis sit evidens, attamen evidens non est res dicta: nam evidens est ex. gr. quod probabilis sit Petrus in tali occasione peccaturum, non tamen evidens est res dicta, seu quod sit peccaturus: ergo etiam modus sit evidens, non tamen evidens est veritas iudicii directi eo modo affecta.

Ratio est; quia hæc veritas, Petrus est peccaturus, nititur præmissæ probabilis, ut patet ex hoc syllogismo, Petrus in minori occasione constitutus peccavit: sed qui peccat in minori, multo magis peccaturus erit in maiori: ergo Petrus in maiori occasione constitutus peccabit. Ecce minor est tantum probabilis; ergo etiam conclusio, quæ est modificata a dicto evidenti; nempe est evidenter probabilis, quod Petrus in maiori occasione constitutus sit peccaturus. Cum ergo hoc iudicium reflexum, & evidens Angelorum, aut Beatorum, Probabilis est Petrus in tali occasione positum peccaturus, contineat veritatem quoad rem dictam, non nisi probabilem, aut probabilioris ipsis Angelis, & Beatis, eo ipso salvetur, qualiter utrique conjecturaliter procedant in pluribus, quæ extra Verbum cognoscunt.

Duo enim in Angelis, & Beatis salvanda sunt: unum, quod nec errent, nec errare modaliter possint, quia omnis error statum beatificum dedecet; alterum, quomodo extra Verbum plura non evidentia cognoscant. Hoc autem salvari non potest per iudicium directum, etiam subjectivè probabilis, aut moraliter certum; immò per tale absolutum iudicium destruitur primum: Aa iij utrum.

utrumque autem salvatur admissio solo iudicio modali evidenti de probabilitate veritatis ipsius iudicii directi: nam immunitas ab omni errore salvatur per suspensionem omnis iudicii directi: conjecturalis cognitio salvatur per iudicium modale, quod licet sit evidens quoad modum, seu quoad probabilitatem veritatis, non tamen quoad rem, seu quoad veritatem de iudicio directo affirmabilem. Ut autem Beati conjecturaliter procedant, satis est, ut evidens de objectivâ probabilitate veritatis opinionis subjectivè probabilis iudicium ferant; non autem necesse est ut subjectivè adhæreant, & assentiantur ipsi opinioni probabilis.

S. III.

Selectissima P. Suarez doctrina de modo intelligendi Adami in statu innocentia ante peccatum.

SUMMARIUM.

An Adam ante peccatum decipi potuerit? n. 91. DD. tuentes, n. 92.

S. Bonav. oppositam sibi opinionem vocat satis probabilem, ibid.

Rationes Doctorum affirmantium, n. 93.

Ignorantia pœna culpe ex S. Aug. n. 94.

Sententia negantis DD. ibid.

Status naturæ integræ ex pluribus donis conflatur, n. 95.

Error non est contra conditionem status puræ naturæ, ibid.

P. Suar. negat, quod Adam potuerit formare iudicium puræ opinativum, sed solum reflexum, n. 96. 97. 98.

Exponit acutè qualiter per iudicium evidens reflexum dici possit res cognosci probabiliter, ibid.

Ait, quod iudicium directum probabile deceat ad summum perfectionem status naturæ lapsæ, n. 99.

Ait ad omnem usum prudentiæ rerum agendarum satis esse iudicium de probabilitate, nec necessarium directum; in quo casu homo habet opinativum iudicium objective, non formaliter, ibid. & n. 100. 101. 102.

N. 91. **I**terum ex P. Suar. aliqua discenda, & dicenda; nemo enim est, qui ignoret, quo in pretio ejus sapientia ubique habeatur. Igitur in Tomo de Opere sex dierum lib. 3. cap. 10. quærit, an Adam ante peccatum adeo perfectam nactus sit cognitionem, ut in naturalibus minimè decipi potuerit? Supponit autem tum, quod ad consummatam intellectus perfectionem non satis sit cognoscere

verum, sed etiam necesse sit vitare falsum, quia bonum ex integrâ causa: tum quod per naturalem cognitionem veniat omnis illa, quæ per lumen, & vires naturales haberi potest; etiam non sit de rebus necessariis, aut universalibus. Post hæc duplicem refert opinionem.

Prima affirmat, quod homo ante peccatum circa rem aliquam sibi non evidentem concipere potuerit iudicium falsum; quam opinionem S. Bonav. in 2. dist. 23. art. 2. 99. vocat satis probabilem, etiam illi non adhiereat. Ratio est; quia Adam per scientiam naturalem sibi insulam nō omnia evidenter cognoscebat, præsertim contingentia futura, vel aliqua etiam existentia, sive loco absente, sive in cordibus occulta; & de his aliquod iudicium ferre poterat; ergo falli poterat: etenim ea, quæ non evidenter cognoscuntur, sunt per signa, & conjecturas valde verosimilia, & sæpe homini necessarium est, ut aliquid prudenti, vel debito modo agere, sicut nunc quilibet prudens facit; ergo idem facere potuit Adam. Probatur consequentia; quia in illo actu nulla est imprudentia, nec proprius defectus, cum sit modus operandi tali naturæ accommodatus, & moraliter necessarius, nec meretur nomen deceptionis, aut erroris, ut iudicat S. Bonavent.

Quocirca non solum in practicis, & particularibus, sed etiam in speculativis potuit homo in illo statu esse capax opinionis, quæ rerum essentias, & proprietates non semper evidenter cognosceret, sed multa probabiliter de rerum proprietatibus conjecture posset; ergo etiam posset opinativum de illis proferre iudicium; ergo interdum falli, quia hoc iudicium falsitati expositum est. Accedit, quia de facto Heva à Serpente decepta est, ut ipsa falsa est, Gen. 3. dicens: *Serpens deus est, cepit me.* Immo, quod Adam deceptus fuerit putandò se non peccaturum graviter, de cibo vetito ederet, ne uxori repugnaret, aut displiceret, significat S. Augustin. lib. 14. de Civit. cap. 11. & lib. 11. Genes. ad litt. cap. ult. & sequitur Mag. in 2. dist. 22. Idem firmari potest exemplo Deiparæ, quæ decepta est, existimans Filium esse in comitatu, ut dicitur Luc. 2. ergo non est mirum, quod Adam, & Heva decipi potuerint.

Altera negat, & eam tenet D. Thom. 1. 2. q. 94. art. 4. & q. 18. de Verit. art. 6. & in 94. 2. dist. 23. q. 2. art. 3. S. Bonav. l. c. Durand. 5. Tit. in 2. dist. 22. q. 3. & videtur sententia Divi Augustini. lib. 3. de Libero arbit. cap. 18. dicens: *Approbare falsū pro veris, ut error sit, vitare,*

vitæ, non est natura instituti hominis, sed pœna damnati: & lib. 1. Retract. cap. 9. ait, ignorantiam, & difficultatem esse pœnas primi peccati; nulla autem ignorantia deterior est, quam error: & in Enchyridio cap. 16. & seqq. ex professio probat, quemlibet etiam in materia levissimâ errorem deputandum esse inter hujus vitæ mala, & ad quamdam miseriam pertinere, ut ait cap. 21. & lib. 14. de Civit. cap. 10. dicit, non interveniente peccato nullum malum potuisse in primis hominibus inveniri: & lib. 11. Gen. ad litt. cap. 30. asserit Hevam non fuisse à Serpente decipiendam, nisi jam per superbiam peccasset; ergo supponit quod ante peccatum decipi non potuerit. Concludit P. Suar. n. 3. hanc sententiam esse veram, & tenendam, eamque à Modernis communiter defendi.

P. Suar.

N. 95. Ut autem eam probet, supponit Deum non creasse hominem in puris naturalibus, (ut vocant) nec solum cum illa perfectione, quæ homini in hoc vitæ statu connaturalis est, & simpliciter loquendo, potestatem naturalem hominis non excedunt, ut sunt scientiæ per accidens infusæ; sed etiam, quod Deus plures perfectiones Adamo addiderit, ob quas dicitur eum creasse in statu naturæ integræ, vel originalis justitiæ; qui status ex multis donis confurgit, inter quæ unum est immunitas ab omni errore; hæc enim reverà naturalem hominis in purâ naturâ existentis conditionem, & virtutem superat: & ideo T. T. in Tract. de Gratiâ communiter docent, quod homo in purâ naturâ conditus, & suis viribus relictus non possit non decipi aliquando, non solum in practicâ, sed etiam in speculativâ cognitione. Ratio est; quia in ipsâ scientiarum naturalium materiâ plura sunt, quæ non demonstrantur evidenter solo naturali lumine, & judicium opinativum, quod circa illa formatur, de se est expositum falsitati: ergo fieri non potest, ut qui sapius hoc modo judicat, non decipiatur aliquando. Nec juxta naturalem hominis conditionem est in his omnibus, quæ evidenter non cognoscuntur, abstinere à judicio. Similiter supponit deceptionem dupliciter in homine contingere posse: vel involuntariè simpliciter, vel aliquo modo voluntariè, ut accidit, cum homo voluntariè fert judicium de re, quam novit esse incertam, quæ deceptio facilius vitari potest.

N. 96. Probat autem ex S. August. quia omnis deceptio est malum hominis, & pertinet ad malum pœnæ, quæ ante culpam non infligitur; ergo ubi nulla esset culpa, nulla fuisset deceptio. Addit, quia si homo non peccaret, non pateretur mala pœnæ in corpore,

ut est mors, & similia; ergo multò minùs mala pœnæ pateretur in animâ, quæ ex se maiora sunt, & inter illa est deceptio.

Punctum difficultatis est, quale fuerit hoc donum, vel quomodo Deus præservaverit hominem, ne umquam in statu innocentie deciperetur? Respondet n. 7. quod præter habitualia dona scientiæ, & specierum infusarum necessaria fuerit peculiaris Dei providentia, quâ in omni occasione errandi homo à deceptione præservaretur. Quod magis declarat in argumentorum solutione.

Ubi n. 8. ait: Negatur simpliciter minor propositio, quod Adam potuerit sive firmum, sive infirmum præbere judicium de re incertâ, & per solas conjecturas verosimili apparente: nam in omni simili occasione poterat summâ facilitate judicium de re ipsâ continere. Inquit, de re ipsâ; quia aliud est judicare rem ipsam, an ita sit, vel non sit; aliud judicare apparentiam, seu verosimilitudinem, quam conjectura faciunt, & in quo gradu, id est, an faciant rem probabilem, vel probabiliorem, vel an inducant suspicionem levem, aut gravem, aut vehementem. Nam in isto posteriori modo judicari potest ex conjecturis sine periculo erroris, quia tunc judicium non est conjecturale, sed evidens. Nam licet conjecturæ non faciant evidentiam rei, faciunt nihilominus evidentiam illius extrinsecæ denominationis, quæ ab ipsis quasi formaliter redundant in rem, quæ probabilis, aut verosimilis denominatur. Hoc ergo posterius judicium habere posset homo de hujusmodi rebus in primo statu, quia in illo nullum est erroris periculum; non tamen definitum judicium proferre de veritate ipsâ, quia in illo semper est periculum deceptionis. Hæc P. Suar. ad verbum.

Et n. 9. ait: Ad probationem in contrarium, quia interdum tale judicium potest esse moraliter necessarium, & naturæ accommodatum, respondet in naturâ lapsâ fortasse ita esse; ante lapsum autem non ita fuisse. Quia ad omnem usum prudentiæ, & rerum agendarum in rigore sufficit prius judicium de rei probabilitate, verosimilitudine, aut suspitione; & ita cessat necessitas alterius judicii de re ipsâ secundum se; aliunde etiam habebat homo in illo statu tantam animi compositionem, & moderationem, ut nihil ex preveniente passione vellet; & ideo rectâ ratione ductus facillimè posset per voluntatem frænare intellectum, ut numquam in simile judicium opinativum prorumperet; unde in eo statu haberet homo opinativam cognitionem objectivè, ut ita dicam, non formali-

formaliter; id est, cognosceret, quod opinabile est, & in quo gradu tale sit, non tamen judicando opinaretur. Hæc etiam ad verbū.

N. 100. Objicit sibi, hoc modo declarari quidem potuisse hominem non errare, non tamen probari, quod non potuisset decipi, quia semper liber erat ad illud judicium proferendum, si vellet. Subdit: Respondeo in primis, cum homo esset prudentissimus, & bene ordinatus, & alioquin tale judicium sibi non esset ad res agendas, vel cognoscendas necessarium, essetque expositum falsitati, hoc videri sufficiens, ut numquam posset talem actum habere, quia esset periculo alicujus mali sine justā causā se exponere; quod esset contra perfectionem illius status; immo non videtur carere aliquā levi culpā, quæ in illo statu esse non posset, ut infra dicemus. Hæc quoque ad verbum.

N. 101. Post hæc n. 100. negat Evam fuisse ante peccatum deceptam; quod idem dicit de Adamo, & multo magis de Deiparā, remittendo se ad ea, quæ dederat tom. 2. in 3. p. disp. 19. sect. 6.

N. 102. Tandem à n. 12. movet dubium, an primum hominis in statu innocentie peccatum potuerit esse hæresis, aut alius error? et si autem hoc cum P. Molina disp. 26. de Opere sex dierum affirmare videatur, attamen absolute ait, quod primum illud hæresis, aut judicii temerarii peccatum ducere originem suam debuisset ab aliquo inordinato voluntatis affectu, tanquam a causā, à quā hæresis, aut error ille processisset; atque adeo semper verum esset, quod in statu innocentie omnis error voluntarius (nam involuntarius in eo statu locum habere non poterat, quia nullus in eo statu locus erat ulli mentis subreptioni) voluntatem prius ab aliquo inordinato affectu vitiatam præsupposuisset. Lege P. Suar. à n. 12. ad 16. Unum tacere nolo, nempe, quod ait n. 14. ubi explicans, qualiter contingat voluntarius in intellectu error, dicit tribus modis contingere, nempe, absque ulla culpā, cum culpā veniali, & cum mortali. Primo modo potest nunc homo errare speculative in judicio probabilis opinionis, in quo nihil peccat, (N.B.) quando prudenter se gerit, quamvis contingat judicium in re falsum esse &c. Hæc, & alia Exim. Doctor.

§. IV.

Scholia in allegatam ex P. Suar. doctrinam, qualiter Adam in statu innocentie circa sibi incerta processerit.

SUMMARIUM.

Scholia, n. 103.

Falsum deteriorat intellectum, n. 104.

Ex S. Bonav. opposita proprie est probabilis, nec omnis propria est moraliter certa, n. 105.

Etsi assensus directus opinionis sit iuxta statum hominis, & prudentiam humanam, attamen longe prudentius est abstinere, n. 106.

Error in presenti statu supponit aliquam culpam ex S. Aug. n. 107.

Communis sententia negat, quod Adam ante lapsum errare potuerit, n. 108.

Homini in parā naturā non convenit immunitas ab omni errore, n. 109.

Connaturale est homini errare aliquando, est melius sit non errare, quoties potest, ut patet, quoties non datur evidentia, ib.

Qualiter juxta hominis lapsi naturam sit, tum errare, tum non errare, n. 110.

Explico, ib. & n. 111.

Mirabilis harmonia nostre doctrinæ, ib.

Anti-Probabilis necessitati ad errorem, ib.

Non datur obligatio errandi voluntarii, et prudenter, ib.

P. Suar. ut liberet Adamum in statu naturæ integre ab omni errore circa incerta, recurrit ad suspensionem judicii directi, & appellat unice ad evidens reflexum, n. 112. 113.

Etsi prudenter operetur, qui format judicium directum subjective probabilis; at longe prudentius, qui illud suspendit, & appellat unice ad modale evidens, n. 114.

Si juxta P. Suar. in statu justitie originali ad omnem usum prudentie rerum agendarum satis est judicium modale sine directo, multo magis in statu naturæ lapsæ, n. 115.

Homini nec vetatur judicium modale, nec precipitur directum; sed utrumque permittitur, ibid.

Sicut facilitas suspendendi judicium directum provenit à summā animi moderatione; ita inclinatio ad illud ab animi immoderatione, n. 116.

Homo in statu naturæ integre nequibat concepere judicium directum incertum; potest in statu naturæ lapsæ, ut non debet, n. 117.

Error insitus opinioni probabilis, etsi sit voluntarius, est sine culpā, ait P. Suar. n. 118.

Antequam ex hac selecta doctrinā nos. N. proponam rationes, me judice, insolubiles 103. proponam contra fidem à Neotericis Probabilioristis legem, quā volunt teneri hominem ad directum semper, idque firmum de veritate opinionis, & honestate operationis ferendum judicium, ut prudenter operetur, aliqua scholia in allegatam Eximii Doctoris doctrinam tradere duxi, non tantum quia præsentem nostram conclusionem de solius judicii modalis supra objectivam probabilitatem cadentis sufficientiā firmant, quin roborant

roborant doctrinam hactenus à nobis traditam, quòd opposita opinio possit esse probabilis illi, cui propria est probabilior; & quòd non omnis alicui probabilior sit eidem moraliter certa, nec ejus opposita sit illi non probabilis.

N. 104. Primum est, quòd ad consummatam intellectus perfectionem non satis sit cognoscere verum, sed etiam necesse sit vitare falsum, quòd quidem extra dubium est; nam falsum determinat intellectum ad malum, eumque deteriorat.

N. 105. Secunda est, quòd S. Bonav. opinionem, quam rejicit, vocet satis probabilem, non alius tantum, ut toties dixi, sed sibi ipsi: ergo non est idem probabilius, ac purè probabile; nec minùs probabile idem est, ac non probabile; nec probabilius idem est, ac moraliter certum; nam omne oppositum moraliter certo non est probabile: ergo cum S. Bonav. oppositam suè vocet probabilem, eo ipso sua propria sibi probabilior non est moraliter certa.

N. 106. Tertium est, quòd licet sit juxta statum connaturalem hominis, & juxta prudentiam humanam, assentiri directè objecto incerto ex motivo certò verosimili; atque adeo qui directè assentitur judicio subjectivè probabilis, aut probabiliori, non operetur imprudenter, quin prudenter operatur, si assensus ille probabilis, aut probabilior, etsi in re falsus, fundetur in motivo certo verosimili; longè tamen perfectiori, & prudentiori modo operatur homo, qui nulli objecto incerto directè assentitur, etenim tunc nulli periculo errandi se exponit, sive error ille sit prudenter sive imprudenter conceptus; id est, sive error ille sit ex motivo certo probabilis, aut probabiliori, aut moraliter certo; sive sit ex motivo non certo probabilis, aut certò improbabili.

N. 107. Quartum est, quòd, juxta D. Aug. error non est juxta naturam instituti hominis, sed est poena hominis peccatoris, atque adeo in presenti statu aliquam culpam supponit.

N. 108. Quintum est, quòd, juxta P. Suar. sit communis, vera, & tenenda sententia, quæ docet, quòd Adam ante peccatum in statu justitiæ originalis nullum potuisset concipere errorem, atque adeo nulli objecto incerto, etsi probabiliori, aut moraliter certo, potuisset directè assentiri; quia omne tale judicium poterat esse in re falsum.

N. 109. Sextum, quòd, juxta communem T. T. humano intellectui in purâ naturâ condito, suisque viribus relicto non conveniat immunitas ab omni errore; eo modo, quo corpori humano in purâ naturâ non convenit

immunitas ab omni labore, infirmitate, & morte, quin juxta intellectus humani naturam est posse aliquando non solum in practica, sed etiam in speculativa cognitione decipi; ea tamen immunitas ab omni errore convenit homini ante peccatum ad statum gratiæ elevato, & in statu naturæ integræ, aut justitiæ originalis; & ideo Adam ante peccatum errare non potuit: ergo licet homini in statu naturæ lapsæ, aut puræ naturæ, connaturale sit aliquando errare, attamen non errare, est illi longè melius, quoties potest; sed hoc toties potest, quoties illi liberum est nulli objecto inevidenti assentiri directè; ergo si nulli objecto inevidenti, etsi sibi probabiliori, aut moraliter certo, directè assentiat, nunquam errabit.

Hinc nota, quòd juxta hominis lapsi naturam sit, tum errare, tum non errare: errare, quatenus non convenit illi immunitas ab omni errore; & ideo si objecto inevidenti sibi certo probabilis, probabiliori, aut moraliter certo, directè assentiat, esto tunc erret, non peccabit: non errare, quatenus est illi liberum semper suspendere omne judicium directum inevidens, etsi sibi moraliter certum. Sicut ergo nulla datur lex obligans hominem, ne erret, quoties error est invincibilis: (est autem, quoties est certò probabile, aut probabilius, aut moraliter certum, quòd tale judicium non sit in re falsum, sed verum) sicut, inquam, non datur lex obligans hominem, ne invincibiliter erret; ita nulla datur lex obligans hominem ut voluntariè erret, seu ut formet judicium directum de re inevidenti, etsi probabilius, aut moraliter certum.

Ex quo patet mirabilis nostræ doctrinæ harmonia: Etenim tuemur posse hominem prudenter directè assentiri objecto inevidenti, quoties hoc sit certò probabiliter, aut probabilius verum: & simul tuemur, nunquam necessitari hominem assentiri directè tali objecto inevidenti, etsi appareat certò moraliter verum. At Probabilioristæ Moderni tuentur, tum quòd homo inter probabilia necessitetur ad probabilius; tum quòd inter duo judicia, unum modale seu reflexum, aliud absolutum, seu directum, necessitetur semper ad concipiendum judicium directum de veritate; hoc autem est obligare hominem, ut erret materialiter, etsi prudenter: potest quidem homo voluntariè prudenter errare materialiter, ut accidit in eo, qui concipit judicium directum subjectivè certò probabile, sicut probabilius, aut moraliter certum de objecto inevidenti; omne enim tale judicium semper potest esse, & saepe

sæpe est in re falsum : & multò magis potest homo involuntariè prudenter errare , ut accidit in eo , qui errore invincibili laborat : At negamus obligationè errandi voluntariè , etsi prudenter ; ergo negamus legem assentiendi directè objecto inevidenti antequam operemur .

N. Septimum est , quòd ut P. Suar. explicet , præscindendo à Divinà revelatione , aut speciali Dei providentià , modum , quo Adam ante lapsum , seu in statu innocentie potuerit semper esse immunis ab omni errore materiali , ita ut circa rem , etsi valdè incertam , nec erraverit , nec errare potuerit , unicè appellat ad suspensionem iudicii directi , seu absoluti de re , etsi subjectivè moraliter certi ; & ad solius iudicii modalis , seu reflexi circa probabilitatem , aut probabilioritatem ejusdem rei elicitionem còvolat : ita ut nunquam judicaverit absolute , & definitè de ullà re inevidenti , sed tantum judicaverit modaliter , seu reflexè de apparentià ejusdem objecti inevidentis ; quæ apparentia , seu probabilitas , aut probabilioritas semper erat evidens ipsi Adamo .

N. Octavum est , quòd sicut omne iudicium directum de re inevidenti , etsi moraliter certum , est semper subjectum errori ; ita vice versà nullum iudicium modale de ejusdem rei inevidentis probabilitate est subjectum errori , eò quia ea probabilitas supponitur evidens : ergo cum Adam in statu innocentie potuerit semper solum reflexum evidens de rei probabilitate concipere iudicium , potuit numquam circa rem inevidentem errare .

N. Nonum est , quòd licet iudicium definitum , seu absolutum , aut directum de ipsà veritate inevidenti sit juxta naturæ lapsæ statum ; attamen non congruit , immò dedecet naturam non lapsam , & elevatam : ergo licet prudenter , & conformiter ad lapsæ naturæ statum operetur , qui circa veritatem inevidentem elicit iudicium absolutum , & directum subjectivè probabile , probabilius , aut moraliter certum , de eadem incertà veritate ; attamen longè prudentius , & perfectius operatur , qui in eodem statu naturæ lapsæ abstinet ab omni iudicio directo , etsi subjectivè moraliter certo de veritate ; & unicè ad modale evidens non tantum de maiori , sed etiam de minori probabilitate veritatis ejusdem rei appellat ; iste enim in statu naturæ lapsæ æmulatur statum naturæ integræ quoad modum intelligendi , & operandi in re incertà , & inevidenti .

N. Decimum est , quòd , ut ait P. Suar. ad P. Suar. omnem usum prudentiæ , & rerum agenda-

rum in rigore sufficiat iudicium modale evidens de rei probabilitate , aut verisimilitudine . Si autem illud modale sufficit in statu justitiæ originalis , immò ita in hoc eodem statu justitiæ originalis sufficit , ut implicet in eodem statu iudicium directum , etsi moraliter certum , quatenus ei statui convenit immunitas ab omni errore etiam materiali : rogo qualiter Neoterici , ut perfectè operemur in statu naturæ lapsæ , probabunt insufficientiam solius iudicii reflexi , immò dari obligationem iudicii directi antequam operemur ? etsi enim tale iudicium directum de re inevidenti sit naturæ lapsæ accommodatum , quatenus illi non debetur immunitas ab omni errore materiali ; attamen necessarium non est , nec ipsi lapsæ naturæ statui nec modo , quo in naturà lapsæ intelligere , & operari possumus : etenim non prohibetur homini in naturà lapsæ constituto , ut à iudicio modali absteineat ; nec præcipitur , ut iudicium definitum de re incertà eliciat : quin homini in naturà lapsæ constituto permittitur quidem , ut definitum de re incertà proferat iudicium ; at non obligatur ad illud elicendum ; immò suadetur , ut quantum potest , æmuletur perfectionem status naturæ integræ quoad modum opinandi , aut operandi circa rem incertam : modus autem non est nisi suspendere semper directum de re incertà iudicium , etsi esset subjectivè moraliter certum ; & concipere solum evidens de apparentià , seu objectivà probabilitate , maiori , aut minori , veritatis incertæ , modale iudicium .

Undecimum est , quòd suspensio omnis iudicii directi inevidentis proveniat tum à libertate hominis , tum à summā animi compositione , tum à carentiā passionis preventis , quibus omnibus cum constaret homo in statu naturæ integræ , poterat facillimè omne definitum inevidens iudicium suspendere : ergo contra pronitas , & inclinatio ad ferendum iudicium directum inevidens oritur tum ex animo immoderato , tum ex voluntate passionibus preoccupatā . Hoc tamquam indubitabile affirmat P. Suar. Quod vellem animadverteret Probabilioritæ obligantes tum inter iudicia inæqualiter probabilia ad subjectivè probabilius , tum inter iudicium evidens reflexum de rei , seu honestatis , & veritatis probabilitate , aut probabilioritate ; & inter iudicium directum de ejusdem rei inevidentis honestate , & veritate obligantes , inquam , ita ad directum , ut negent satis se solo esse evidens reflexum . Sanè hoc non est nisi obligare hominem ut ex inordinatā animi passione procedat : & ideo idem

P. Suar. idem P. Suar. ait, quod cum Adam in statu naturæ integræ esset prudentissimus, & bene ordinatus, & tale iudicium directum sibi non esset ad res agendas necessarium; immo tale iudicium inevidens esset subiectum falsitati, poterat Adam omne iudicium inevidens directum suspendere. Immo ait, quod prolatio iudicii directi inevidentis aliquā in Adā culpam præsupposuerit: ergo tantum abest, ut homini in naturā lapsā insit obligatio ferendi iudicium directum de re agenda sibi incertā, & inevidenti, quin hoc supponit culpam.

N. Duodecimum est, hoc esse discriminis inter naturæ integræ, & lapsæ statum, quoad modum se habendi in incertis; quod in statu naturæ integræ non poterat homo concipere iudicium directum inevidens, eo quia ei statui debebatur immunitas ab omni errore etiam materiali: at in statu naturæ lapsæ non debetur homini immunitas ab omni errore materiali: ex hoc autem non fit, quod homini in statu naturæ lapsæ insit lex obligans, ut se exponat periculo erroris, ut volunt Probabilioristæ necessitantes hominem antequam operetur, ut ferat semper iudicium definitum de inevidenti veritate rei.

N. Decimumtertium est, quod in homine ante lapsum in statu naturæ integræ, & iustitiæ originalis considerato nullus dari poterat error, non tantum involuntarius, quia eum statum dedecbat, sed nec voluntarius, quia talis error oriri non poterat nisi ex aliqua culpa; sed ante omnem culpam nulla erat culpa: ergo in homine ante omnem culpam in eo statu considerato nullus dari poterat error nec involuntarius, nec voluntarius. At in statu naturæ lapsæ dari potest error, tum involuntarius, quia hunc statum non dedecet; tum voluntarius; hic autem tripliciter contingere potest, vel cum culpā veniali, vel cum mortali, vel sine omni culpā. Exemplificat autem P. Suar. errorem voluntarium sine culpā, trahendo in exemplum hominem, qui assentitur directæ opinioni probabilī, in quā (ait) nihil peccat, quando prudenter se gerit, etsi ea opinio esset in re falsa: ergo, juxta P. Suar. error insitus opinioni probabilī, (non dicit, probabiliori) etsi sit voluntarius, quatenus homo liberè assentitur ei opinioni probabilī, est tamen sine culpā.

P. Suar. Ex quo patet, quod licet homo in statu puræ naturæ, aut naturæ lapsæ errare possit assentiendo opinioni, non tantum moraliter certæ, aut probabiliori, sed etiam æquæ, aut minus probabilī, non tamen peccat. Rursus patet aliud esse, quod homo assentiens opi-

nioni subiective probabilī, aut probabiliori, aut moraliter certæ non peccet; aliud quod ut licitè, & honestè operetur, teneatur assentiri directæ opinioni saltem probabiliori, aut moraliter certæ; ita ut illi non liceat uti solo iudicio modali, seu reflexo evidenti de objectivā probabilitate, aut probabilioritate honestatis, aut veritatis, suspensio omni directo subiective probabilī, aut probabiliori de honestate actus, aut veritate opinionis; & sub eo solo dicto reflexo iudicio licitè procedere ad operationem. Primum fatemur; alterum contra Neotericos Probabilioristas negamus.

§. V.

Irrefragabiles rationes ex eadem P. Suares doctrinā nostro intento faventes.

S U M M A R I U M.

Homini in statu naturæ integræ satis, & quidem unice erat solum modale, ergo satis saltem, si non necessarium, erit illud idem in naturā lapsā, à n. 119.

Error tam voluntarius, quam involuntarius dedecet naturam integram, n. 120. 121.

Si necessarium semper ad honestè operandum esset iudicium directum, homo in naturā integrā non potuisset honestè operari in incertis, n. 122.

Etsi statum hominis lapsi non dedecet iudicium directum subiective probabilē, attamen ad illud, etsi probabilis non obligatur, n. 123.

Error est malum intellectus, etsi sit materialis, & est pensio vel culpe, vel puræ naturæ, n. 124.

Probabilioristæ obligantes ad iudicium directum, ut dent homini bonam voluntatem, dant ei malum intellectus, ibid.

Ex necessitate iudicii alienius, ut quis honestè operetur, non inferitur necessitas directi, n. 125.

Ne quidem ex imperfectione status naturæ lapsæ, ad quam satis ut homo possit, non vero, ut debeat exponere se errori, ibid. & n. 126.

His præjactis, ita arguo 1. Ut homo in statu iustitiæ originalis, aut naturæ integræ prudentissimè, & rectissimè operetur circa objecta sibi incerta, nullo egebat, immo omne iudicium directum, etsi moraliter certum, à se excluderebat; satis enim illi erat iudicium evidens modale de objectivā probabilitate, aut probabilioritate, aut morali certitudine honestatis: ergo ut homo in statu puræ naturæ, aut naturæ lapsæ honestissimè operetur, nullo eget iudicio directo, sed satis illi erit reflexum evidens de obje-

objectivā morali certitudine, aut probabilitate, aut probabilitate honestatis, juxta principia, & sententiam, quam quis sequitur circa licitum usum vel minus probabilis, vel solius probabilioris, vel solius moraliter certae.

N. Antecedens est Theologis certum; nam
120. omnis error materialis, si sit involuntarius, dedecet statum naturae integræ, & justitiæ originalis; si sit voluntarius, repugnat utrique statui; nam omnis error voluntarius supponit necessario vel culpam, seu statum naturae lapsæ, vel statum naturae puræ: sed statum naturae integræ, aut elevatæ ad justitiam originalem, consideratus ante omnem lapsum, nec est status naturae lapsæ, nec est status naturae puræ: ergo statum naturae integræ, aut elevatæ ad justitiam originalem, consideratæ ante omnem lapsum, dedecet, immo repugnat omnis error materialis tam involuntarius, quam voluntarius.

N. Prima consequentia est ineluctabilis: Si
121. enim ut homo elevatus ad justitiam originalem, & consideratus ante omnem lapsum, prudentissimè, & honestissimè operaretur, satis illi erat solum judicium modale de objectivā maiori, aut minori probabilitate honestatis: immo si non nisi per suspensionem judicii directi, etsi subjektivè moraliter certi; & per solius reflexi conceptionem immunitas ab omni errore materiali, homini in statu naturae integræ, & justitiæ originalis considerato conveniens, defendi potest: rogo, cur, ut homo consideratus in statu puræ naturæ, aut in statu naturae elevatæ, sed lapsæ, honestissimè operetur, non satis illi erit solum judicium modale de objectivā probabilitate, probabilitate, aut morali certitudine honestatis, suspensio omni directo subjektivè probabili, probabili, aut moraliter certo de veritate honestatis?

N. Confirmo 1. Si necessarium semper esset
122. directum de honestate judicium, homo consideratus in statu naturae integræ, & elevatæ ante omnem lapsum, non posset honestè operari, quoties honestas erat incerta; sed hoc dici non potest; ergo nec illud: ergo ut homo honestè operetur, non est necessarium semper judicium directum. Sequela probatur; quia homo ante omnem lapsum consideratus in statu justitiæ originalis, aut naturae integræ, non poterat semper concipere judicium directum de honestate; & tamen poterat honestè operari, ut certissimum supponit P. Suar. cum communi T.T. Antecedens probatur; quia homo in eo statu consideratus erat incapax erroris materialis, etsi prudentissimè concepti; ergo nullum pote-

rat in eo statu formare judicium directum, etsi subjektivè moraliter certum, de honestate; ergo non semper poterat concipere judicium directum; ergo poterat sine judicio directo honestè operari.

Confirmo 2. quia licet verum sit, quod N. non dedecet statum hominis in natura purā, aut lapsā considerati, judicium directum subjektivè probabile, probabilius, aut moraliter certum, etsi in re falsum, de honestate materiali, & sub eo judicio directo honestè, & prudenter operari; ex hoc tamen non sequitur, quod obligetur illud concipere, ut honestè operetur; & quod non possit amulari modum operandi hominis considerati ante omnem lapsum, sive in natura integrā, sive in elevatā ad justitiam originalem. Vbinam enim, quæso, talis lex obligans hominem, ut voluntariè saepe materialiter erret, ad hoc ut honestè operetur? Sed omne judicium directum naturale invidens, etsi moraliter certum de honestate materiali, semper est capax erroris, & saepe est error materialis voluntarius, quatenus libere elicitur: ergo &c.

Confirmo 3. quia omnis error, etsi materialis, & prudentissimè conceptus, est materialis, & ideo repugnat statui hominis ante omnem lapsum considerati tam in naturā integrā, quam in elevatā, & est pensio, vel peccati, vel puræ naturæ, cujus status est imperfectus: ergo nulla datur lex obligans ad judicium directum incertum. Antecedens patet ex dictis, & ex S. aug. Aug. refundente omnem errorem, quem homo elevatus post lapsum concipit, in prævium peccatum. Consequentia probatur; quia lex de judicio directo invidens, est lex obligans hominem, vel ut erret materialiter, vel saltem, ut se exponat periculo erroris materialis; ergo est lex obligans hominem ad malum saltem physicum intellectus. Lepidum autem videtur quod, ut homo habeat voluntatem bonam, teneatur habere intellectum malum, ut accidit in doctrinā Neotericorum; hi enim, ut homo honestè operetur, seu ut hominis voluntas per honestatem actus perficiatur, obligant, ut formet judicium directum sæpe in re erroneum, & semper erroris expositum; adeoque ut homo habeat malum intellectum.

Arguo 2. Ex eo quod detur necessitas alius
cujus judicii, ut honestè operemur, non sequitur, quod detur necessitas judicii de honestate: ergo ut honestè operemur, nullum est necessarium judicium invidens directum de honestate. Antecedens probatur; quia vel hæc necessitas judicii directi de honestate rei,

rei, ut honestè operemur, oritur ex perfectione modi intelligendi, & operandi, vel ex imperfectione? Non primum; quia tantum abest, ut tale iudicium de honestate necessarium sit ex perfectione, quin quia omne iudicium de honestate rei invidens est, vel erroneum, vel saltem capax erroris, hinc est, quòd nec in naturā integrā, nec in elevatā, consideratā ante omnem culpam, locum habet, eò quia uterque status longè excedit tam puram naturam, quā naturam lapsam: ergo ratione perfectionis necessarium non est iudicium de honestate, ut honestè operemur. Non ratione imperfectionis; quia ut imperfectio status naturæ puræ, aut lapsæ salvetur, satis est, ut iudicium invidens de honestate sit illis connaturale, non autem necesse est, ut sit necessarium: ergo ratione imperfectionis status naturæ lapsæ non est necessarium iudicium invidens de honestate, ut honestè operemur: ergo si, ut in statu innocentiae honestè operemur, satis se solo est iudicium modale de probabilitate honestatis, immò adeo satis est, ut illud solum necessarium sit, nec in eo statu haberi possit invidens de honestate iudicium; multò magis, ut in naturā lapsā honestè operemur, satis se solo erit iudicium modale de probabilitate honestatis; etsi huic statui ratione suæ imperfectionis conforme sit ipsum iudicium invidens de honestate.

Confirmo; quia status naturæ integræ ad iustitiam originalem elevatæ differt, & excedit statum naturæ lapsæ, non tantum in aliis pluribus, sed etiam in modo intelligendi, & agendi circa incerta; sed excessus ille non est nisi, quòd statum naturæ integræ deceat immunitas ab omni errore, & dedecet omnis error, & omnis erroris capacitas, & ideo in naturā integrā omne iudicium directū invidens repugnabat: ergo suspensio omnis iudicii directi invidentis de honestate est excessus, quo natura integrā in modo opinandi, & operandi circa incerta excedit ipsam naturam lapsam: ergo modus opinandi, & operandi, suspensio omni directo invidenti de honestate iudicio, & concepto solo reflexo de probabilitate honestatis, est modus opinandi, & operandi longè perfectior, quā sit, vel neglecto iudicio reflexo solum invidens directum de honestate iudicium concipere; vel cum iudicio directo invidenti de honestate simul concipere iudicium reflexum evidens de probabilitate honestatis. Si ergo talis modus operandi honestè sub solo reflexo evidenti iudicio de probabilitate honestatis est adeo excedens, perfectus, & necessarius ipsi naturæ integræ, quo jure

Tom. III.

Neoterici hunc modum naturæ lapsæ interdicerent, & nobis legem statuerent vetantem, ne suspendamus iudicium directum, five probabile, five probabilius, five moraliter certum, si honestè operari velimus? Amabo ego Deiparam, Angelos, Beatos, & Adam in innocentiae statu imitari, eorumque intelligendi, & honestè operandi modum potius assequi, quā Neotericos ipsos, & quidem citra horum injuriam.

SECTIO IV.

Tertia ratio ex multiplici, eoque reflexo modo, quo Theologi, & Prudentes directas solent resolvere questiones.

§. I.

Judicium de opinionis communitate, vel autoritate.

SUMMARIUM.

Theologi sæpe hanc solā formā reflexā, communis est opinio, explicant suam mentem, n. 128.

Si satis est solum iudicium reflexum de communitate opinionis, cur non de probabilitate? n. 129.

P. Possévinus numerat sexaginta Summas Antiquorum, n. 130.

Nullus est Theologus, qui aliquando non suspendat iudicium directum de veritate, solo contentus de communitate, ibid.

Vel de autoritate, n. 131.

S. Thom. videtur deobligare à iudicio directo de veritate, n. 132.

Si satis solum reflexum de extrinsecā, multò magis de intrinsecā probabilitate, n. 133.

Sicut rectè respondet, qui dicit ex. gr. D. Thomam hoc docere licitum, suspensio omni iudicio de veritate opinionis D. Thomæ; ita rectè operatur, qui sub eo operatur, hoc suspensio, n. 134. 135.

Modus suspendendi iudicium directum est Prudentum testera, n. 136. & 137.

Exemplo iudicium illustro; nam Testes, qui obligantur jurare, an hoc audierint, non ideo jurant verum id, quod audierunt, n. 138.

Plurima ex famosioribus TT. congesti N. loca disp. 22. quibus ad oculum ostendi citatis eorum verbis, quantum in suo modo loquendi, & resolvendi quaestiones directas, familiare illis sit, tam in materiā speculativā, quā practicā, appellare unice ad iudicium reflexum. Modò in presenti sectione demonstrare contendo, quā feliciter Theologi Deipare, Angelorum, Beatorum, & Adam vestigia presserint; non quidem trahendo

Bb eorum

corum loca, ut feci, sed adducendo, multiplices reflexos probandi, & resolvendi modos.

N. 128. Locus Topicus, & quidem prudentibus, & T.T. satis notus est: sæpe mentem suam non nisi reflexè exponere per opinionis communis, vel auctoritatem, suspensio sapius omni iudicio directo; frequenter enim has phrasas ad manum habent: Communissima, communior, aut communis opinio negat, aut affirmat hoc licere; suspensio prorsus omni iudicio directo de licentia.

N. 129. Quæro modo, an illud iudicium modale de communitate opinionis, ex. gr. affirmantis licere, æquivalet iudicio directo licet, an non æquivalet? Si æquivalet, habeo intentum, quod nullum necessarium sit iudicium directum, sed satis sit solum reflexum, cum hoc æquivalet directo. Si non æquivalet, habeo etiam intentum, quod ut quis honestè operetur, satis sit iudicium reflexum: etenim Theologi passim solo iudicio reflexo de communitate opinionis utentes hoc suadent; per hoc enim quod dicant, opinionem esse communem, & eam non impugnant, iidem Theologi censent licitum sequi eam opinionem communem, sive eam docendo, sive juxta eam operando. Si ergo solum reflexum de communitate opinionis iudicium juxta ferè omnes T.T. ita loquentes, & discurrentes satis est, ut quis eam opinionem doceat, & practicet, cur satis non erit solum reflexum evidens de probabilitate? Nam tam opinio communis potest esse falsa, quam opinio certò probabilis: ergo sicut iudicium solum modale de communitate opinionis affirmantis aliquid licere, eà opinione non impugnata, & suspensio à T.T. omni iudicio directo de ejusdem opinionis communis veritate satis est, ut quis eam licitè sequatur; ita etiam satis erit solum iudicium modale de probabilitate opinionis affirmantis, licere, suspensio omni directo de ejusdem opinionis probabilis veritate. Sanè hoc negari non potest, nisi illud negetur; illud autem negari nequit, nisi Theologorum morem damnemus, qui suspensio omni directo de opinionis veritate iudicio sæpe contenti sunt dicere, ex. gr. Opinio affirmans est communis; & per hoc æquivalenter censent, quod licitum sit eam sequi, & exequi.

N. 130. Urgeo; quia si quis meæ fidei experienda causa levi oculo lustrare velit, vel Summas Antiquorum, quarum tam ingens copia fuit, ut P. Possévinus in sua *Bibliotheca lib. 3. cap. 22.* numeret supra 60. immò M. Tabiena in suæ *Summa Proemio* scribit innumeros penè, & diffusos, & inter se discordes extitisse suo

tempore, (nempe circa annum 1500.) in materia morali libros, ut refert Bordonus *cap. 6. n. 43. & 47.* ubi offendit opinionem de licito usu fuisse antiquissimam: vel Moderniorum, quorum non est minor copia, & quod magis est, fortè non minor est doctrina: sive prætermittis Summis revolvere relit Antiquorum, & Recentiorum T.T. volumina, vix aliquem, aut purum Summistam, aut simul Theologum, (plurimum enim Summistæ famigerati Theologi fuerunt) qui vel sæpe, vel aliquando contentus non fuerit suspendere directum iudicium de veritate, aut licentia opinionis communis, & ea communi opinione non impugnata, unice dicere, ex. gr. quod opinio affirmans tale actum licere sit communis: ergo solum iudicium modale de communitate opinionis, suspensio omni directo de ejus veritate, aut falsitate, satis est, ut licitè eam sequamur, juxta modum, & morem discurrendi ferè omnium T.T. cur non etiam satis erit solum modale certum de probabilitate, suspensio omni directo de veritate, aut falsitate opinionis?

Alter locus Topicus peritque T.T. & N. Prudentibus obviis est solum iudicium reflexum de opinionis auctoritate, omisso directo de ejusdem veritate. Passim enim creditus Lector in omni, sive puro Summistâ, sive simul Theologo offendit hunc loquendi modum. Opinio D. Thom. vel D. Bonavent. vel Scoti, vel horum, aut illorum, aut ferè omnium T.T. est, quod talis ex. gr. contractus, vel actio liceat, suspensio sæpe omni directo de veritate opinionis à D. Thom. aut à T.T. citatis assertæ iudicio. Ecco hic modus loquendi Theologis obviis, alienando unice, quod talis opinio sit S. Thom. aut S. Bonav. aut aliorum, est purè reflexus; & juxta eosdem T.T. satis est, ut quis licitè doceat, & sequatur id, quod ex. gr. opinio D. Thom. asserit ut licitum: ergo si solum reflexum de auctoritate opinionis iudicium, juxta ferè omnes Theologos, satis est, (vix enim ullus est, qui aliquando non utatur eodem loquendi, nempe dicendi hanc opinionem ex. gr. esse D. Thom. & suspendendi iudicium proprium de falsitate, aut veritate opinionis à D. Thom. assertæ) cur non satis erit solum reflexum certum de probabilitate, suspensio directo de veritate opinionis assertæ certò probabilis?

Confirmo 1. quia, ut dixi *disp. 12. n. 125. N. S. Thomas* dicere videtur, quod ut licitè operer, satis sit, ut sciam opinionem putari à veram à viris probis, & doctis: ergo juxta S. D. nullum necessarium est iudicium directum

rectum de veritate opinionis, & honestate operis, sed satis reflexum de certâ probabilitate licentiæ, fundatâ in autoritate sapientum hoc asserentium.

N. Confirmo 2. quia asserens opinionem
133. esse Divi Thom. non ideo asserit esse veram, ut certum est; & tamen asserens illam esse D. Thom. & eam non impugnans, tacite insinuat licitum esse ob tanti Doctoris autoritatem eam sequi: ergo etiam asserens opinionem esse certò probabilem, eamque saltem non impugnans, esto eam non asserat veram, tacite insinuat licitum esse juxta eam operari: ergo sicut solum reflexum de probabilitate extrinsecâ, seu de autoritate judicium, suspensio omni directo de veritate, satis juxta ferè omnes est, ut quis licitè operetur; longè magis satis erit solum reflexum certum de intrinsecâ probabilitate, suspensio omni directo de veritate, præsertim cum probabilitas extrinseca tandem fundetur in intrinsecâ.

N. Confirmo 3. exemplo virorum maxime
134. prudentum. Nemo negabit interrogatum, an liceat statim post mortale omittere contritionem, aut confessionem, prudentissimè responsurum, dicendo unice: *S. Thomas asserit licitè omitti*; suspendendo omne directum de veritate opinionis Divi Thom. judicium: ergo nemo negabit, quòd prudenter quoque operabitur, qui suspensio omni directo de veritate dictæ opinionis judicio, & ductus hoc solo reflexo judicio, *S. Thomas dicit, quòd non datur obligatio confitendi statim*, omittat tunc confessionem: ut enim interrogatus optimè responderet per solum judicium reflexum, dicendo unice, quid dicat S. Thom. & non asserendo tamquam verum, quòd S. Thomas dicit; ita operans optimè operatur per solum judicium reflexum, quòd S. Thomas doceat peccatorem non obligari statim ad contritionem, aut confessionem; & non judicando directè, quòd non obligetur.

N. Quòd autem interrogatus scitè respon-
135. deat appellando unice ad judicium reflexum, quo refert, quid S. Thomas, aut alii DD. classici dicant, suspensio omni prorsus judicio directo de veritate opinionis recitata, & ab aliis asserta, patet. Tum quia sic nulli errori exponitur: tum quia tali loquendi modo ferè omnes T. T. aliquando saltem utuntur: tum quia nulla datur lex ferendi judicium illud directum: tum quia omnes prudentiores, ne errent in rebus familiaribus, quotidie ita procedunt; vix enim aliquid, si incertum sit, directè asserunt, sed unice dicunt se hoc audisse; vel homines suo judicio fide dignos, hoc dixisse: immò si

Tom. III.

directè asserunt, quòd judicant alios prudenter dixisse, fidem illico amittunt: & qui in Aulis, vel inter otiosos versantur, ubi totum negotium est, quid novi ferat Africa, si prudentes audiri velint, ad summum dicent, se à viris prudentibus hoc audisse; nil directè affirmando, aut negando de veritate, aut falsitate rei audite.

Si ergo hic modus loquendi, nempe sus-
pendendi judicium directum de veritate rei
136. lectæ, vel audite, & unice appellandi ad reflexum, seu referendi, quid alii dicunt, habetur merito tamquam tessera virorum eximie prudentum; cur non etiam ille modus resolvendi, & respondendi, asserendo unice, quid classici DD. censent, suspensio omni prorsus judicio de veritate rei ab illis asserta, non habeatur tamquam prudentissimus? Rursus si Doctor interrogatus, aut consultus scitè responderet, referendo unice, quid DD. classici licitum asserunt; optimè quoque, & licitè idiota operabitur nixus unice eorum Doctorum dicto, tuentium tale opus licere, suspensio omni prorsus judicio de licentiâ: etenim petenti ab idiota, cur statim post mortale confessus non sit, potest idiota dupliciter respondere; & quidem utroque modo prudenter: vel dicendo, Ego non statim confessus sum, quia hoc licet; & tunc habet judicium directum de licentiâ differendi ulterius confessionem: vel dicendo, Ego non statim confessus sum, quia S. Thom. judicat hoc esse licitum, aut quia Theologus à me consultus dixit, quòd S. Thom. judicet hoc esse licitum; tunc autem habet solum reflexum de dicto S. Thom. aut Theologi à se consulti judicium, à quo dirigitur ad licitam confessionis dilationem.

Equidem nemo unquam in animum in-
ducet meum, quòd non loquatur longè pru-
137. dentiùs ille, qui unice refert, quid alii fide digni dicunt, suspensio omni prorsus judicio directo de veritate alieni dicti, quàm qui veritati ab aliis dictæ assentitur directè. Ratio est patens: tum quia unice referens, quid alii fide digni censent, suspensio prorsus omni judicio directo de veritate rei ab aliis assertæ, nulli se periculo errandi materialiter exponit: econtra directè assentiens, quoties assentitur, toties exponitur periculo erroris materialis: tum quia si referens alienum vi-ri fide digni dictum tenetur ei directè assentiri, eo ipso sequitur, quòd dum illud audit, obligatus fuerit ei directè assentiri; sed nemo hoc dicit; ergo nec illud.

Confirmo 4. exemplo Judicum; hi N.
enim sæpe vocant testes de auditu, cosque
138. jurare compellunt: rogo autem, an com-
pellant

Bb ij

pellant

pellant jurare tantum, quod audierint; an etiam, ut judicent verum esse id, quod audierunt? Hoc secundum dici non potest, nam obligant testes ad perjurium; ergo primum: ergo sicut testis referens, & jurans, quod audierit, non assentitur rei audite, quin illi non assentiendo, prudentissime se gerit, quamvis illud ipsum a viris fide dignis audierit: ita Theologi prudentissime se gerunt, dum unice referunt, quid classici DD. dicant, etsi eidem rei a dictis DD. asserta licite, sæpe directe non assentiantur. Si ergo Theologi suspendendo illud judicium directum, & referendo unice quid classici DD. licitum dicunt, habentur ut eximie prudentes; ita quoque operans, ut talis habendus erit, si suspensio omni judicio directo de rei licentia, ponat illud opus sub hoc solo reflexo, S. Thom. & classici DD. hoc dicunt licitum. Ecce in hoc casu operans non assentitur directe rei ut in se licita, nam de hoc nil directe judicat; sed unice assentitur, quod S. Thomas eam rem dicat esse in se licitam; & sub solo judicio de excellenti Divi Thom. sapientia procedit ad eam rem ponendam: ergo si Theologi, si viri prudentes, si viri Judices considerentur, luce clarius erit, satis esse solum modale de intrinseca probabilitate judicium, ut quis operetur; sicut Theologis satis est judicium modale de communitate opinionis non impugnata, aut quod aliqua opinio sit à D. Thom. aliisque classicis DD. asserta; seu, quod idem est, satis illis est judicium de extrinseca probabilitate opinionis ab ipsidem T. T. non rejectæ, ut quis honeste opinetur, & operetur.

§. II.

Judicium de securitate opinionis, de merito libri edendi, nec non alij obvijs Theologis reflexi modi.

SUMMARIUM.

Si satis reflexum de securitate opinionis judicium, suspensio de veritate, satis quoque reflexum de probabilitate, n. 139. 140. 141.
Judicium de securitate minus accedit ad judicium de veritate, quam judicium de probabilitate; si ergo illud satis, & hoc, n. 142.
Securitas, & veritas a diversis extremis, non in a probabilitas, & veritas, ib. & 143. 144.
Questio nostra de suspensione judicij directi, & sufficientia solius reflexi, habet locum in omni sententia, siue Tutoriarum, siue Probabilioristarum, siue Probabilistarum: ostendo, n. 145.
Si satis reflexum de intioritate, aut probabili-

ritate, satis quoque de minori probabilitate, n. 146. 147.

Censores librorum plerumque extollunt probabilitatem, soliditatem, eruditionem, superius judicio de veritate, n. 148.

Ex solo judicio reflexo procedunt ad libri edendi necessitatem, aut licentiam, n. 149.

Arguere ex congruentia est familiare SS. PP. & Theologis, n. 152.

Sicut in omni scientia dantur plura problematica, & in illis sola probabilitas, non veritas defenditur; ita in Theologia, n. 153.

Non modicam lucem à nobis dicta haurire possunt, si sequentia considerentur, & qualiter viri prudentes in illis se gerant.

Primo, quia nullus ne quidem ex Adversarijs dubitat, quod solum reflexum de opinionis securitate, siue maiori, ut Tutorie, siue minori, aut æquali, ut alij, judicium satis prorsus sit ad honeste operandum, etsi suspendatur directum de rei veritate judicium: ergo etiam satis erit solum modale de objectiva probabilitate veritatis judicium, suspensio omni directo de rei veritate. Consequentia nititur antecedenti. Antecedens explicatur. Dubito ex. gr. an pictura die festo liceat, & ponderatis rationibus suspendo omne judicium de licentia, & de non licentia, & unice appello ad judicium de objectiva securitate opinionis negantis licere. Ecce in hoc casu nullum formo judicium directum de objectiva veritate opinionis negantis licere; non enim opinio quia tutor, aut tuta, ideo est verior, aut vera; nec veritas à securitate, nec securitas à veritate mutuò sumuntur, ut toties diximus, & dicunt ipsimet Adversarij; ergo etsi formo judicium de securitate opinionis negantis licere picturam die festo, nullum tamen formo judicium de veritate ejusdem opinionis negantis licere; ergo certum prorsus est, velint, nolint Probabilioristæ obligantes ad directum de veritate opinionis judicium, nisi subimet contradicant, quod ut sine peccato operemur, nullum sit necessarium judicium directum de veritate; nam in casu allato satis est judicium de objectiva securitate opinionis negantis licere, suspensio omni directo de ejus objectiva veritate, ut quis non pingendo non peccet.

Modò ulterius procedo, & evicto hoc ipso N. so, quod non sit necessarium judicium directum de objectiva veritate opinionis, ut quis eam sine culpa sequatur, quod ipsum p. Thom. P. D. Thyrsus, Palanc. & P. Muiet. in Palanc. præfenti negant, cum tamen alibi affirmant, P. Alon. 2400.

adeoque sibi contradicunt; nemo enim eorum negat, quod ut quis sine culpâ, aut honestè operetur, satis sit iudicium de maiori saltem objectivâ securitate opinionis. Progredior ad probandum, quod si satis est iudicium de objectivâ securitate, (quæcumque tandem ea sit, quod in præsentî perinde est) satis quoque erit solum de objectivâ probabilitate (quæcumque ea sit) iudicium.

N. 141. Ita enim arguo 1. Iudicium de securitate non est iudicium de objectivâ veritate, & tamen satis est, ut quis eam opinionem licitè sequatur: ergo etiam iudicium de objectivâ probabilitate, etiam non sit iudicium de veritate, satis erit, ut quis eam opinionem certò probabilem sine culpâ sequatur. Præstolor disparitatem.

N. 142. Arguo 2. Iudicium de securitate opinionis nullatenus accedit ad iudicium de veritate opinionis, & tamen satis est; ergo multò magis iudicium de probabilitate opinionis, quia aliquid accedit ad iudicium de veritate opinionis, satis erit. Consequentia probatur: tum quia probabilitas etiam non sit veritas, est tamen verosimilitudo; securitas autem nullatenus est verosimilitudo: tum quia securitas, & veritas à diversis prorsus extremis sumuntur; non ita verosimilitudo, & veritas: etenim securitas opinionis sumitur à distantia peccati etiam materialis; veritas autem à conformitate iudicii cum re, ut est in se; ita ut res ita sit in mente, ac est in se; & ita in se, ac est in mente: ergo securitas opinionis, & veritas opinionis longissimè distant. Contra verosimilitudo opinionis, & veritas opinionis sumuntur ab extremis non ita diffitis; nam verosimilitudo sumitur ab apparentiâ veri, quam habent motiva opinionis cum opinione ut est in re.

N. 143. Quis autem negaturus erit, quod simile vero, & verum magis accedant ad idem, quam non simile vero, & verum? Sed probabilitas est similitudo veri, securitas est distantia à culpâ: ergo probabilitas opinionis magis accedit ad verum, quam securitas opinionis. Sed ex conclusis, ut quis sine culpâ, & honestè operetur, satis per omnes est objectiva securitas opinionis, seu solum modale de objectivâ opinionis securitate iudiciû, (quæcumque sit hæc securitas, sive equalis, sive maior, sive minor, quod modò non curo) sine omni iudicio directo de objectivâ veritate ejusdem securæ opinionis; ergo multò magis ad sine culpâ, aut honestè operandû satis se solo erit modale de objectivâ opinionis probabilitate (quæcumque hæc sit) iudicium, sublato prorsus omni directo de objectivâ

Tom. III.

ejusdem opinionis probabilis veritate iudicio.

Fateor hoc argumentum tantam mihi N. vim inferre, ut eam evadi non posse iudicem, nisi dicatur, quod ut quis honestè operetur, non satis sit solum modale de objectivâ opinionis securitate iudicium, sed præterea requiri iudicium de veritate objectivâ ejusdem securæ opinionis. At hoc ipsum jure merito alibi negatur ab Adversariis contententibus licitum sequi tutiorem minùs probabilem; in quo casu, juxta eisdem, implicat tum physicè, tum moraliter iudicium directum de veritate, quatenus intellectus assentiri nequit minùs probabili: ergo institutum à me argumentum demonstrat planè veritatem nostrâ, & falsitatem alienæ sententiæ; nempe quod non sit semper necessarium iudicium directum de veritate; & quod, si satis se solo est reflexum de objectivâ securitate, longè magis satis erit solum reflexum de objectivâ probabilitate.

Memini, quod loquendo de securitate, N. & probabilitate, paulò antè dixi, *quæcumque ille sint*. Etenim suprà adverti, quod hæc quaestio, an satis se solo sit iudicium de objectivâ probabilitate, suspensio omni directo de objectivâ veritate, locum habere possit, cum discrimine tamen, in omni sententiâ, sive negante licitum sequi minùs tutam probabiliorem, ut Tutorista; sive affirmante licitum sequi minùs tutam, dummodo sit probabilior, ut Probabiliorista; immò est, sit minùs probabilis, ut Probabilista. Si quis enim Tutorista sit, quæri potest, an satis se solo sit iudicium modale de objectivâ tutoritate opinionis, omisso omni directo de objectivâ veritate illius. Siquis Probabiliorista sit, quæri potest, an satis se solo sit iudicium modale de objectivâ probabilitate opinionis, suspensio omni directo de objectivâ veritate illius. Siquis Probabilista sit, quæri potest, an satis se solo sit iudicium modale certum de objectivâ, etiam minori probabilitate opinionis, suspensio omni prorsus iudicio directo de objectivâ veritate illius. Quare totum discrimen in recedendo à nostrâ assertione aliud esse nequit, quam in diverso modali iudicio, nullum autem in suspensione iudicii directi. Si enim Probabiliorista sis, unice negare poteris satis esse reflexum de objectivâ minori probabilitate iudicium, sed necessarium esse reflexum de objectivâ maiori probabilitate; non autem affirmare teneberis requiri directum subjective probabilius. Si Tutorista sis, unice negare poteris satis esse reflexum de objectivâ maiori probabilitate; sed necessarium esse reflexum de maiori objectivâ securitate iudicium; non

Bb iij autem

autem affirmare teneberis requiri directum de objectivâ veritate opinionis tutoris.

N. 146. Hinc ego, ut in materiâ satis arduâ, quia prorsus reflexâ, & à plerisque suppositâ, non agitâ, & à paucis Probabilioristis hodie discussâ, negatâ tamen; ut, inquam, pedetentim procederem, conatus sum ostendere hanc quæstionem de necessitate iudicii directi de objectivâ veritate opinionis, quam quis sequitur, locum habere posse in omni sententiâ, sive Tutoristarum, sive Probabilioristarum, sive Probabilistarum. Rursus conatus sum probare, in nullâ sententiâ requiri iudicium directum de veritate objectivâ opinionis; sed satis esse, si Tutorista sis, iudicium modale de maiori objectivâ securitate: si Certitudinista sis, satis esse modale de objectivâ morali certitudine opinionis: si Probabiliorista sis, satis esse modale de objectivâ probabilioritate opinionis: ergo, si Probabilista sis, satis quoque erit solum modale certum de objectivâ, etsi minori, probabilitate veritatis iudicium, suspensum omni directo subiectivè probabili de objectivâ veritate ejusdem opinionis minùs, certò tamen probabilis.

N. 147. Omnia siquidem, quæ dedi, argumenta, contendunt nullam dari necessitatem iudicii directi, sive subiectivè probabilis, sive probabilioris, sive moraliter certi de veritate: & omnia, quæ in nos armare possunt Adversarii, siquid probant, unice probant, ut patebit, non esse licitum sequi minùs probabilem, quod non est præsentis, sed *antece-*
dentis Tractatus: non autem probant, ut in præsentem probandum esset, necessitatem iudicii directi de objectivâ veritate; & insufficienciam solius reflexi de objectivâ minori probabilitate veritatis: etenim absolute assero, quod vel in omni sententiâ, sive tuente, sive negante licitum usum minùs tutæ minùs probabilis, requiratur semper directum de veritate iudicium; vel si in sententiâ Tutoristarum, aut Probabilioristarum, nullatenus requiritur, ut probavi, directum de veritate objectivâ opinionis iudicium, sed satis se solo est reflexum vel de maiori objectivâ securitate, ut Tutorista; vel de morali certitudine objectivâ, ut Certitudinista; vel de maiori objectivâ probabilitate, ut Probabiliorista; satis Probabilista, & mihi erit solum reflexum de certâ, etsi minori, objectivâ probabilitate veritatis iudicium, suspensum omni directo subiectivè probabili de objectivâ veritate opinionis, ut quis sine culpâ, & honestè opinetur, & operetur.

N. 148. Considerandi ad rem nostram veniunt librorum Censores, qui utique regulariter

ut prudentes, & eximie docti habentur, qualiter in aliorum libris censurandis se gerant. Sanè sapientissimè pro opposita opinione militant, immò eam absoluto iudicio iudicant veram; adhuc tamen librum à se censurandum approbant. Quid igitur approbant? Non veritatem; nam plerique libri censurandi opiniones possunt intra se falsas iudicare: ergo probabilitatem: ergo totum censurandi negotium est in ferendo iudicio modali de certa probabilitate opinionum; & commendare Authoris ingenium, acumen, eruditionem, claritatem, soliditatem, & similia; concludendo nil contra fidem, & bonos mores, nil contra charitatem, bonum privatum, aut publicum eo in libro contineri. Ecce hæc, & similia Censorum elogia, (quibus Modernorum libri, & quidem manu tam plenâ abundant, ut aliquando medietatem censurandi libri excedant, quod an sapienter, & ritè fiat, viderint alij: saepe enim hæc studiosè quæsitæ sunt) hæc, inquam, elogia ut plurimum nil dicunt de veritate libri, præcipuè, si ejus opiniones sint inter DD. incertæ: ergo Censores ut plurimum nullum ferunt directum de veritate iudicium, sed unice formant reflexum eadens supra ingenium, rationes, auctoritates, quibus libri Author suas conclusiones munuit: hæc autem omnia sunt probabilis objectiva. Ex hoc autem ita ego pro me arguo.

Censores, qui regulariter ut doctiores, & N. prudentiores audiri solent, suspendunt in approbatione librorum (exterius saltem) directum de objectivâ propositionum censurandarum veritate iudicium, contenti unice ferre iudicium de objectivâ doctrinæ, & opinionum probabilitate, & per hoc, quod opinio, aut doctrina libro censurando inserta reputetur ab illis probabilis, iudicant licitum, immò sæpe necessarium, ut liber publicæ luci exponatur: ergo iudicium de veritate objectivâ necessarium non est, ut libri impressio iudicetur licita, & honesta. Si ergo Censores approbant, & prælo dignum iudicant librum, qui non nisi opiniones continet, quin directum de aliquâ earum opinionum objectivâ veritate iudicium ferant; qualiter, ut quis honestè operetur, necessarium in omni singulari opinione erit iudicium directum de honestate operationis?

Confirmo 1. Ut Censores dicere possint N. librum nil habere contra fidem, & bonos mores, (quorum nomine veniunt virtutes, quæ bono publico, aut privato invigilant) satis illis est, ut opiniones libro insertæ censentur esse certò probabiles, nec necesse est, ut iudicium de earum veritate pronuntient: ergo

ergo ut in Animâ nihil sit contra fidem, & bonos mores, satis est, ut conscientia iudicet tantum, quod sit certò probabilis veritas opinionum, & honestas actionum.

N. 151. Confirmo 2. Censoribus satis est, ut determinatum, & directum ferant iudicium de hoc tantum, quod liber nec fidem, nec bonos mores offendat; de libri autem veritate nullum tenentur saltem exterius in ipsâ censurâ directum ferre iudicium, si materia sit inter Catholicos incerta; numquam enim dicunt librum stare contra veritatem, quoties opinionum veritas est probabilis: ergo Censores ad nullum directum de veritate, aut falsitate objectivâ iudicium in censurâ ferendâ obligantur, nec ad eisdem pertinet definire, num opiniones sint veræ, aut falsæ, dummodo sint certò probabiles: ergo si Censores, seu librorum Iudices ad nullum directum de veritate doctrinâ libro insertæ, iudicium tenentur, ut censeant librum typis dignum, ejusque impressionem laudabilem, & honestam; cur in aliis minoris momenti operationibus tenebitur quilibet ad directum de honestate, aut veritate objectivâ iudicium, quin satis sit reflexum de objectivâ probabilitate ejusdem objectivæ honestatis, & veritatis?

N. 152. Similiter ponderandus mihi est prudentissimus Theologorum modus, quoties investigantur congruentiæ alicujus facti, aut factibilis. Fervet tota *Tertia pars* Divi Tho. similibus congruentiis, ex. gr. cur Verbum potius, quam alia Persona carnem humanam sumpserit, & cur tali tempore, & non alio: cur naturam humanam præ Angelica Deus redemerit: cur Christus D. non plura, nec pauciora Sacramenta instituerit; cur in hac præ illâ materiâ. Fervent ubique hæc dubia; quibus solvendis non nisi congruentiis T. T. & S. S. P. P. utantur, quin illis directè assentiantur; cum congruentiæ ex se debiles sint, & vix alicujus efficaciam; sed reflexæ. Explico. Queritur, cur Christus D. anno trigésimo tertio mortuus; cur Eucharistiam potius sub panis specie, quam sub aliâ materiâ instituerit. Ubi nota me non querere, an Eucharistia sub panis specie instituta sit; hoc enim est de fide: sed hæc fide Catholicâ suppositâ, quæro, cur potius sub specie panis, quam sub aliâ materiâ instituta? Huic autem quæstioni non nisi congruentiis satisficit: quæ cum ex se modici valoris sint, vix merentur assensum directum; atque adeo ad certum reflexum, de potioritate congruentiarum, iudicium appellandum, dicendo: Quia certum est potiores dari congruentias, ut Eucharistia potius sub panis

specie, quam sub aliâ materiâ institueretur: ergo qui res determinat per certum de objectivâ probabilitate, & congruitate, veritatis, aut honestatis iudicium, omisso directo incerto de veritate congruentiarum, & opinionis objectivâ probabilitate, imitatur prudentem T. T. & S. S. Patrum arguendi, & resolvendi modum.

Demum considero quot, & quanta in N. 153. omni scientiâ problematicè defenduntur; in quibus licet utraque pars contradictionis defendatur directè, attamen ideo utraque defenditur, quia utraque supponitur probabilis: & hinc est, quod qui problemata defendunt, apponunt ut plurimum iudicium reflexum, ex. gr. Probabile est terram esse eminentiorem aquâ: Probabile est aquam esse eminentiorem terrâ: Probabile est Cælum esse fluidum: Probabile est non esse fluidum. Ecce in his omnibus, quod defenditur, non est veritas, sed probabilitas veritatis utriusque contradictorii: ergo cum in Moralibus plura quoque sint problematica, in his quoque locum habet hic discurrendi modus; non per veritatem, sed per probabilitatem veritatis: ergo etiam modus operandi consequenter ad illud reflexum de probabilitate veritatis practicæ iudicium, locum habere poterit. Quod verò in Moralibus plura sint problematica, nemo inficiabitur, nisi ille, cui omnia moralia sunt moraliter certa. Quis autem erit, cui hoc credi possit? Sanè, ut toties dixi, primæ notæ Doctores sæpe utramque vocant, sive æquè, sive non æquè probabilem; ergo utraque contradictoria potest ab illis defendi ut probabilis.

SECTIO V.

Quarta ratio ex paritatibus insolubilibus.

§. I.

Paritas Confessarij: & Paritas obedientis.

SUMMARIUM.

Confessarius ex solâ probabilitate opinionis penitentis sæpe dirigitur ad honestam absolutionem, n. 154. 155. 156.

Hæc paritas probat licitum operari sub solo iudicio de minori probabilitate, suspensò omni de veritate, n. 157.

Immo cum directo de falsitate opinionis penitentis, n. 158.

Urgeo paritatem, n. 159. 160. 161.

Paritas obedientis idem evincit, n. 162.

Et quidem satis esse solum reflexum de minori probabilitate, etsi unitum cum iudicio directo de falsitate opinionis superioris, n. 163.

Omni

Omni seculo floruit iste respondendi modus, non jejuno, quia ex. gr. S. Thomas hoc dicit licitum, & tunc prescindo a veritate, n. 164. 165. Fagnanus negat licitum Confessario sequi opinionem penitentis. Impugno, n. 166.

N.
154.

Prima paritas est Confessarii absolventis penitentem, opinioni oppositæ adhaerentem. Ecce in hoc casu Confessarius, vel retinet propriam opinionem, dum absolvit juxta alienam, seu penitentis, & sic non habet judicium directum de veritate opinionis penitentis; immò implicat, ut habeat, nam simul haberet duo judicia contradictoria directa, unum proprium, aliud simile alieno; & tamen Confessarius adhuc absolvit; ergo dirigitur ad absolutionem, non à judicio directo proprio, ut certum est; nam hoc potius opponitur licentiæ absolventi: non à judicio directo simili illi, quod habet penitens, nam eo caret; ergo à solo modalis reflexo de licentiâ absolventi, quoties sibi probabilis est opinio penitentis: vel Confessarius dum absolvit, omittit propriam opinionem, & non assumit opinionem similem opinioni penitentis; tunc autem cum careat omni judicio directo tum proprio, tum simili alieno, regulatur ad licitam absolutionem à solo reflexo de licitâ absolutione, quoties sibi probabilis est opinio penitentis: ex. gr. Probabile mihi est, quod penitens non teneatur restituere; ergo licet eum absolvo: vel Confessarius dum absolvit, deserit propriam opinionem, & assumit aliam conformem judicio penitentis; tunc autem rogo Probabilioristas, quomodo hoc fieri possit, cum opinio penitentis sit Confessario minus probabilis; per eos autem nemo potest assentiri minus probabilis.

N.
155.

Brevius: Confessarius dat absolutionem penitenti sequenti oppositam suæ; sed ad eam absolutionem dandam, nec dirigitur à judicio directo proprio, nam hoc potius dirigit ad non dandam; nec à judicio directo simili ei, quod habet penitens, nam illud non habet, nec habere potest, quia implicat, juxta hos Adversarios, ut Confessarius assentiatur opinioni directe minus probabilis; ergo à solo reflexo de certâ probabilitate opinionis penitentis dirigitur ad dandam absolutionem.

N.

156.
Palanc.
P. Thyrs.
P. Mun.

Hæc paritas est prorsus concludens contra Probabilioristas, contra quos modò certamus; nempe contra P. D. Thyrsam, Palanc. & P. Munies. hi enim omnes docent, quod Confessarius absolvere possit penitentem sequentem opinionem oppositam suæ, si ea sit ipsi Confessario certo pro-

babilis. In hoc enim casu Confessor licet absolvit, & tamen à nullo judicio directo de veritate opinionis penitentis, ex. gr. de non obligatione restituendi, regulatur ad honestam absolutionem. Etenim Confessor, nec à proprio judicio regulatur; hoc enim potius dicit, quod restituendum sit; nec regulatur à judicio simili judicio penitentis, nam illud formare non potest, cum, juxta DD. citatos, nemo possit directe assentiri objecto minus probabilis, sed quod non sit restituendum, est Confessario minus probabilis; ergo tale judicium Confessarius formare non potest: ergo Confessarius ab hoc solo judicio reflexo, *Certum mihi est, quod opinio penitentis de non restitutione sit mihi probabilis*, dirigitur ad absolutionem.

Similiter hæc eadem paritas evidenter N. convincit, non tantum nullam judicii directi necessitatem, quin, quod licitum sit operari sub solo judicio reflexo certo de minori probabilitate; immò sub solo reflexo de minori probabilitate; nam in casu allato Confessarius ad licet absolvendum regulatur, non à judicio reflexo de minori probabilitate opinionis tuentis non esse restituendum, sed à reflexo de minori probabilitate opinionis tuentis non esse restituendum: etenim opinio negans obligationem restitutionis est ipsi Confessario minus probabilis.

Demum hæc paritas probat, non tantum N. esse licitum operari sub solo judicio reflexo de minori probabilitate objectivâ opinionis, immò prorsus omni directo de veritate, quod unice *disp. 21.* statuimus: quin probat, quod unice nobis probandum in præsentia est, esse licitum operari sub judicio reflexo de minori probabilitate veritatis opinionis, conjuncto cum judicio directo de falsitate ejusdem opinionis. Etenim Confessarius absolvere potest penitentem, retento proprio judicio directo de obligatione restitutionis: sed judicium proprium de veritate opinionis tuentis obligationem restitutionis est æquivalenter idem ac judicium de falsitate opinionis negantis obligationem restitutionis: ergo Confessarius absolvere potest penitentem, retento proprio judicio directo de falsitate opinionis negantis obligationem restitutionis. Maior patet; quia Confessarius sepe dimittere non potest propriam opinionem; propria autem opinio est, penitens tenetur restituere; vel si potest, non debet; quæro enim, à quâ lege obligetur ad propriam opinionem dimitrendam? ergo potest absolvere penitentem, retentâ propriâ opinione. Minor etiam constat; nam qui iudicat veram unam partem contradictionis, eo ipso

ipso oppositam judicat falsam: sed Confessorius judicat veram partem affirmantem restituendi obligationem; ergo eo ipso partem negantem judicat falsam: ergo Confessorius absolvit poenitentem sub judicio modali certo de probabilitate veritatis opinionis negantis obligationem restituendi, conjuncto cum judicio proprio de falsitate ejusdem opinionis negantis obligationem restituendi.

N. 159. Plura de hoc ipso dedi *disp. 12.* omnino legenda. Vnum addo, quod si Confessor est recte dispositus ad dandam absolutionem, etsi opinionem poenitentis judicet improbabilem, aut saltem non esse probabilem; omne enim minus probabile, juxta Adversarios, non est probabile illi, cui opposita est probabilior; cur poenitens non erit recte dispositus ad recipiendam absolutionem cum solo judicio certo de probabilitate propriæ opinionis?

N. 160. Hoc idem urgi ad hominem *l. c. n. 222.* & 223. Sanè mirabile est, quod Confessor cum judicio de improbabilitate, aut de non probabilitate opinionis poenitentis possit eum absolvere, non autem cum solo judicio de probabilitate opinionis poenitentis. Immo *ibid. n. 228.* & 247. quasi, sub quo judicio Confessor absolvat: non sub judicio de veritate opinionis poenitentis, quia eam judicat falsam, aut saltem sibi non probabilem: non sub judicio de probabilitate opinionis poenitentis; tum quia judicium de probabilitate, juxta Adversarios, non est satis; tum quia judicium illud de probabilitate, cum sit judicium de minori probabilitate, est juxta principium Adversariorum dicentium, minus probabile idem esse, ac non probabile ei, cui oppositum est probabilius; judicium, inquam, illud de probabilitate opinionis poenitentis erit judicium de non probabilitate ejusdem opinionis poenitentis. *Lege l. cc. necnon quæ dedi disp. 11. n. 11.* & *disp. 12. a n. 274. ad 280.*

N. 161. Hoc unum præterire nolo pro infra dicendis, ubi iterum examinabimus an cum judicio de probabilitate unito judicio directo de falsitate opinionis, quam sequor, liceat operari. Sanè longè plus est judicare opinionem aliquam non esse probabilem, quam esse falsam. Si autem, juxta Contrarios, Confessor licet absolvit sub judicio de minori probabilitate veritatis opinionis poenitentis, (quod per eosdem idem est, ac judicium de non probabilitate veritatis opinionis poenitentis) multo magis licebit, juxta nos, absolvere sub judicio de certâ probabilitate veritatis opinionis poenitentis, unito

ipsi judicio directo de ejus falsitate.

Secunda paritas est obedientis, qui parit N. Superiori præcipienti oppositum ejus, quod 162. obediens opinatur. Ecce in hoc casu, vel Subditus, dum obedit, retinet propriam opinionem, & sic non habet judicium directum de veritate opinionis Superioris; imò implicat ut habeat; nam simul haberet duo judicia directa ad invicem contradicentia: vel non retinet propriam opinionem, sed assumit opinionem similem opinioni Superioris, hoc autem implicat; cum enim opinio Superioris sit Subdito minus probabilis, non potest eam assumere: vel Subditus omittit tum propriam opinionem, tum opinionem similem ei, quam habet Superior; tunc autem Subditus à solo judicio certo reflexo de minori probabilitate opinionis Superioris dirigitur ad obediendum: ergo Subditus tunc sub solo judicio reflexo honestè operatur: ergo, ut quis honestè operetur, nullum necessarium est judicium directum de veritate opinionis, aut honestate actionis.

Hæc etiam paritas tria demonstrat in paritate antecedenti jam notata. Primum, N. 163. quod, ut quis honestè operetur, nullum necessarium sit judicium directum de veritate opinionis, & honestate actionis; sed satis sit reflexum de probabilitate veritatis opinionis, & honestatis actionis. Patet; quia obediens à nullo judicio directo dirigitur: non à proprio; hoc enim potius impedit obedientiam: non à simili alieno; nam cum simile alieno sit Subdito minus probabile, non potest illud assumere. Secundum, quod, ut quis honestè operetur, satis sit reflexum de minori probabilitate objectivâ judicium. Patet; quia cum Subditus à nullo judicio directo dirigatur ad obediendum, sed à solo reflexo de probabilitate objectivâ opinionis Superioris, hæc autem opinio Superioris sit eidem Subdito minus probabilis objectivè, consequenter Subditus à solo judicio reflexo, & quidem de minori objectivâ probabilitate opinionis Superioris dirigitur ad obediendum. Tertium, quod ad honestè operandum ita satis sit reflexum de minori objectivâ probabilitate judicium, ut etsi uniatur judicio directo de falsitate ejusdem opinionis minus probabilis, adhuc satis sit. Patet; tum quia nulla datur lex vetans Subdito retinere judicium proprium directum de propriæ opinionis veritate, adeoque de falsitate opinionis Superioris, ad hoc ut obediat: tum quia hoc ipsum suadet perpetua cujusque obedientis experientia, qui sæpe suspendere nequit judi-

judicium proprium sibi probabilius, aut moraliter certum: tum quia, si Subditus propriam opinionem dimittere tenetur, maxime quia opinio Superioris sit eidem subdito magis probabilis; sed hoc est certò falsum: ergo Subditus obedit Superiori, etsi Superioris opinionem judicet falsam: ergo non tantum licet operari sub solo iudicio reflexo de minori probabilitate objectivâ, dimisso omni directo proprio, aut alieno; quin licet, retento iudicio directo proprio de falsitate opinionis judicatæ minus probabilis, unito iudicio reflexo de objectivâ minori probabilitate ejusdem opinionis, licet, inquam, honeste operari.

N. 164. Confirmo: quia omni sæculo floruit tum obedientia, tum iste respondendi modus. Querenti enim ex. gr. cur non jejunas, ecce non jejunans respondere potest, vel directe, *Quia non teneor*; vel reflexè, *Quia Superior dicit, me non teneri*: in quo casu mixtus authoritati Superioris non jejunans dirigitur ad non jejuniū.

N. 165. Idem accidit legenti classicum Authorem: ex. gr. Lego in S. Thomâ me non teneri fateri circumstantias purè aggravantes: si roger, cur non confitear; dicere possum, vel quia iudico non esse confitendas, & tunc fero iudicium directum: vel quia S. Thom. dicit non esse confitendas; an autem hoc verum sit, præscindo; quo casu à solo iudicio certo de authoritate S. Thomæ, suspensio omni directo de veritate opinionis S. Thomæ, dirigo ad honestam omissionem, & silentium: ergo modus operandi ex solo iudicio evidenti de practica, sive intrinsecâ, sive extrinsecâ probabilitate veritatis opinionis omni sæculo floruit.

N. 166. Scio, quod Fagnanus relatus, & rejectus à Bordonò in eversione Fundamentorum n. 103. neget, quod Confessarius opinionem poenitentis sequi possit. Sed contra 1. quia alij saltem Probabilioristæ ut P. D. Thyrsus, Palanco, P. Muniel. & alii hoc passim affirmant; ergo ab his saltem solvendum. Contra 2. quia hoc absque ullo fundamento contra ferè omnium T.T. mentem negatur: ergo nostra paritas est adeo ex authoritate extrinsecâ, certò probabilis, imò moraliter certa, ut Fagnani responsio sit extrinsecè improbabilis. Contra 3. quia quæro à Fagn. quid faciendū erit Scotistæ, si Thomistæ confiteatur? Sanè si Confessor, & poenitens in eadem opinione esse debent, nec Thomista Scotista, nec Scotista Thomista confiteri poterit: velle enim, ut poenitens sequatur Confessarii opinionem, est velle, quod sæpe est impossibile, cum opinio Confessarii docto poenitenti

si sapius sit minus probabilis. Ecce ad quas angustias reducitur quicumque negat nostram doctrinam; nostra enim argumenta adeo invicta sunt, ut aliter declinari nequeant, nisi negatis communissimis T.T. sententiis, & nisi sternatur via ad practicam Sacramentorum impossibilitatem. Vide quæ dixi, & respondi ad solutiones petitis ex Confessario disp. 12. sect. 4.

§. II.

Paritas Theologorum Presidentum, nec non eorum eximie prudentum, & sapientum.

SUMMARIUM.

Presidentes alienis opinionibus ex solo iudicio reflexo de eorum probabilitate dicuntur ad laudabilem earum defensionem, n. 167.

Defensio objectivæ probabilitatis alienæ quædam premiatur, n. 168. 169.

Hæc praxis probat satis esse iudicium de minori objectivâ probabilitate, n. 170.

Et quidem unitum iudicio directo de falsitate ejus opinionis minus probabilis, n. 171.

Discrimen prudentium a non ita prudentibus esse solet in suspensione iudicii directi, n. 172.

Discrimen intellectus Angelici, & humani in statu nature integra, aut patriæ ab intellectu humano in statu viæ est, quod in eo statu illi non possunt ferre iudicium directum de incertâ; hi possunt, at non tenentur, n. 173. 174. 175.

Character contradiſtinguens in viâ prudenti à minus prudentibus, qui? n. 176.

Mirabilis Dei Providentia, quod fecerit possibilem alteri statui perfectionem, quæ alijs est identificata, aut necessaria, n. 177. 178.

179.

Inductio, ibid.

Eo ipso quod Deus nos incitat, ut semper dicamus verum, sequitur satis esse evidens de probabilitate iudicium, n. 180.

Tertia paritas est familiaris famosis N. in Universitatibus praxis, ubi cernere quotidie est, & audire insigniores Theologos oppositis propriæ doctrinæ, Cathedris, & conclusionibus præsidentes. Sæpe enim accidit, ut qui Cathedra Durandi, aut Ochami, aut Scoti, aut D. Thomæ præsentem intra se judicent falsam, aut minus probabilem eam ipsam opinionem Doctoris, cui præfident. Ecce in hoc casu, quo præfident in oppositam abijt opinionem, vel retinet iudicium de veritate propriæ opinionis; & sic caret tunc iudicio de veritate opinionis, quam defendit; immò repugnat, ut dum retinet

judicium directum de veritate propriae opinionis, concipiat simul judicium directum de veritate alienae sibi oppositae; haberet enim simul duo judicia directa inter se contradicentia, quod implicat: vel dum defendit oppositam opinionem, non retinet propriam, quin, hac omissa, concipit illam, quam tunc defendit, & eam directe judicat veram; & hoc non, cum enim opinio, quam tunc defendit, sit sibi minus probabilis, nequit, juxta principium Adversariorum, assentiri ei opinioni, ut vera: vel dum defendit oppositam opinionem, omittit tum judicium directum de veritate propriae opinionis, tum judicium directum de veritate oppositae opinionis, quam tunc defendit, ita ut à solo judicio reflexo de objectiva minori probabilitate veritatis opinionis, quam tunc defendit, ducatur ad illam tuendam? & sic habeo intentum, quod laudabile, & honestum sit, ex sola objectiva probabilitate, etsi minori, veritatis opinionis procedere ad honestam ejusdem opinionis defensionem, & praesidentiam.

N. 168. Confirmo 1. Nemo Catholicorum, earumque celebriorum Universitatum adeo ignorans est, ut non sciat aliquas opiniones, ex gr. Ochami, aut Durandi, aut aliorum Antiquorum T. T. haberi passim ut falsas, aut saltem, ut minus probabiles: & tamen illae ipsae opiniones à dictarum Cathedralium Praesidentibus laudabiliter quotidie defenduntur; isdemque Cathedralicis copiosa stipendia liberali manu erogantur. In hoc casu, qui adeo obvius est, Cathedralicus dictis Cathedralis praesidens judicat saepe directe aliquas opiniones esse antiquatas, ita ut nequeat isdem opinionibus directum de veritate assentum praebere, sed ad summum reflexum de objectiva probabilitate, & quidem minori; & tamen dictus Praesidens, eaque Cathedra laudabiliter, & honeste praetenditur, & magno in honore habetur, & copioso aere donatur. Rogo modò dicatur mihi, quid sit, quod in honore habetur; quid, quod aere donatur? Loquor autem de doctrina ex gr. Durandi, non quatenus est uniformis, sed quatenus est aliis Cathedralis difformis. Non veritas directa; haec enim aliquibus, quas Praesidens ex mente Durandi defendit, opinionibus negatur; ergo objectiva probabilitas, & quidem minor: ergo suspendere directum de veritate judicium, & ad solum reflexum de minori objectiva probabilitate judicium appellare, est res sapientibus digna, aere, & honore commendabilis.

N. 169. Confirmo 2. Accidit saepe, ut Thomista

praesidere debeat Scotistae; aut e contra Scotista Thomistae. In hoc casu adeo familiari, Thomista judicare nequit judicio directo veram esse opinionem Scoti, quam discipulus, cui Thomista praesidet, defendit; nam, juxta Adversariorum effatum, intellectus nequit directe assentiri opinioni sibi minus probabili: sed Thomista judicio interno opinionem Scoti, quam discipulus, cui praesidet, defendit, judicat esse sibi minus probabilem: ergo Thomista non potest ei, cui praesidet, opinioni, assentiri directe, nec potest eam judicare veram; ergo ad summum judicat esse probabilem, etsi minus: ergo Thomista sub solo judicio reflexo de objectiva etsi minori probabilitate opinionis Scoti, quam defendit discipulus, cui praesidet, laudabiliter se gerit, & laudabiliter sibi imperat honestam ejus opinionis praesidentiam. Vide quae infra dicam.

Confirmo 3. Si non esset honestum, susp. N. penlo omni judicio directo de veritate opinionis, procedere ex solo judicio reflexo de objectiva, etsi minori, opinionis probabilitate ad praesidendum alicui opinioni; illicitum esset Thomistae praesidere discipulo Scotistae; & vice versa illicitum Scotistae praesidere discipulo Thomistae; hoc dici nequit, salva celebriorum Universitatum praxi: ergo honestum est sub solo reflexo judicio de objectiva, etsi minori, probabilitate veritatis opinionis procedere ad praesidendum opinioni oppositae propriae. Maior patet. Minorem celebrat experientia. Consequentia est legitima.

In hoc argumento ab Universitatibus earumque honestissima praxi derivato, tria, 171. §. antec. memorata iterum recurrunt. Primum, quod ut quis laudabiliter, & sapienter se gerat, nullum directum de veritate opinionis, quam quis tuctur, judicium sit necessarium, sed satis sit reflexum de certa probabilitate veritatis opinionis judicium. Secundum, quod satis sit reflexum de objectiva probabilitate, non tantum maiori, sed equali, immò minori. Tertium, quod ita satis sit reflexum de objectiva, certa tamen, etsi minori probabilitate judicium, ut etsi uniatur, tum judicio reflexo de maiori objectiva probabilitate veritatis opinionis oppositae, tum judicio directo de veritate opinionis oppositae; seu, quod idem est, ut etsi uniatur judicio, tum reflexo de maiori probabilitate falsitatis opinionis, quam defendit, tum directo de falsitate opinionis, quam defendit, adhuc satis sit ad laudem, & praemium.

N. Quarta paritas est perpetua sapientiorum, 172. & prae-

& prudentiorum praxis: hi enim five audiant, five audiantur, in more habent suspendere in rebus hinc inde valde probabilibus directum de veritate iudicium: & ne longius digrediar, hoc discriminis prudentes inter & imprudentes intercedere solet; quod prudentes in rebus hinc inde valde probabilibus, vel rem testantur à se auditam, vel à se lectam, vel à gravioribus TT. asseritam, ut probabiliorum, aut ut veram; imò sibi ipsis probabiliorum pronuntiant; quæ omnia sunt iudicia reflexa, suspensio omni prorsus directo de veritate opinionis iudicio. At imprudentes, puerorū more, in rebus hinc inde valde controversis, rei audite, aut lecte, directe incontinententer assentiuntur: ergo testera hominum vulgus, à non vulgo contradistinguens est, quod vulgus hominum facillime directum ferat iudicium, & ideo erroribus materialibus plerumque suam mentem occupat, & coinquinat: at homines sapientes, & prudentes, ne quidem in sibi probabilioribus directum forunt de veritate iudicium; imò suspensio omni iudicio directo, ne intellectum inficiant, soli evidenti de objectivā probabilitate, aut probabilioritate iudicio reflexo nituntur, & huic tantum assensum dant, & sub hoc tantum ad honestas volitiones procedunt.

N. Confirmit: Character contradistinguens intellectum Angelicum ab humano; & intellectum Beatorum ab intellectu Viatorū; & intellectum Deiparæ ab intellectu aliorum virorum quantumcumque prudentium, est, quod Angeli (loquor semper de materia hinc inde probabili) five in statu viæ, five in statu patriæ, suspensio omni prorsus iudicio directo de veritate rei hinc inde probabilis, solo iudicio reflexo de probabilitate veritatis contenti esse debuerint; etenim cum omne directum potuerit esse materialiter falsum, ei nullatenus, servato immunitatis ab omni errore privilegio, assentiri potuerint; hoc enim naturæ Angelicæ perfectionem, tam in statu viæ ante peccatum, quam in statu patriæ, dedecet: econtra homines quantumcumque perfecti, & prudentes possint, servatā suæ conditionis naturali perfectione, assentiri directe rei incertæ, & concipere iudicium materialiter falsum absque ullā indecentiā status naturalis sibi debiti.

N. Idem dico de intellectu Beatorum comparato cum intellectu Viatorum; quod Beatorum intellectui repugnet ad statum beatificum quilibet error etiam materialis; non ita statui hominum viatorum repugnet error materialis; hæc enim imperfectio non dedecet, sed connaturalis est humanæ menti in

statu viæ; & in purā naturā consideratæ.

Idem assero de intellectu Deiparæ in statu viæ comparato cum intellectu cuiusque Viatoris eximie prudentis, & sapientis; quod intellectum Deiparæ in statu viæ dedecet, immò repugnavit quilibet error materialis, etiam prudentissimo ex motivo conceptus; & ideo Deiparam immunitate ab omni materiali errore donatam testamur: non ita repugnat, nec contra conditionem cuiusvis intellectus humani eximie sapientis, & prudentis est, concipere ex motivo valde prudenti iudicium directum materialiter falsum; quamvis hoc suspendere longè melius sit.

Ergo si character contradistinguens intellectum Angelorum, & Beatorum, & Deiparæ ab omni intellectu viatorum eximie sapientum, & prudentum, est impossibilitas omnis erroris materialis, evidenter sequitur, proportionem servatā, quod character intellectum hominum sapientum, & prudentum à minus prudentibus, & sapientibus contradistinguens, erit, quod licet utique in hoc conformes sint, quod possint ex motivo valde prudenti assentiri directo objecto probabili, aut probabiliori, aut probabilissimo, aut moraliter certo, ita ut quamvis materialiter errent, adhuc audiri, & celebrari possint ut valde prudentes, & sapientes; attamen in hoc difformes sunt, quod viri eximie prudentiores, ne materialiter, etiam prudenter errent, suspendant omnem prorsus iudicium directum de veritate objecti quantumcumque probabilis, mixti soli reflexo de objectivā morali certitudine, aut probabilitate veritatis iudicio; econtra homines non ita eximie sapientes, & prudentes, directe ut plurimum assentiuntur veritati moraliter certæ, aut probabiliori, aut probabili: ergo character contradistinguens sapientiores, prudentiores, & perfectiores à minus sapientibus, & prudentibus, & perfectis, in solā suspensione directi de veritate incertæ iudicii, cæteris paribus, consistit.

Urgeo ponderatione mihi semper mirabili, & quæ ad summam Divinæ providentiæ commendationem, animum contemplationi assuetum suaviter evehit; nempe, quod ea ipsa prerogativa, quæ uni enti, aut statui connaturalis, necessaria, debita, imò identificata est; alteri autem enti, aut statui, utpote minus perfecto, nec identificata, nec debita, nec necessaria, nec connaturalis est; possit, inquam, illa ipsa prerogativa huic enti, aut statui minus perfecto esse libera, & voluntaria.

Explico considerando ex. gr. errandi, aut

aut peccandi impossibilitatem; vel immunitatem: Sanctitas, quæ Divinitati est physicè connaturalis, necessaria, immò identificata; non ita ulli creaturæ; nulli enim creaturæ sanctitas est connaturalis, necessaria, aut identificata; talis prærogativa est, ut suavis Dei providentia fecerit illam suis creaturis rationalibus liberam; adeo ut eadem sanctitas, quæ supra statum creaturæ debitum est, sit tamen ipsi creaturæ contingens, voluntaria, & libera. Similiter immunitas ab omni errore, & culpâ, quæ est prærogativa Deo identificata, & statui Beatorum debita, non ita debita est imperfecto hominum Viatorum statui; adhuc tamen ea prærogativa talis est, ut quamvis imperfecto Viatorum statui non sit necessaria, sit tamen huic statui contingens, voluntaria, & libera; adeo ut tam Deus, quam creatura non possit peccare; Deus impotentiâ antecedenti ad suam voluntatem, creatura impotentiâ consequenti ad suam: tam Deus, quam Viator non possit errare; Beatus impotentiâ antecedenti omnem liberum sui arbitrij usum; Viator impotentiâ consequenti ad liberum sui arbitrij usum.

N. 179. In quo sanè Divina suæ Sapientiæ, Potentiæ, & Liberalitatis attributa Deus animabus contemplationi deditis non modicum laudis, & amoris motivum suggerit. Quid enim laude, & amore dignius, quam quod Deus creaturis ex se imperfectis illud fecerit liberum, quod sibi esse necessarium; & quod statui minus perfecto contingens, & voluntarium statuerit illud ipsum, quod alteri statui longè perfectiori est connaturale, aut debitum? Ut exinde creaturæ emularentur charismata meliora, & in se ipsis eam Dei, aut perfectiorum creaturarum perfectionem exprimerent, ad quam interiori lumine promoventur; nec ulla illis legitima causa superesset, suæ conditionis perfectionem in iudicium vocandi: etenim etsi ea sanctitas, aut sanctitatis gradus, eaque ab omni culpâ, & errore immunitas, aut immunitatis gradus sit creaturæ, aut ejus statui non debita, immò supra ejus conditionem, & statum sit; attamen illi illud ipsum erat liberum, contingens, & voluntarium: culpa igitur creaturæ, sui que arbitrij est, non Creatoris, aut status, quod eâ perfectione sibi liberâ carere voluerit.

N. 180. Hæc ponderatione posita, urgeo argumentum: Dici non potest, quod dum Deus nos excutit ad æmulandam maiorem sui, aut alterius personæ, vel status perfectionem, provocet nos ad impossibilia: sed Deus nos provocat ad æmulandam immunitatem à culpâ,

Tom. III.

& errore etiam materiali: ergo immunitas à culpâ, & errore, quamvis materiali, non est nobis impossibilis. Maiorem ostendit ipsum lumen naturale. Minorem authenticat supernaturale Divinæ Scripturæ lumen, in quâ nobis præcipitur, ut veritatem inquiramus, ut mentis tenebras, & noctem excutiamus, ut ignorantiam saltem voluntariam, & multò magis errorem abigamus. Consequentia tenet. Modò subsumo: Sed nullus alius nostro imperfecto statui suppetit modus æmulandi perfectam ab omni etiam materiali errore immunitatem, quàm si in incertis, etsi probabilioribus, probabilissimis, immò moraliter certis, suspendamus omne de re incertæ iudicium; omne enim moraliter certum; probabilissimum; aut probabilius est semper in re, & logicè incertum: ergo talis suspensio non tantum est nobis possibilis, quin est nobis à Deo inspirata, & iuncta, tamquam honestissima; immò est unicus modus citra miraculum nostro imperfecto statui connaturalis, quo perfectam ab omni etiam materiali errore immunitatem assequi possimus. Hoc enim modo per liberam omnis iudicii directi de re, etsi moraliter certi, aut probabilissimi; aut probabilioris suspensionem, omne erroris periculum vitamus; & per liberam ab omni errore immunitatem æmulamur necessariam Deo, aut statui beatifico, aut Angelico immunitatem: & per iudicium evidens reflexum supra objectivam probabilitatem, sive æqualem, sive maiorem, sive minorem; aut supra objectivam certitudinem moralem veritatis, ut in re est; nobis incertæ, imitatur *prout possumus* evidentiam, aut certitudinem ipsius iudicii directi de veritate, quod fortè Angeli, aut Beati, vel saltem Deus ipse circa libera contingentia, alique incerta concipiunt.

§. III.

Pavitas Fidei, nec non iudicii reflexi de non probabilitate honestatis, aut de probabilitate inhonestatis, ne operemur.

S U M M A R I U M.

Ut teneamur credere fide Divinâ, satis evidentia credibilitatis, non autem necessaria evidentia veritatis rei credende, n. 180. 181.

Sicut, ut imperem altum fidei honestum satis evidentia credibilitatis rei credende, non verò necessaria evidentia veritatis ejusdem rei, ita, ut imperem altum honestum, satis evidentia probabilitatis honestatis, non verò necessaria evidentia veritatis honestatis, n. 184.

Cc

Disa

Dicta paritas ad quem finem trahatur, n. 185.
Obligatio credendi, & honeste operandi pari passu procedunt, n. 186. 187.

Sicut iudicium reflexum de non probabilitate honestatis satis, ne operer honeste, ita solum reflexum de eius probabilitate satis, ut operer honeste, n. 188. 189.

Et si plus requiratur, ut quis honeste, quam ut inhoneste operetur, non ideo necessarium iudicium directum de honestate, n. 190. 191.

Præcipuum argumentum Adversariorum, quod quis simul, & semel operabitur honeste, & inhoneste, ob duplex iudicium reflexum, unum de honestatis, aliud de inhonestatis probabilitate, non me tangit peculiariter, n. 192.

193.
Urgeo hoc contra Adversarios, n. 194. 195. 196.

Nullitas argumenti, quia ex similitudine probabilitatis honestatis, & inhonestatis infert similitudinem actuum, n. 198. 199.

Et si simul coexistant duo iudicia reflexa evidentiæ, unum de probabilitate honestatis, aliud de probabilitate inhonestatis, voluntas operabitur tantum honeste, si se determinet ad sequendum illud, vel tantum inhoneste, si se determinet operari juxta aliud, n. 199.

Cur non peccet simul, & peccet, qui habet duas apprehensiones, unam suavisimam boni, aliam mali? n. 200. 201.

Cur, ut quis peccet, satis sit, ut operetur sub solo iudicio de non probabilitate honestatis, aut de probabilitate non honestatis, suspensio omni directo de non honestate; ut autem non peccet, non satis sit solum reflexum de probabilitate honestatis iudicium, suspensio omni directo de honestate, n. 202.

N. 181. **Q**uinta paritas sumitur ex Fide. Etenim, ut disp. 9. fult ostendi, ad hoc ut possimus, immo ut teneamur credere, atque adeo ut honestissime credamus, non est necesse, ut veritas supernaturalis credenda sit nobis evidenter vera, sed satis ut sit evidenter credibilis, ut productis Authoribus manifestat P. Pollenter propo. 4. cap. 4. ergo ut licite, & honestissime operemur, necessaria non est evidentiæ honestatis, sed satis ut honestas sit evidenter credibilis, seu probabilis.

N. 182. Confirmo 1. Evidentiæ credibilitatis mysterij satis est, ut honeste credere possimus: ergo evidentiæ probabilitatis honestatis satis etiam erit, ut honeste operemur.

N. 183. Confirmo 2. quia sicut quoties assensus directus verus est objectum præceptum, satis est, ut ille assensus directus sit credibilis verus, ad hoc ut cum assensum directum honeste imperem, ut constat in actibus fidei

præceptis; per hoc enim, quod mihi sit evidenter credibilis ex. gr. Christum Deum venisse, teneor imperare assensum directum supernaturalem, quo credam illud fidei mysterium. Ita à pari, quoties actus honestus est objectum præceptum, satis erit, ut actus ille sit credibilis honestus, ad hoc ut cum actum directe imperem. Si autem evidentiæ de maiori honestatis objectivæ probabilitate satis est, ut teneam eum actum elicere; eo ipso sequitur, quod evidentiæ de æquali, vel minori honestatis objectivæ actus probabilitate satis quoque erit, ut cum actum non quidem teneam, sed saltem possum honeste elicere.

Confirmo 3. Assensus directus fidei super omnia non exigit, ut ejus objectum materiale credendum, vel ut motivum, seu revelatio, ob quam ipsum objectum materiale revelatum creditur super omnia, sit evidenter vera, sed satis est, ut sint evidenter credibilia, adeo ut sola evidentiæ reflexa credibilitatis mysterij credendi, aut revelacionis satis sit, ut actum fidei super omnia circa veritatem obicuram imperare possim: ergo à pari, ut actus voluntatis sit honestus, non exigit, ut ejus objectum sit evidenter honestum, sed satis est, ut sit evidenter probabilis, aut probabiliter honestum: ergo ut honeste operer, nullum est necessarium iudicium directum de objectivæ actus, & objecti honestate, sed satis est evidens reflexum de probabilitate, aut probabilitate honestatis objectivæ actus, & objecti.

Scio, quod qui hanc paritatem superficialiter penetraturus est, facile eam alio dixerit, tamque in me retorquere tentabit dicendo, quod sicut, ut teneam credere directe, satis est evidentiæ reflexa credibilitatis mysterij, adeo ut quoties hæc datur, teneam directe credere illud; ita quoties datur evidentiæ reflexa de probabilitate honestatis, & veritatis, tenebor quoque iudicium directum de eâ veritate imperare. Rursus sicut nemo potest in materia fidei credere id, quod est reflexe minus credibile, immo tenetur illud non credere; ita à pari nemo poterit assentiri directe rei minus probabili, immo tenebitur non assentiri.

Verum hæc non nisi ex malâ intelligentiâ procedunt: etenim non traho paritatem in hunc finem, ut ostendam, quando detur obligatio credendi, quando obligatio honeste operandi; huic enim facile occurrerem, dicendo pari passu procedere obligationem credendi, & obligationem operandi; ita ut sicut ad hoc ut teneam honeste credere super omnia, non requiritur evidentiæ præcepti fidei,

fidei; sed satis est, ut illud fidei præceptum sit moraliter certum; est autem quoniam res credibilis ita proponitur, ut ea sola adeo sit evidenter credibilis, ut opposita non sit prudenter, sed tantum imprudenter credibilis; & quoniam obligatio credendi ita proponitur, ut deobligatio non sit probabilis: ita à pari, ut honeste teneatur operari, satis est, ut præceptum honeste operandi ita sit probabile, ut non præceptum non sit probabile. Similiter paritas fidei non trahitur in hunc finem, ut ostendam, quid requiratur, ut honeste credere possim, & quid ut honeste operari possim: etenim huic quoque facile obviare possem distinguendo res inter Catholicos incertas à rebus Catholicos inter, & Hereticos controversis, sive in materia fidei, sive morum, ut alias docui.

N. 187. Quare in hunc tantum finem trahitur paritas fidei, quod sicut, ut assensus fidei sit honestus, satis est evidentia probabilitatis de veritate revelata, si ea inter Catholicos sit controversa; si verò ea sit controversa Catholicos inter & Hereticos, necesse est, ut detur evidentia tantæ probabilitatis de re revelata, ut non sit probabile non esse revelatam; atque adeo veritas per assensum directum credenda non est necesse, ut sit evidens, sed satis, ut evidens sit credibilitas veritatis credendæ per assensum fidei directum; ita à pari, ut honeste operer, satis erit sola evidentia probabilitatis, aut probabilitatis objectivæ de honestate actus, & objecti.

N. 188. Sexta paritas est ex non probabilitate, ex qua ita arguo: Ne honeste operer, satis est iudicium reflexum de non probabilitate honestatis actus, & objecti; ergo ut honeste operer, satis est iudicium reflexum de probabilitate honestatis actus, & objecti. Antecedens est certum; qui enim reflexe iudicat non esse probabile, quod obiectum, & actus sit honestus, etsi suspendat omne iudicium directum de non honestate objecti, & actus, non potest honeste operari: ergo ne quis honeste operetur, satis est iudicium reflexum de non probabilitate honestatis actus, & objecti.

N. 189. Prima consequentia probatur, tum quia danda est disparitas, cur solum iudicium reflexum de non probabilitate honestatis actus, & objecti satis sit, ne honeste operer, immò ut operer inhoneste, suspensio omni iudicio de non honestate actus, & objecti; satis autem non sit solum iudicium reflexum de probabilitate honestatis actus, & objecti, suspensio omni directo de honestate actus, & objecti, ut honeste operer, aut ne sal-

Tom. III.

tem operer inhoneste: tum quia ideo non honeste, immò inhoneste operaretur, qui operaretur sub solo iudicio de non probabilitate honestatis actus, & objecti, non quia operaretur sine iudicio directo de honestate actus, & objecti, sed quia operaretur sine iudicio reflexo de probabilitate honestatis actus, & objecti; immò operaretur sub solo iudicio reflexo de non probabilitate honestatis actus, & objecti: ergo si, ut quis non honeste operetur, satis est solum iudicium reflexum de non probabilitate honestatis actus, & objecti, divisum à iudicio directo de non honestate actus, & objecti; sequitur etiam, quod ut quis honeste operetur, satis quoque erit solum iudicium reflexum de probabilitate honestatis actus, & objecti, divisum ab omni iudicio directo de honestate actus, & objecti.

Dices: Ideo, ne quis honeste operetur, N. satis esse solum iudicium reflexum de non 190. probabilitate honestatis objecti, & actus, divisum ab omni directo de non honestate objecti, & actus, quia minus requiritur ad hoc, ne quis operetur honeste; plus autem ad hoc ut honeste operetur; & ideo præter iudicium reflexum de objectivâ probabilitate honestatis, requiritur iudicium directum de honestate.

Sed contra; quia ex hoc, quod plus re- N. quiratur, ut quis honeste, quam ut quis non 191. honeste operetur, non sequitur quod requiratur iudicium directum de honestate, ita ut satis non sit reflexum de probabilitate honestatis; e contra satis sit solum reflexum de non probabilitate honestatis divisum à directo de non honestate, ne quis honeste operetur; adhuc enim dato, quod satis sit solum reflexum, vel de non probabilitate honestatis, ne quis honeste operetur; vel de probabilitate honestatis, ut quis honeste operetur, suspensio omni directo, vel de non honestate, vel de honestate; adhuc, inquam, hoc dato salvatur, quod plus requiratur, ut quis honeste, quam ut quis non honeste operetur: nam ut quis honeste operetur, requiritur, tum actualis gratiæ influxus; tum quod obiectum materiale, & motivum formale sint certo probabiliter honesta, aut non verita: at ne quis honeste operetur, satis est, ut obiectum, & actus non sint certo probabiliter honesta, nec necesse est, ut sint certo probabiliter inhonesti; immò satis est carentia non tantum iudicii directi de non honestate objecti, sed sola carentia iudicii reflexi de non probabilitate honestatis objecti: e contra, ut quis honeste operetur, requiritur necessario, vel iudicium directum sub-

Cc ij jectivè

jectivè probabile de honestate, vel reflexum de certâ objectivâ probabilitate honestatis: ergo si, ne quis honestè operetur, satis est suspensio utriusque iudicii, tum directi de non honestate, tum reflexi de non probabilitate honestatis; immo satis est solum reflexum, etsi probabile, & non certum de non probabilitate objectivâ honestatis; satis vice versâ quoque erit, ut quis honestè operetur, vel solum iudicium directum subjectivè probabile, aut probabilius de honestate; vel solum reflexum certum de objectivâ honestatis probabilitate, five maiori, five æquali, five minori.

N. Hoc argumentum, præter paritatem, tum
192. Confessarij, tum obedientis allatam §. 1. si rite ponderetur, diluit præcipuum contra nos argumentum infra trahendum: etenim dicunt Adversarij, quod si ad honestè operandum satis est iudicium reflexum de probabilitate honestatis, sequitur, quod quis simul, & semel operabitur honestè, & non honestè: honestè, quatenus habet iudicium reflexum de probabilitate honestatis; non honestè, quatenus cum hoc iudicio reflexo de probabilitate honestatis itat aliud reflexum de probabilitate non honestatis.

N. Verùm hoc me non tangit peculiariter,
193. quin tangit Adversarios docentes, tum quod licitum sit Confessarij absolvere poenitentem sequentem opinionem oppositam suâ; tum quod, ne quis operetur honestè, satis sit non tantum iudicium reflexum de non probabilitate honestatis; quin satis sit iudicium reflexum de probabilitate non honestatis. Quo posito, ita arguo: Cum iudicio reflexo de probabilitate non honestatis stare potest aliud reflexum de probabilitate honestatis; ergo simul, & semel operabitur non honestè, & honestè: non honestè, quia operatur sub iudicio reflexo de probabilitate non honestatis; honestè, quia operatur sub iudicio reflexo de probabilitate honestatis coexistens cum reflexo de probabilitate non honestatis: ergo totum argumentum est ab Adversarijs solvendum, & huic quæsito respondendum: An, ne quis operetur honestè, satis sit reflexum de probabilitate non honestatis, etsi unitum reflexo de probabilitate honestatis? An verò requiratur, ut iudicium reflexum de probabilitate non honestatis sit divisum a reflexo de probabilitate honestatis?

N. Si responderint requiri, ne quis honestè
194. operetur, ut iudicium reflexum de probabilitate non honestatis sit divisum a reflexo de probabilitate honestatis: respondebo ego quoque, quod, ut quis honestè operetur,

requiratur, ut iudicium reflexum de probabilitate honestatis sit divisum a reflexo de probabilitate non honestatis. Si autem dixerint, ne quis honestè operetur, non requiri, ut iudicium reflexum de probabilitate non honestatis sit divisum a reflexo de probabilitate honestatis; opponam incontinentem eandem consequentiam, nempe quod operans operabitur tunc inhonestè simul, & honestè: inhonestè, quia sub iudicio reflexo de probabilitate non honestatis; honestè, quia sub iudicio reflexo de probabilitate honestatis. Si enim Adversarij contra me dicunt quod si ad honestè operandum satis est reflexum de honestatis probabilitate iudicium divisum a directo; sequitur, quod eum illud iudicium reflexum de probabilitate honestatis stare possit cum alio reflexo de probabilitate non honestatis, sequitur, inquit, quod operans operabitur simul honestè, & inhonestè; dicam ego quoque, quod si ad operandum inhonestè satis est iudicium reflexum de probabilitate non honestatis, divisum a directo de non honestatis; operans operabitur tunc inhonestè simul, & honestè, quia cum iudicio reflexo de probabilitate non honestatis itare potest reflexum de probabilitate honestatis.

Quod si dixerint 1. quod ne quis operetur honestè, requiratur, ut operans operetur sub solo reflexo iudicio de probabilitate non honestatis, divisum ab alio reflexo de probabilitate honestatis: dicam idem, quod, ut quis honestè operetur, requiratur, ut operetur sub solo iudicio reflexo de probabilitate honestatis, divisum ab alio reflexo de probabilitate non honestatis.

Quod si dixerint 2. quod etsi simul coexistant ea duo iudicia reflexa de probabilitate non honestatis, & de probabilitate honestatis; attamen actus inhonestus ponatur sub eo iudicio de probabilitate non honestatis, ita ut aliud reflexum de probabilitate honestatis non se habeat nisi mortuo modo: dicam idem ego, quod etsi simul coexistant ea duo iudicia reflexa de probabilitate honestatis, & de probabilitate non honestatis, illud tantum dirigit actum honestum; non autem hoc, quod quasi mortuo modo se habet.

Quod si dixerint 3. bonum ex integrâ N. causâ, malum ex singulis defectibus, & ideo 195. operari inhonestè, qui operatur sub utroque iudicio reflexo de probabilitate honestatis, & de probabilitate inhonestatis, non autem operari honestè, qui sub illo utroque iudicio reflexo operatur; contra est; quia axiomâ non est ad rem; non enim argumentum, quod retorquamus, probat, quod operans sub

sub iudicio reflexo de probabilitate honestatis, operabitur tantum honeste, sed honeste simul, & inhoneste: honeste, quia sub iudicio reflexo de probabilitate honestatis; inhoneste, quia cum eo ita aliud reflexum de probabilitate non honestatis. At hoc idem ego contendo, quod si satis est iudicium reflexum de probabilitate non honestatis, cum hoc ipsum itare possit cum alio iudicio reflexo de probabilitate honestatis, operans operabitur simul inhoneste, & honeste.

N. 198. Demum, ut argumenti infirmitatem, & inanitatem ostendam, dico nullum omnino esse, quia ex similitudine utriusque iudicii reflexi de probabilitate honestatis, & de probabilitate inhonestatis, infert possibilem similitudinem actus honesti, & inhonesti, quod implicat: etsi enim solum iudicium reflexum de probabilitate non honestatis, aut de non probabilitate honestatis, satis sit, ut quis honeste operetur. Similiter etsi utrumque iudicium reflexum simul coexistens de probabilitate inhonestatis, & de probabilitate honestatis satis sit, ut quis divisim, vel tantum honeste, vel tantum inhoneste operetur, prout se determinabit ad sequendum, vel hoc, vel illud iudicium reflexum ex simul coexistentibus; attamen utrumque iudicium reflexum simul non est satis, ut quis simul honeste, & inhoneste operetur. Ut patet in voluntate duplici opposita cogitatione munita; una suadente bonum, altera malum: etsi enim quaelibet ex illis, quamvis simul coexistant, satis sit ad dirigendum actum bonum, & malum, attamen satis non sunt, ut dirigant ad simultaneam actus boni, & actus mali coexistentiam; sed ad id tantum inter actum bonum, & malum dirigatur, prout voluntas voluerit.

N. 199. Ut ergo apprehensio suavis mali coexistens inspirationi suadenti bonum non facit, ut quis simul peccet, & non peccet, sed vel tantum peccat, si voluntas bene inspirata sequitur apprehensionem suavis mali; vel tantum non peccet, si voluntas allecta ab apprehensione suadente actum malum, sequatur apprehensionem suadentem actum bonum: ita in casu nostro, etsi in intellectu simul coexistat utrumque iudicium reflexum, unum de probabilitate honestatis, aliud de probabilitate non honestatis; non fit, quod quis poterit simul honeste, & non honeste operari, & simul unire actum honestum, & inhonestum; sed divisim, vel tantum honeste operabitur, si voluntas determinet sequi, & operari iuxta iudicium reflexum de pro-

babilitate honestatis, quamvis ei coexistat aliud reflexum de probabilitate non honestatis; vel tantum inhoneste operabitur, si voluntas determinet sequi iudicium de probabilitate non honestatis, etsi ei coexistat aliud reflexum de probabilitate honestatis.

Confirmo: Plus inter se opponuntur apprehensiones, una suadens malum, alia bonum, quam haec duo iudicia reflexa, Probabile est actum A, esse honestum; Probabile est actum A, non esse honestum; nam haec duo iudicia sunt ambo affirmativa de modo; etsi unum sit affirmativum, aliud negativum de dicto: contra illa duae apprehensiones sunt prorsus inter se oppositae; una enim allicit ad malum, alia ad bonum; ergo si cum toto hoc non sequitur, quod voluntas munita duplici illa apprehensione inclinante ad oppositum, vel quod possit simul unire actum bonum, & malum, ita ut simul coexistant, non minus, quam illa duae apprehensiones coexistere possunt; vel quod voluntas sequens ductum apprehensionis suadentis actum bonum, male operetur, quia praehabet simul apprehensionem suadentem actum malum: ita in casu nostro non sequitur, quod voluntas duplici iudicio reflexo munita, uno de probabilitate honestatis, alio de probabilitate non honestatis, vel quod simul ponere poterit actum honestum, & actum inhonestum, ita ut simul coexistant, non minus, quam illa duo iudicia reflexa simul coexistere possunt; vel quod voluntas sequens ductum iudicii reflexi distantis probabilitatem honestatis, male operatur sit, quia simul habet in mente aliud iudicium reflexum de probabilitate non honestatis.

Sicut ergo in casu allato voluntas praehabens duplicem apprehensionem suadentem extrema inter se opposita non habet potentiam simultatis actuum oppositorum, seu potentiam coniungendi simul actum bonum cum malo; sed unice habet similitudinem potentiae ad ponendum divisim ab actu malo actum bonum, & divisim ab actu bono actum malum. Rursus sicut voluntas praehabens duplicem apprehensionem suadentem extrema inter se opposita, si sequatur apprehensionem suadentem bonum, bene tantum operatur, non autem simul male, quamvis simul adsit apprehensio suadens malum, quia hanc minime sequitur, immo ei resistit: ita in casu nostro, voluntas praehabens ea duo iudicia reflexa; unum de probabilitate honestatis, aliud de probabilitate non honestatis, non habet potentiam simultatis actuum, seu potentiam simul coniungendi actum honestum cum inhonesto; sed unice habet si-

multatam potentiae ad ponendum actum honestum divisim ab inhonesto; vel actum inhonestum divisim ab honesto. Rursus voluntas præhabens duplex illud iudicium reflexum, unum de probabilitate honestatis, aliud de probabilitate non honestatis, si sequatur iudicium reflexum dictans, certò probabile esse, quòd actus ponendus sit honestus, operabitur tantum honestè, non autè honestè simul, & inhonestè, quamvis simul adsit aliud iudicium reflexum dictans, certò probabile esse, quòd actus non sit honestus; quia voluntas hoc iudicium reflexum minimè sequitur, immò illud tunc contemnit.

N.
202.

Hinc patet tum infirmitas præcipui argu-

menti, cui Adversarij insistant, de quo latius infra; tum firmitas nostræ doctrinæ. Si enim posito solo iudicio reflexo, vel de non probabilitate honestatis, vel de probabilitate non honestatis, suspensio omni directo de falsitate opinionis assentientis talem rem licere, aut de veritate opinionis negantis eadem licere; eo ipso non licet talem actum ponere, nec talem rem eligere: cur posito solo iudicio reflexo de probabilitate licetig, suspensio omni directo, tum de veritate opinionis affirmantis licere, tum de falsitate opinionis negantis licere, non licebit tunc operari? Expecto disparitatem.

DISPUTATIO XXIV.

Reliquæ robustissimæ pro eodem nostro intento rationes.

SECTIO I.

Prima, & secunda ratio à priori.

§. I.

Quidquid est in iudicio directo subjectivè probabili, est longe eminentius in reflexo evidenti de objectivà probabilitate.

SUMMARIUM.

Quia quidquid inest iudicio directo, longè perfectius inest reflexo, n. 1. 2.

Nam reflexo nulla inest incertitudo; directo, etsi probabiliori, inest incertitudo de veritate speculativà, n. 3. 4.

Rursus reflexo inest certitudo, immò evidentia de veritate speculativà sui objecti, nempe de probabilitate, n. 4. 5.

Iudicium reflexum nec mediatè, nec immediatè potest esse falsum, directum potest esse immediatè falsum, ibid.

Intellectus directè assentientis minùs probabili, cur non assentiat magis falso, sed tantum vero? n. 6.

Falsum, quòd omne minùs probabile sit magis falsum, & minùs verum in re, ibid.

Si repugnat, ut intellectus assentiat directè rei minùs probabili, multo magis, ut teneatur assentiri, seu exercere iudicium incertum, quando potest soli certo assentiri, n. 8.

Si datur obligatio, datur potius sequendi solum reflexum, quam directum, n. 9.

Cur? n. 10.

Ex eo quòd T. T. unanimiter dicant præquiri iudicium saltem moraliter certum de verita-

te speculativà, infero necessarium potius reflexum, quam directum, n. 11.

Iudicio directo, etsi moraliter certo subjectivè, ad summum inest certitudo moralis prudentiæ, quæ satis ut peccatum formale excludat, non vero speculativà, ibid.

Si nullum iudicium falsum est verè prudens, ut volunt contrarij, nullum directum, ut probabilius, erit regula, n. 12.

Si directum satis, multo magis reflexum, quæ certò cognosco ea motiva gravia, aut graviora, quibus nititur directum, n. 13.

UAMVIS Lector non obliviosus eorum, quæ diximus, plura à priori fundamenta pro nostra sententià, de solius iudicii reflexi evidentis de certà probabilitate veritatis, & honestatis sufficienti, ut honestè operemur, hunc in locum congerere possit; attamen quia, ut dixi, nostra sententià supponitur potius quam tractatur, & à paucis Neotericis in dubium vocata, fuit ab iisdem mordicus negata, ideo eam à priori rationibus prorsus robustis fundare iterum duximus.

Quapropter ita arguo 1. quia quidquid N. 1. habetur per iudicium directum subjectivè probabile, aut probabilius de veritate, longè perfectius habetur per solum iudicium reflexum certum de probabilitate, aut probabiliore veritatis; ergo nullatenus, ad hoc ut rectè operemur, necessarium est iudicium directum, incertum de veritate, quin ut rectè operemur, satis se solo est reflexum certum